

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל')

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת וישלח תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגטאון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

שבב בתרא. גט פשוט - פרק עשירי דף קסו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" תוספות

1 ורבינו עמרם פירש בתשובתו דנכסא גריעא. וכן הכא ובין בכתובות (ב, פ) פריך: אימאן נסכא,
2 מכא זכר בעל השר על התרתנה. וקשה דברייתא. ואומר רבי דנכסא חשיבא טובא. כיון
3 שכתב סתם - אימור דדיניו נסכא. דנמחמא בן רצה לומר, כיון שלא פירש המגבט. ושיעור
4 הוה לנסכא פחותה. ואפשרו: שדורו ודמיה במיה. ולא תיקשה את דא קאמר: אמר: פריטי
5 ודכספא לא עבדי אינשי. וההא קאמר: באתרא

6 דלא סגי פריטי דכספא. דהם הכי פריך: אימאן
7 פרוטות של חרשה, ומענין פריטי דכספא לא
8 עבדי אינשי, רכספיה הכתוב כסטר משמע כספיה
9 ממש הלזה לו, ולא כסח. וכן הכא פריך:
10 ואימאן פריטי - פירושי: מענת ומפנדונון ואיסורן
11 ולכי שאר מטבע של סכך פחותים מדינר קרוין
12 פריטי, ולא פריטי ממש. ומענין: דמיה דלא חטא
13 באתרא דלא סגי פריטי דכספא. שאן הולך
14 מטבע של סכך פחותה מדינא באוהא מדינה. דרך
15 סוגיא אימאן נמי במנותח. **א** דבי רישא נמי -
16 פירש רבנו גמליאל רישא נמי - היינו ברימא
17 קמיימא: כספך בדינרין אין פחותין משני דינרי
18 דהב כספך. וכן ר' נאה לי. ואף על פי שהתלמוד רצה
19 לתקפו לשתי ברייתו, שאמר בכל אחת יתנו
20 רבנן. אף על פי שבתוספתא שלנו ברייתא דרוב
21 אין פחות מדינר דהבי' שניה תולה קודם היא
22 דכספך - נראה דהיא אינה שבתוספתא,
23 והתלמוד היה שדור שכן היא בברייתא
24 שניה. וכעין זה נראה לי בתחלת ראש השנה (ב,
25 ב) שהולקח התלמוד ברייתא דתנו רבנן, אף על פי
26 שהיא אחת. והכי פריך: אימאן דהבא פירכא בתרי
27 דינרי דהבא. כיון שחזקה בדינרין דהבי' הן
28 דינרי דהב - כמו כן דהב בדינרין יאה של דהב,
29 אלא כיון שחזקה משעתי שטר. כי ילמא יש לומר של

1 פריטי דהבא לא עבדי אינשי - בשום אתרא. ודלמא בתרי דינרי דהבא פירכא קאמר
2 ליה - כלומר, דהב בדינרין - תריוהו דהב מדינר, אלא שזה מטבע ואיך יהי דהבא
3 פירכא. והכי קאמר: דהבא פירכא בשוה שני דינרין דהב לזה ולפניו מפלוג. **א** דבי רישא
4 נמי - כי בן דינר ברימא קמיימא דקנת: כספך בדינרין אין פחות משעתי דינרין דהב
5 כספך - נימא די דא עבדי בדינר כו', וההא לנו לפרש:

6 גוראות כספך בשני דינר דהב וכן בדין מתניתא
7 דקנת: דהב דינרין ודינרין דהב אין פחות
8 משני דינרין אף - נימא: אין פחות משהו של
9 דינרין כספך דהב ורישא דהב דינר - דמשמע
10 דינר דהב. אבל דינרין סתם משמע של כספך.
11 ומנא תירמיש דשאני לון בן דינרי לדינרין - שזה
12 דינרין של כספך הוא דהב.
13 דתנן - בשילדו פרק קמא דבריתו: האשה
14 שיש עליה סכך פחות מלירות - ומש משעתי
15 הפילה. סכך רוח ספק ולפי סכך חמש יובת -
16 כגון מקלקלת למנינה, והאשה חמשה חדשים
17 שלשה ימים רצופים בכל חרש, סכך בנימי נדה,
18 סכך בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה שהם
19 ימי נידה, הייבית בקרבן. מביאה קרבן אחד -
20 ליטורד ממתאחה: תור עלילה ותור חטאת
21 ואינו נאכל, דהואת הערף בא על הספק ואינו
22 נאכל, כדנפיק לן ממתניין דרבי יוסי ברבי
23 זעירא במסכת נזיר (כג, א). ואין השאר עליה
24 חובה - שבקושי התירו להביא חטאת העוף על
25 הספק, כדי לטהרה מספק טומאתו, משום
26 דהואת אטא לא לקבדה. ויכין דמטיירא
27 בקרבן אחד. כדאמרינן במסכת ברייתו -
28 דומיא דאשה טמאה דמזייבא חמש טבילות,
29 והטבילה אחת מסתרה - וכן לא מתיירא חטאת
30 מספק, להביא לית חטאתה ויחשאר עליה חובה - וכגון שילדה לאחר מלאה. אבל על
31 הלידה שבתוך מלאה - נפטרת בקרבן אחד על עניהם. ומיזאת תורת הולדת נפקא לן
32 בפרק ארבעה מחוסרי פרה' (ברכות ט, ב). המעון הוא - בבית המקדש נשבע. עד
33 שעמדי בדינרין - של כספך. כלומר, שיהא כולו. ואין השאר עליה חובה - בטעמא דרבי
34 שמעון שריו ערבוב דאמרי התב' תאמר על אחת והיפטר. מפרש חתם בפרק קמא.
ועמודו

1 יאה הידירין דהב מאורח שכתב ששטר: ועד, כמו כן כספך בדינרין שדור דינרי דהב. אם כן סתם
2 דינרין הן של דהב אמר אביי. די בעל השר על התחתונה - לכך יש לנו לומר שהדינרין
3 של כספך אף על פי שיש דהב כסטר. אבל רישא דברייתא בתרייתא, אף על פי שיש בה נמי
4 דינרין. דמשמע נמי של כספך. וסתם דינרין של כסך הן - כל כמה דלא אמר דינרין - פריך:
5 לומר שיש דינרין של כספך. וד"ה דינרין דדינרין דהב' מוכח בתרייתא שהדינר של פריך:
6 רישא נמי, דקנתני כספך בדינרין - יהיו של כספך בשלמא לא יאו סיפא, וההא אימאן טעמא
7 דרישא - ודסתם דינרין הם של דהב עד שפרש דינרין של כסך או זוחים. אבל כיון דאמר
8 רישא נמי, דקנתני כספך בדינרין - לישן רבינו יצחק.

1 דדינרין הם של כסך - אפילו כמבשרי בשטר של דהב. משום ביד בעל השר על התחתונה ולא רישא
2 משמע אלא דהב. אבל דינרין משמע כן כסך ובין דהב, ולחיי מקומיין הוואו וסיפא בשל כסך - משום יד
3 אש', ולא קאחי לשינוי דאביי. ונראה לומר דאבולה ברימא קמיימא קאמר רב אשי דכתב "דינר" - אפילו
4 אש' מולא קאמר "בדינר". דאי מודה רב אשי דברימא קמיימא לא מיירי דכתב "דינר" - אמאי
5 "כספך דינר" וריבין כספך? לא היו דינרין כספך, כי זה לא היה דינר, ואין שום אדם כותב כן. אי נמי,
6 המציא מחבירי עליו הוראה בכל ספק מנון, שהרי יש ספק שתוקנו הלוקה, כי הוואו דרב אשי דאמר
7 בברכות (מה, א). מנחה וירשין ומנחה לקוחות. ואפילו לא היו חולקים היכא ולא
8 תפס - היכא תפס לא מפקטין מנייה. לישן רבינו יצחק.

1 **לפי** הספרים שגורסים "עד שידו בדינרין ולא גרסינן" דבני ש' כספך, לא ידענו איכו פישט מנה דינרית
2 שדה דינרין של כסך. וכן ר' רבא אמר אביי. די בעל השר על התחתונה, כדמשני אביי. ולא גרסינן
3 אש' מולא קאמר "בדינר". דאי מודה רב אשי דברימא קמיימא לא מיירי דכתב "דינר" - אמאי
4 "כספך דינר" וריבין כספך? לא היו דינרין כספך, כי זה לא היה דינר, ואין שום אדם כותב כן. אי נמי,
5 המציא מחבירי עליו הוראה בכל ספק מנון, שהרי יש ספק שתוקנו הלוקה, כי הוואו דרב אשי דאמר
6 בברכות (מה, א). מנחה וירשין ומנחה לקוחות. ואפילו לא היו חולקים היכא ולא
7 תפס - היכא תפס לא מפקטין מנייה. לישן רבינו יצחק.

1 **לפי** הספרים שגורסים "עד שידו בדינרין ולא גרסינן" דבני ש' כספך, לא ידענו איכו פישט מנה דינרית
2 שדה דינרין של כסך. וכן ר' רבא אמר אביי. די בעל השר על התחתונה, כדמשני אביי. ולא גרסינן
3 אש' מולא קאמר "בדינר". דאי מודה רב אשי דברימא קמיימא לא מיירי דכתב "דינר" - אמאי
4 "כספך דינר" וריבין כספך? לא היו דינרין כספך, כי זה לא היה דינר, ואין שום אדם כותב כן. אי נמי,
5 המציא מחבירי עליו הוראה בכל ספק מנון, שהרי יש ספק שתוקנו הלוקה, כי הוואו דרב אשי דאמר
6 בברכות (מה, א). מנחה וירשין ומנחה לקוחות. ואפילו לא היו חולקים היכא ולא
7 תפס - היכא תפס לא מפקטין מנייה. לישן רבינו יצחק.

1 **לפי** הספרים שגורסים "עד שידו בדינרין ולא גרסינן" דבני ש' כספך, לא ידענו איכו פישט מנה דינרית
2 שדה דינרין של כסך. וכן ר' רבא אמר אביי. די בעל השר על התחתונה, כדמשני אביי. ולא גרסינן
3 אש' מולא קאמר "בדינר". דאי מודה רב אשי דברימא קמיימא לא מיירי דכתב "דינר" - אמאי
4 "כספך דינר" וריבין כספך? לא היו דינרין כספך, כי זה לא היה דינר, ואין שום אדם כותב כן. אי נמי,
5 המציא מחבירי עליו הוראה בכל ספק מנון, שהרי יש ספק שתוקנו הלוקה, כי הוואו דרב אשי דאמר
6 בברכות (מה, א). מנחה וירשין ומנחה לקוחות. ואפילו לא היו חולקים היכא ולא
7 תפס - היכא תפס לא מפקטין מנייה. לישן רבינו יצחק.

1 **לפי** הספרים שגורסים "עד שידו בדינרין ולא גרסינן" דבני ש' כספך, לא ידענו איכו פישט מנה דינרית
2 שדה דינרין של כסך. וכן ר' רבא אמר אביי. די בעל השר על התחתונה, כדמשני אביי. ולא גרסינן
3 אש' מולא קאמר "בדינר". דאי מודה רב אשי דברימא קמיימא לא מיירי דכתב "דינר" - אמאי
4 "כספך דינר" וריבין כספך? לא היו דינרין כספך, כי זה לא היה דינר, ואין שום אדם כותב כן. אי נמי,
5 המציא מחבירי עליו הוראה בכל ספק מנון, שהרי יש ספק שתוקנו הלוקה, כי הוואו דרב אשי דאמר
6 בברכות (מה, א). מנחה וירשין ומנחה לקוחות. ואפילו לא היו חולקים היכא ולא
7 תפס - היכא תפס לא מפקטין מנייה. לישן רבינו יצחק.

1 **ומשווי** ליה וזו – תימה: וזו נמי משוי איסתר, דמסכי לזו באיסתרי. אם כן לית לן למימר
 2 מהאי טעמא שית מנא וזו, אלא שית מנא איסתר, שנדולמי ויתר ויתר לומר: וזו
 3 גרילים לכתוב בשטרות אף על פי שיש מטבע גדול ממנו, כדאכתב בוזי צורי, דקאמר בכל
 4 מקום ארבע וזו, ולא חשבין להם בטלעם, ופירוש רבינו גנאלי, שפירש דאיסתר היבין
 5 ליה, וכן פוחזין מווי, כדאמר, איסתרא פלאג
 6 דוחא – לא נהירא, דמאי אמת' אינו מתקיים
 7 בשום מקום, אלא נראה לרבי כרבינו שמואל בן
 8 מאיר, מתוך הלשון דקאמר "מאי קאמת",
 9 דמשמע – דהא ליכאל למימר, בנא מנא אמת
 10 לטעים מזוין כן (קדושין יא, א), ולפירסם דרסי:
 11 אלא מאי איכא למימר, אי שית מנא איסתר
 12 דוחא אי שית מנא וזו וזו דית יבל עשר על
 13 דתתוננה – לפי אנתון ספרים כול שבוב לפרש
 14 דאיסתרא בעיר מוואד, והוה תני וזו וזו עורי.
 15 מימר, רבינו גנאלי גריס: מאי אמת שית מנא
 16 איסתר וזו וזו דית יבל עשר על דתתוננה, ורבינו
 17 רם היה גריס בסוכה (כב, ב) וזו מלעיל
 18 באיסתרא מלתת, ומפשיש וזו שעמד בראש
 19 הדך שהוא גדול, דומה לאיסתרא שהוא קטן
 20 לעומד למימרה.
 21 **לא** לכתוב בסוף שיטה – פירושו: אי כתב לשון
 22 נקבה, דבת "לחל" לא כתב לחללא.
 23 **אף** על פי שאין אמת – עומ – לא תהא
 24 וליחוש שמא אית ליתון בשית ולא נתן עד שיהא,
 25 וטרפה מלקוחות שלקחו הפירות מן הבעל עד
 26 תשרי, למאן דאמר דאף לאתור שנתן עיניו לגרשה
 27 אובל פירוש עד שעת נתינת, שלא בדין, דהכי
 28 פרכינן סוף פרק קמא דבבא מציעא (טז, א) על
 29 מצא גיטי נשים, דקאמרה במונן שהבעל מודה חידו
 30 לאשה, ומשני דהם, דאמרין לה אייתי ריאה
 31 מאיתמא ממת גיטא לידך, ותיני מלי בפנפ דאיתרע
 32 הוא דמציך דכי, אבל הכא דלא נפל – אמאי
 33 לא חישינן להכי? ואומר רבינו יצחק: דלא מקדים
 34 איניש פורענותא לפנשיה, הלכך, דיכא דאיתליד
 35 רישתא דוקא חישינן, ויכחי אמרינן בפרק קמא
 36 דגיטין (יא, א) דלא מקדים איניש פורענותא
 37 לפנשיה, שיכתוב לה גט קודם שירצה לגרשה,
 38 וינשין בבואים ממדינת הים – קלא אית להו,
 39 **ושובר** לאשה אף על פי שאין בעלה עמה –
 40 ואם האמה וינשח וינשח שמה כהנה ליתן
 41 בניסן אלא נתנו עד תשרי, ומובאן לכותבה
 42 בטובת תנאה, ואייל בעל וטרפך לקוחות שלא
 43 כדן דא פריך הכי בפרק קמא דבבא מציעא (כ, א)
 44 (עד מצא שובר, ומשני: שמע מינה איתא
 45 לדלמלא, דאמר: דמזכיר שטר דחב רבינו חזון
 46 ומחלו – מחלו, שאף מוחלת לבעל אם היתה רוצה, ואבי משני: ערדי בחדימוי וכין לו, והא
 47 דשביק מונחין ופריך אבייתא – משום דמונחין מצי לאויקבי בשטר דאית ביה זקאמא,
 48 אבל התם קתני: אין האשה מודה כי – דמשמע שאמורה שלא נתתו לבעל ערין, ומה בכך
 49 אם בחקאמא מיירי, אף על גב דמצי לפרש דאומר מוחיין הוא – משמע דמצייר בכל ענין אף
 50 האשה מודה, בין שאמרה מוחיין, בין שאמרה לא נתתו ערין לבעל.

כותבין
 1 **לאשה** – ושוברי כהנה, ושוברי לאשה
 2 **אף על פי שאין בעלה עמה** – דלדידה חוב הוא, ולבעלה הוי זכות, וזכין לארם שלא בפניו, והיא זכיבה להוורו בר שלא יבא ליד בעלה עד שתקבל כסף כותבה, ויכלרי שיאה
 3 **מכין** – בגמרא מפרש לה, והבעל גזון שבר – הגט טעמא מפרש בגמרא, ושבר השובר – דרבותו הוא, דלא תהדר ותבהה כותבה ויזמא אחרייתא.

1 **איסתר** = טלעים. יד בעל השטר על התחתונה – לית ליה אלא איסתר, דאינן
 2 כל אסתרין פלאג דוחא, כך פירש רבינו גנאלי, ונראה לו דוחי יקבל, דאיסתר וזו
 3 טלעים, ויש בכל אחד ארבעה גרין, אבל אסתרין פשיטי – אינהו דואי הוו פלאג
 4 דוחא, ודינו סוף מרינה, דאמרין בבבא קמא (א, א) גבי התוקע לחבירו, בעבדא
 5 דהגן כישא – אמר אביי לא לחוי איניש חתימת
 6 יתיב בו – אם שריך לכתוב חתימת ידו
 7 על קלף ולהשליך לבית דין כדי שיכירי בית
 8 דין חתימתו, כי הידיא דאמרין בכוננות בפרק
 9 "לאשה שנאמרלה (אבא, א) כגון ראובן
 10 ושמעון שהיו חתומין בשטר, ומת שמעון, ואין
 11 מי שיכיר חתימת שמעון אלא ראובן ואחד מן
 12 השוק, ואמרין התם שיכתוב ראובן כתב ידו
 13 וישליכוהו לבית דין, ובית דין מקיימין חתימת
 14 די ראובן הכתוב בשטר מכתב ידו שהשליך
 15 בבית דין, ואין שריך ראובן להודיע על כך עד
 16 שבטחה: ודי כתב ידו, ובאין ראובן ואחד מן
 17 השוק ומעידין על חתימת שמעון, ואמר אביי:
 18 כשדחוס ראובן להשליך לבית דין – לא
 19 יחתום בסוף הקלף, אלא בתחלתו, שלא ידא
 20 חלק מלמעלה, שמונא מיצטנא אדא רע ויכתוב
 21 בחלק שלמעלה ממתחתו: "אני החתום לויחי
 22 מלפניו כן וכך מנוון", ותנן הוציא עליו כתב
 23 ידו בו, והיינו חתימת ידו, כדתנן (גיטין עא,
 24 ב) כתב סופר ועד שטר, ואמר רבי ירמיה
 25 התם סופר עשני, בובנא – מונס, וירשאל
 26 היה, כי חלפי רגנן – ותשלח כתב בידך
 27 למלח מבוסא, ואמרו ליה לון, וזה נגיד – ויך
 28 בקלף כדי שיחתום אביי מלמטה, אמר אביי
 29 מיתל ועד עשר לא לכתוב בסוף השטח –
 30 דמייך וכתב לחלת "ולתתי", ואלרבע
 31 "ארבעין", ולחמש "חמשין", וכן עד עשר,
 32 יכתוב לעשר "עשרין", אבל אחד עשר אתו
 33 יכול לזוירי, דצריך למכתב אחד ועשרים,
 34 וכי כתב בין אחד עשר ויז – נראה דחוק,
 35 ומנכר, ואי איתריש ליה – ארבע או חמש
 36 בסוף שיטה, ליתר – ולדכריה להאי כסומא
 37 עד דתימרמי ליה באמצע שיטה, דאפילו אם
 38 יזיף וכתב – אין למנוין אלא מן התחתון,
 39 כדתנין מתינית, והוא יהוה כתב ביה תלת
 40 בפירסיה – כך היה כתוב בשטר: "וביניש
 41 לפלוני בינתא איתא ליה תילתא פירסיה", אבל
 42 הלוקח מחקיה לגייה דבייה מכאן ומכאן,
 43 ושויה "ופירסיה", ואמר ליה: מכתב ליה תילתא
 44 גיטתא, וכל פירסד כולו, והא שטר, והוא
 45 גיטתא, והוא יתיב ביה גזת ראובן ושמעון וזו

46 דאית ליה בארתא פלוניו מנת חלק קרקע שיש לשני האחין, והוה לחון אתא אחרינא
 47 שמונא "וחל" והוא ליה מנתא בחדימו, ואול הלוקח ודאית ביה ויזו ושויה "ואזי", ותען
 48 דמנא תילתא ויבית, ודתימא ידית – דידי ורתותו, ואתית חתימתו פרוחת, אמציעא
 49 – על חבל הניטן משפת חדימו, אף על פי שאין אשתו גיטתו, והעברים גשך קצר נשענים בו ועברים,
 50 והוא נע ונד כל שיטה, אויניקא = סמונצ'א' בלעז, שבו דולין מים מן הבור, קם אויניקא
 51 עלה עליה וחתם, וכל גופו נע ונד, וידי ורתותו, **משנה** כותבין גט לאיש – כותבין
 52 וחתומין לו, והוא ינשר בו את אשתו שריצה, אף על פי שאין אשתו עמו בשעה שנותנין לו הגט כותב וחתום, דהא לא בעינן דעתה, שרדי היא ומגרשת בעל כרחא, ושוברי לאשה
 53 **אף על פי שאין בעלה עמה** – דלדידה חוב הוא, ולבעלה הוי זכות, וזכין לארם שלא בפניו, והיא זכיבה להוורו בר שלא יבא ליד בעלה עד שתקבל כסף כותבה, ויכלרי שיאה
 54 **מכין** – בגמרא מפרש לה, והבעל גזון שבר – הגט טעמא מפרש בגמרא, ושבר השובר – דרבותו הוא, דלא תהדר ותבהה כותבה ויזמא אחרייתא.

1 **ופלוגי**

2 עדים – החתומים בשטר, כך פירש רשב"ם, ונראה לרבינו יצחק
3 שמכיר (הוא הדין) נמי הגדים שהעידו שראו אותו השטר, שאם ריצה הלוה
4 היום או למחר לפסול – שיכול לפסול. ותימה אם עריך לכתב, שאין הגמרא מזכיר.
5 וירצין עינן בתקנן שטרות. **אבל** בשטרי מקח וממכר כותבין דרין מנאדיות שבו

1 **גמרא הוציא** – שטר מחוק לפניה, שהיה כתוב ביום פלוני. **ופלוגי ופלוני** – היו עדים
2 שהתוודים בו, ונפיש נמי: **אם** כתוב בו חתוקני כו' – ששעמדו לאחורי כתובתו וזכרתי
3 וחקרו עדים החתומים בו להעיד על חתימתו, ונמצאו דברים מכותבין. **ונבה** – מוזמן
4 ראשון הכתוב בשטר, ואין עריך ראייה אחרת. ואם לאו – עריך ראייה אחרת על
5 חוקו, ועל כסום המעות, ועל כל מה שהיה

6 **ופלוגי ופלוני עדיין**. **גמרא תנו רבנן: איזהו קימומו:**

7 **"במזבח תלחה הוינא אנו פלוני פלוני ופלוני, הוציא**
8 **פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו ביום פלוני, ופלוני**
9 **ופלוני עדיין; ואם פתוב בו 'הווקקני לעדותי של עדים**
10 **ונמצאת עדותי כבזונת' – גובה ואינו צריך להביא**
11 **רואיה, ואם לאו – צריך להביא רואיה; נקטרע – פסול,**
12 **נקטרע – פשר; נמחק או נפמשש, אם רישומו ניפר –**
13 **פשר. היכי דמי 'נקטרע' היכי דמי 'נתקטרע'?** **אמר רב**
14 **הודה: 'נקטרע' – קטרע של בית דין, 'נתקטרע' – קטרע**
15 **שאינו של בית דין. היכי דמי קטרע של בית דין? אמר**
16 **רב יהודה: מוקום עדים ומוקום הנימין ומוקום התורין.**
17 **אפי אמר: שתי וערב. הנהו ערבאי דאיהו**
18 **לפומבדיתא, דהווי קא אנסי ארעתא דאגיש; אהו**
19 **מרוותיהו לקמיה דאפי, אמרו ליה: ליהוין מר שמוין**
20 **ולכתובין לו מר שמויה אחריה עליה, דאי מיתניח חד**
21 **ונקטינן חד בנדן. אמר להו: מאי אנעביד לבד? דאמר**
22 **רב קפרא: אין כותבין שני שמרות על שדה אחת,**
23 **דלמא טרפך וחדר טרפך. הווי קא טרדי ליה, אמר ליה**
24 **לפרסיה: זיל פתוב להו הוא על המחך ועדיין על הנייה,**
25 **דפסול. אמר ליה רב אחא בר מנימינה לאפי: דלמא**
26 **רישומה ניפר. ותינאי: נמחק או נפמשש, אם רישומו**
27 **ניפר – פשר ואמר ליה: מי קאמינא שמויה מעליאי?**
28 **אל"ף ב"ת בעלמא קאמינא. תנו רבנן: הרי שבא**
29 **ואמר 'אבד שטר חוב', אף על פי שאמר עדים 'אנו**
30 **פתבנו וחתמנו ונתננו לו' – אין פותבין לו את השטר;**
31 **במה דברים אמורים – בשמרי הלואה, אבל שמרי**
32 **מקח וממכר – פותבין, הוין מן האחריות שבו;**

רבן

6 חותביו ככל הכתוב ברשומין. ובגמרא שן ופלוני עדים שבאו כותבין
7 למיניה שמא כתב לזכות ולא לזאת. כשפיר הלואה – אפילו אם באו לכותב חוץ
8 מנאדיות שבו – אין כותבין, אך למיטרת ביה מנכני חרי, ושמא לא אבד הארשון, אי
9 נמי דלמא חור ומנא, וטרף חדר טרף. אחרת שטרך. אמר ר' אבהו: כותבין שטרך
10 בתבנה נתננו לו – כותבין לו אחר, חוץ משמא הלואה שבו. מאחר שמאל הדרבן הוציא
11 קרי לו, והוא ירא פן ישתקע הדרבן ויערער עליו שלא כדון – כותבין לו שטר מקח אלא
12 אחריות, כדומפרש למען קסט. ו. "שטרא דתן דבתבנהו דלא למגבי ביה לא נמשעביד
13 ולא מגבי דריי בו".

רבן

1 חותבין כלל הכתוב ברשומין. ובגמרא שן ופלוני עדים שבאו כותבין
2 למיניה שמא כתב לזכות ולא לזאת. כשפיר הלואה – אפילו אם באו לכותב חוץ
3 מנאדיות שבו – אין כותבין, אך למיטרת ביה מנכני חרי, ושמא לא אבד הארשון, אי
4 נמי דלמא חור ומנא, וטרף חדר טרף. אחרת שטרך. אמר ר' אבהו: כותבין שטרך
5 בתבנה נתננו לו – כותבין לו אחר, חוץ משמא הלואה שבו. מאחר שמאל הדרבן הוציא
6 קרי לו, והוא ירא פן ישתקע הדרבן ויערער עליו שלא כדון – כותבין לו שטר מקח אלא
7 אחריות, כדומפרש למען קסט. ו. "שטרא דתן דבתבנהו דלא למגבי ביה לא נמשעביד
8 ולא מגבי דריי בו".

1 **בית דין ומכרה, ואינו** – ותימה לרבן שמתען בו ונגמלא. למאן דאמר לקמן (קטג, א) עריך
2 להביא ראייה. נתי נקנטא במסירה – מכל מקום עריך המוכר להביא ראייה שהוחזר לו
3 השטר, אפילו הוא בידו ואומר רבתי עידי דהבא אין עריך לכולי עלמא, דלפילה אל
4 להפקדון נמי לא הישתינא הבא, שיהא הוא להפקיד שטרו למוכר, דלמלא כבש
5 ליה רביא עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
6 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
7 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
8 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
9 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
10 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
11 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
12 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
13 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
14 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
15 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
16 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
17 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
18 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
19 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
20 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
21 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
22 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
23 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
24 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
25 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
26 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
27 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
28 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
29 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
30 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
31 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
32 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
33 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
34 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
35 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
36 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
37 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
38 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
39 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
40 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
41 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
42 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
43 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
44 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
45 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
46 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
47 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
48 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
49 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
50 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
51 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
52 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
53 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
54 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
55 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
56 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
57 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
58 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
59 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
60 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
61 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
62 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
63 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
64 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
65 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
66 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
67 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
68 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
69 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
70 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
71 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
72 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
73 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
74 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
75 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
76 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
77 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
78 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
79 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
80 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
81 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
82 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
83 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
84 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
85 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
86 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
87 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
88 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
89 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
90 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
91 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
92 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון
93 ויבא רבתי עדים שהשדה היחה שלו עד תנה, ותימה לרבינו יצחק. שכל מוכר שדה ויכול
94 לחזוק לזוקק, דכיון שכותבין שטר למוכר אף על פי שאין לזוקק עמו, דימנין דכתב שני
95 שטרות נתון האחד לזוקק, ואחרי שלש שנים או ארבע, למיטת הלוקח את שטרו –
96 יבא ויאמר החוזר לו השטר, ויבאודו רבתי דין ויגבה ביה ראייה. לפמא דאמר אין עריך
97 להביא ראייה, ואינו לא יוכל לומר לו במתלה בתת. שכתב את הרעה שטרות, מאחר
98 שהיא אין לו שטר, ואין יכול לזכותה שלא החזירו לו ריש לומר: ראייה אבדתי ומוכר
99 מה היה השטר בידו, כי יאמר: מה שאין לי שטר – לא כשביבל שהחזירתי לו. אלא שלא
100 לעשות שני שטרות, כגון ראובן דכתב שני שטרות שנכר שדה לשמעון, ויתן האחד לשמעון

בבא בתרא. גט פשוט – פרק עשירי דף קסט עמוד א – מותר מהדרת "אבו ישראל – (שטיינזולץ)"
תוספות

1 רבן שמעון בן גמליאל אומר אישור בכשרי מקח ומכר – דסבריא ליה:
 2 ארוחות נקבות במסירה, ברלקמן גבי מנהג, ודידין דלמא לאור שכתבו ותנו לו
 3 שטר המכירה החזיר לו לוקח זה למוכר את השטר, וחזר לו מקחו, כדארמין גבי
 4 מנהגה. חזיה מנהגה – כדמרשם לקמה עממא. מנהגה קיימת – אלא אם כן חזר
 5 ומכרה או נתנה לו בעל חוב גמור, ואבשר חזש,

6 **רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף שטרין מקח ומכרין**
 7 **אין פותחין; וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר:**
 8 **הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר – חזרה**
 9 **מתנהו, והכמים ואמרין: מתנהו קיימת. אמר מר:**
 10 **חזין מאחריותו שבו. מאי עממא? אמר רב ספרא:**
 11 **לפי שאין פותחין שני שטרות על שדה אחת, דלמא**
 12 **אזיל בעל חוב טריף ליה להאי, ואזיל האי ומפיק**
 13 **חד וטריף לקוחות, ואמר ליה לבעל חוב: שוף לי**
 14 **דאיקום בה וחדר תא טריפן, ומפיק אחריני וחדר**
 15 **אזיל טריף לקוחות אחריני. – וכוין דקריעניה לשטרין**
 16 **דמלוה, במאי חזר טריף לה? וכו' תימא דלא קריעניה**
 17 **והא אמר רב נחמן: כל טריפא דלא פתיב ביה**
 18 **קריעניה לשטרין דמלוה – לאו טריפא הוא; וכל**
 19 **אדרבתיא דלא פתיב בה קריעניה לשטרין – לאו**
 20 **אדרבתיא הוא; וכל שומא דלא פתיב ביה קריעניה**
 21 **לאדרבתיא – לאו שומא היא – לא צריכא, דקאמי**
 22 **מפיה אקבתייה. אמר רב אהא מרפתי לרבינא:**
 23 **למה ליה למימר ליה לבעל חוב "שוף לי פהאי**
 24 **ארעא ואיקום בה"? תיפוק ליה, דכיון דנקיט תרי**
 25 **שטרין – טריף והדר טריף – אם כן, נפיש עליה**
 26 **בעלי דינין, ולחובו להאי שטרין מעליא, ולחובו**
 27 **דא פסולין, לבר מן דיפוק במונא דא' אפרתי**
 28 **רבנן קמיה דרב פפא, ואמרי לה קמיה**
 29 **דרב אשי: זאת אומרת, אין פותחין שובר?**
 30 אמר

1 הגשט כדי שחזור המכר. ורבנן דפליגי עליה דרבן שמעון בן גמליאל סבירא לודא אין ארוחות
 2 נקבות. כדמרשם לקמן, ועריך לכתוב יקני לך האי שטר שכתבו. וכיון שכותבין
 3 שמקנה לו מה שכתבו בשטר – אין לחוש אם השטר השני ביד הלוקח. שאפילו יש בידו
 4 אלה שטר מוכר – קנה המוכר בחזרת השטר. כיון שכתבו לו הלוקח שחזר ומקנה לו המנהג.
 5 וקשה לפי פירושן וענין תראה הוה, אמאי לא
 6 נעשה לו שטר שני שנכתב על "פלוני בן פלוני
 7 אמר לנו: אבד שטרין שכתבתם ושוחמתם, ועתה
 8 כתבתי לך ליה לראי שלא יוכל המוכר לכפר המכר
 9 בשלא באמצע עידי מסירה, וזה השטר לא יזיק
 10 כלום למוכר, כיון שכותבין בשטר השני
 11 שנמחת שאבר הראשון כתבו השני – לא יזיק
 12 למוכר כלום. כשיתירא השטר שחזר ליה, או יביא
 13 עדים שהחזיר לו הלוקח את השטר כדי שחזור
 14 המכר – לא יוכל לומר: שני שטרות היו לי, וכל
 15 זמן שהחזרתי בידו לא חזר המכר. שדרי מוכח
 16 מתוך השטר השני שלא כתב לו המוכר, אלא
 17 הדעים שעאדתי חזר שחזרו הראשון למוכר,
 18 ושקך להם לומר שנאבד, ויש לומר: ודידין
 19 לביד דין טועין, כשכשיתירא הלוקח השטר שכתבו
 20 בו שעאדתי הדעים לפי שאמר (שנאבד) השטר
 21 הראשון שכתבו חזמנו ותננו לו – יטעו בית
 22 דין לומר: אם לא שחקרו עדים שאבד הראשון את
 23 כתבו לו שני. שאפילו לרבנן דאמר ליעל בשלהי
 24 "יש חולקין" (בבא קמחא ב) ידבי ריענ בתר דייקי,
 25 הבא איכא למימר מודהו. דכיון שהדעים מעידים
 26 על תחלת שטר המכר בעדות בוררה. ועם גת
 27 באים למזור הדבר – לא שניא שנאבד השטר
 28 הראשון – לא היו פותחין לו אלא דבר בידו. עד
 29 כההנהגה. וקתע לפי שפיר וענין תראהו זהו דא
 30 משמע דממילתיה דרבן שמעון בן גמליאל דיישי
 31 בשנת חזר המכר, אבל לאנישי דעלמא – שנת
 32 נתן לו הלוקח השטר כדי לקנות השדה – לא
 33 חיישי. מרמאיהו. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל
 34 אומר הנותן מתנה לחבירו כן עד חזרה מנהגו
 35 ויש לומר: דלאנישי דעלמא אם נתן לו הלוקח
 36 שטר ככר שלו כדי לקנות השדה – קנה במסירה.
 37 אף על פי שיש ערין שטר שני בידו. ולכן לא
 38 יזיעל לחזק לאנישי דעלמא שטר השני. שדרי

1 לא יוכל לחזור. מאחר שמוסר לו שטר אחר. ודוקא למוכר לא תועיל חזרת השטר אחר, כיון
 2 שביטש שני דעשאר שני הלוקח כתובה חובת המוכר.
 3 **לכתוב** לאידך כל שטר דליפסן במונא דא בו – ואת תאמר: את מריי שאן המוכר
 4 לפנינו. כדפרישית לעיל על מילתא דרבן שמעון בן גמליאל ויש לומר: (דרבן
 5 דארמין בן גמליאל דהאי בשאנו לפנינו). וברדאי אי איה פריך על רבן שמעון בן גמליאל
 6 שמעון בן גמליאל איכא למפיקי חבו' אבל הוא כי פריך על האי דקאמר חזר מאחריותו שבו
 7 (והיינו בששום ענין אן חזרין ואחריותו), ורביא הוא לפנינו. ורביא הוא דהאי זהו מעי
 8 לשוני: הוא הדין אם הוא לפנינו ודכותבין. ורבותא קא משמע לך, דאפילו אינו לפנינו –
 9 אפילו וכו' כותבין לו. אלא תרפיא מנשי ליה. **לבר** מנאן דניפוק ממונא דא – פירושו:
 10 ויכתבו לו ממן שבו. אבל שטר דלעיל, דקאמר בברייתא – (היינו דכותבין בשטר מקח
 11 ומכר, וכותבין בשטר זמן ראשון, כדפרישית לעיל).

1 **בעלמא**
 2 בעת שאמר אבד שטרין) וקאן וטרופו בו פעם אחרת. לפיכך אמר רב ספרא: אין פותחין שני שטרות על שדה אחת. אמר ליה רב אבהו **מרפתי לרבינא** – אמאי תלין טעמא משום
 3 דאמר ליה שוף לי וכו' בלא טענה זו נמי, כיון דנקט שני שטרות ביום אחד – כולו לטרופן ולחזור לטרופן. ולכך אמר רב ספרא: אין פותחין שני שטרות על שדה אחת ומטינא אם כן,
 4 נפשי עליה מריבות ומחלוקות של בעלי דינן בבת אחת, והתו לב על גביהו. ונכותו ליה שריא מעליא בו' – אמתינא פריה: אמאי קתני חזין מאחריותו שבו – משום פסידא
 5 דמוכר והאי כולין אנו לעשות תקנה, שיכתבו לזה שאמר אבד שטרין שטר מעליא, ובאחריות, דאיכא למימר הדין עמו דהאי אבד שטריו. ונכותו ליה לאידך למוכר שובר שיכתב
 6 שנפסד הראשון שטרין שטרין הלוקח, ולא יבא לגבות בו עד. והשאתא ליכא למינש דלמא טרף הדר טריף, שדרי כשיתירא הלוקח שטר הראשון שאבד כדבריו – ורביא המוכר
 7 את השטר שכתבו בו שטר דליפסן בו' – כל שטר מכירה דיתן על ארעא דא יתו בטלין. לבי מוסיפין – כלומר, חזין מזה השטר שכתבתו לו אבן פלוני חזרתי ורביא שאמר
 8 לי שאבד ממנו. **זאת אומרת בו'** – מחלוקת תנאים הוא במתניתין כפירקין בשטרין הלואות. דאיכא למאן דאמר: אין פותחין, שלא את עריך לשמור שוברו כן העכברים, ומלה שאבד
 9 שטר – הפסיד חובו. והא דחזי לשיטרי מקח, אמר אבד הלוקח שטר – לא נכותו ליה שטרין מעליא על סמך השובר שבידי המוכר, שדרי לא יכתבו שובר, ונמצא מוכר עריך לשמור
 10 שוברו כן העכברים.

30 חזרה
 31 שומת פון רבן כדמרשם בבבא קמא, ובפי השומא יקחם בחובו, ויכתבו לו בית דין
 32 שני שומת תבסס לדעת בבבא קמא, משום דרומא דהאי ליעול בשיהא לו מעת
 33 ללוח, דארמין (בבבא קמא: ע"ו, ב), לא אה, ובשיטתו לו רבן שטר השומא –
 34 יקיע האדרבתיא, פון יחזור וטרופו בה פעם שניה שלא קמי: ומשני: לא צריכא דאי
 35 מבא אבתיא – לכך אין פותחין שני שטרות – ודידין דלמא לאו מבא ההלואה היא
 36 ויטרופו, איבא יבא ויערבי בי זו השדה וזאת מאבתיא וזו שמכרה לך, ורביא עדים בי זו
 37 שדה אבותיו, והמוכר שמכרה גולה מאבתיא. והוציאה מידו והעמידה ביד המעשר,
 38 וכתבו ללוקח שנתפס מידו, וכי וכו' של רשות לטרופן ולקחות שקנו קרקע מן המוכר
 39 שטרין על שדה זו והגולה. והלך ועשה קניא הלוקח עם הגולה שלקח חשידה מידו, ואמר
 40 ליה שוף לי עד, ואזי ארבע חומה שנים עדו בא הגול והשדה ביה כי שדה זו
 41 גולה המוכר הזה ומכרה ליה, וטרופה מידו, וחזר הלוקח הזה בשטר (השני שכתבו לו
 42 בעת שאמר אבד שטרין) וקאן וטרופו בו פעם אחרת. לפיכך אמר רב ספרא: אין פותחין שני שטרות על שדה אחת. אמר ליה רב אבהו **מרפתי לרבינא** – אמאי תלין טעמא משום
 43 דאמר ליה שוף לי וכו' בלא טענה זו נמי, כיון דנקט שני שטרות ביום אחד – כולו לטרופן ולחזור לטרופן. ולכך אמר רב ספרא: אין פותחין שני שטרות על שדה אחת ומטינא אם כן,
 44 נפשי עליה מריבות ומחלוקות של בעלי דינן בבת אחת, והתו לב על גביהו. ונכותו ליה שריא מעליא בו' – אמתינא פריה: אמאי קתני חזין מאחריותו שבו – משום פסידא
 45 דמוכר והאי כולין אנו לעשות תקנה, שיכתבו לזה שאמר אבד שטרין שטר מעליא, ובאחריות, דאיכא למימר הדין עמו דהאי אבד שטריו. ונכותו ליה לאידך למוכר שובר שיכתב
 46 שנפסד הראשון שטרין שטרין הלוקח, ולא יבא לגבות בו עד. והשאתא ליכא למינש דלמא טרף הדר טריף, שדרי כשיתירא הלוקח שטר הראשון שאבד כדבריו – ורביא המוכר
 47 את השטר שכתבו בו שטר דליפסן בו' – כל שטר מכירה דיתן על ארעא דא יתו בטלין. לבי מוסיפין – כלומר, חזין מזה השטר שכתבתו לו אבן פלוני חזרתי ורביא שאמר
 48 לי שאבד ממנו. **זאת אומרת בו'** – מחלוקת תנאים הוא במתניתין כפירקין בשטרין הלואות. דאיכא למאן דאמר: אין פותחין, שלא את עריך לשמור שוברו כן העכברים, ומלה שאבד
 49 שטר – הפסיד חובו. והא דחזי לשיטרי מקח, אמר אבד הלוקח שטר – לא נכותו ליה שטרין מעליא על סמך השובר שבידי המוכר, שדרי לא יכתבו שובר, ונמצא מוכר עריך לשמור
 50 שוברו כן העכברים.

בבא בתרא. גט פשוט – פרק עשירי דף קע עמוד א – מותר מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קצט תוספות

55 מסרתי לו. והא אפכא שמעין להו – בפרק "שנים אווחין דרנאי: שנים אדוקים שבט
 56 בו, יתקיים השטר בחותמי דברי רבי – ונזכה ליה מלוח בוליה, וכדמפרשין טעמא
 57 לטעון. וחיזין בה – הכי קאמרין בפרק "שנים אווחין". אמר רבי: יתקיים השטר בחותמי,
 58 דברי רבי. ונזכה לו מלוח בוליה: בתמיה, ולית ליה רבי בו יתחלקו: ודבי נמי יגבה חצי
 59 חוב הכתוב בשטר, ולא יזרח אמר רבי נחמן
 60 במקיים – בתנפס, כולי עלמא לא פליגי רבי שמעון
 61 בין עשדים, כדון משנתנו דרשנים אווחין. אי
 62 מקיים ליה גליי – כלומר, או – שמשך בדבריה,
 63 וגובה מהם חצי חוב בשטרו. ואי אשך פלגא
 64 יפסיד בשביל תפיסת הלוה שאדוק עמו בשטר.
 65 אלא תבא בלברא קא פילגי – אדם שטוען
 66 למעורר: שני מיני חוקות יש לו, אחת – שיש
 67 בידי עדין שטר במכרה ששעית לו על זה
 68 השדה, ועוד – שיש לו עדי חוקת שלש שנים.
 69 קאמר רבי: נון שטרו, שצריך לברר ולאמנת
 70 את דבריו, ולהביא את השטר כשמו בעד, ועוד
 71 חוקה בלא שטר לא יעיל לו כאן, מאחר שזה
 72 עומד ומעורר: לא מסרתי לו שטר מעולם, ולא
 73 מברתי לך, ושלא ידעתי החוקת. והלה טוען:
 74 שטר שטר עדין בידי. ואילו לא טען כן – היה
 75 די לו בעדי חוקה, כדאמר ביחוקת הבתים
 76 (בבא בתרא כט, א) דעד תלת שנין מודד
 77 אינשי בשטריה, טפי לא. מודדו. ורבן שמעון
 78 סבר: כדון כן חובק לברא, בחובו לא ליתון
 79 בחוקה לברא בלא שטר. וכל שבק שאם הביא
 80 שטר במכרה – לא בעי ותי עדי חוקה. אלא אדם
 81 צריך לברר דאין טענת שטרו שאין צריכיה לו.
 82 וכי היכי דאילו טענת מעיקרא: אבד שטרו, וש
 83 לי חוקה שלש שנים – דיל לו בכך, כי טען נמי:
 84 יש לי שטר עמו בחוקה – די לו בחוקה בלא
 85 שטר. בתעיה לריטט – רבי חיאי לרבי אבא,
 86 אבוי לא מהמנינא – לומר "פרעתי" אפילו
 87 בלא עדים, והא קיימא לו – בפרק "שבועת
 88 הדיינין", משמעתך – ואדמרת משמעת דרב
 89 צריך שבוואו פלוגי ופלוגי ועידו. ומידו, אי אתו
 90 ותי סהדי ואמתי: לא ודו דברים שטעבו – והא
 91 אמר רבא בפרק "שבועת הדיינין" (שבועות מט,
 92 א) כל מילתא דלא נמיא לעיל דאנישי וכו'.
 93 והלכתא כרבא, ונשבע הלוה שפרעו, ופטור.
 94 אמר ליה – רבי אבא, והאמר רב נחל אמר רב
 95 הלכה כרבן שמעון בן גמליאל – שאמר: נון
 96 אף בחוקה לברא, וכדון דלא חייב לשעון
 97 "שטר ש' בדיי, מאחר שאכלה שני חוקה –
 98 אין צריך לברר את דבריו, שחייב לטעון מה
 99 שאין צריך, ונאט נמי, ונאט נמי, וכל דבאל עדים
 100 מהמנינא – איני צריך לברר ולהביא עדים
 101 שאמתי, ואף רבי אמר אלא גמליאל –
 102 כלומר, מה הדין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.
 103 שאף רבי לא חילק אלא משום דסבירא ליה
 104 דצריך לברר את דבריו שאין טענתו יש לו
 105 שטר, ורבי מודה שאם לא טען – לא היה
 106 צריך לחוקה לברא. וכדון דלא חייב
 107 פלוגתיהו אלא כדי לברר – רנאן דברי רבי
 108 שמעון בן גמליאל שאין לו להפסיד בשביל
 109 שפה יזר.

1 בן שמעון בן גמליאל אמר: אין אויתות נקודת במסירה – והלכך צריך עדי חוקה, רבין
 2 דאמר ליה אדיר "כל חוק וקני ויש לו עדים שהחזיק בה – קנה, דקרקע נקודת נקודת בספק
 3 או בשטר מכרה ומתנה או בחוקה. והכי קאמר רבן שמעון בן גמליאל: נון בחוקה ולא
 4 בשטר. אמר ליה אבוי – לרב דמי. אם כן פלוגתא – דברך, לדמר – שאמר רבה
 5 למעלה, לרבן שמעון אויתות נקודת במסירה,
 6 והאח אומר לרבן שמעון אין אויתות נקודת
 7 במסירה. אמר ליה – רב דמי לאבוי ותפלוג.
 8 כלומר איני חושש. אמר ליה אם כן קשיא רבן
 9 שמעון בן גמליאל בוי – דהא על כדון
 10 דחוקקו לפרש הברייתא דלעיל בדמרי. אלא
 11 אמר אבוי – מאי שטר דפלגי ביה רבי ורבן
 12 שמעון – לא בשטר הכתוב בשם אחר ומסור
 13 לזה פלגי, והא בן לרבי בן ברבך
 14 אויתות נקודת במסירה, כדאמרין לרבי
 15 ב"דומרא את הספנה" (בבא בתרא ע, א)
 16 ולרבן שמעון לעיל בשמעתך בדמרי. אלא
 17 בשטר מכרה שכתב בו מוצר ללוחה או כדון
 18 קרקע הנקנית בשטר, פלגי, ובכן שבועא אחד
 19 מהעדים קרוב בו – רבי סבר כרבי אלעזר –
 20 דאמר בביטין בפרק "המגשר" (פס, א) אין
 21 העדים חותמים על הגט אלא מפני תקן
 22 העולם. ועוד מסירה גרומין לבריות לא
 23 מניאטו על כשר בביתיה בלא עדים, אלא שגא
 24 מוסרו לאשתי לתגרש מפני עדים, והא כתב
 25 'וכתב לה' – בכתיבה לודד בלא חתימה מיירי.
 26 ומידו, ועוד בעיני שיראו שנתגרשה. והא נמי
 27 כבולו אין עדים בשטר. אמר הלכך רבא בגמ'
 28 בלא עדי חוקה, קא פליגי עדים שנכתב
 29 ונמסר לו בפניהם, שהשדה נקנה לו בשטר, אף
 30 על פי שאין בו עדים. ורבן שמעון בן גמליאל –
 31 אמר: בחוקה הוה קונה, אי אמר ליה "לך חוק
 32 וקני", שהשטר בלא עדים אינו קונה, כרבי
 33 מאיר, ורבי חתומה עקי. דהא דרבינו 'וכתב'
 34 – איתומת נהיה שפד קרא. מודה רבי אלעזר
 35 בו' – דדוקא גט שאין בו עדים כשר, דאע"ד
 36 מסירה פקיד רחמנא. ומידו, אם תנמי שקא או
 37 עדים סופלים בתוך הגט – הרי הוא פסול. אלא
 38 אמר רבינא בלברא כהדיום – רבי ורבן שמעון.
 39 גמליאל מודים שאם מווייף מתוכו שהוא פסול,
 40 כדריב אבא מודה רבי אלעזר בוי ואביעית
 41 אישא כבואה – מעורר נכתבו לשטר שבידו, וה
 42 פלגי, וקאמר מעורר לו מברתי לו, ומנמי
 43 נפל השטר, ומנמא, אין צריך לקיימו – דלא
 44 דמי שאין דינים שהפה שאסר אחר הפה
 45 שהתיר. שאפילו אם היה לו מעורר ואומר לא
 46 בתרתינו – לא היה לנו לחשוך את זה הלוחק
 47 בכך, אלא נחשוך ישראל לעשות שטרות
 48 מווייף, שלא שהתירו הכימים להצטרך קיום
 49 הדא ומעורר: עלית, הלכך, כי אמר בתתינו
 50 – נתמנה למי שהשטר בידי. צריך לקיימו –
 51 ודכי קאמר רבן שמעון: נון בחוקה בלא בשטר.
 52 שהשטר אינו מופיע לו כן נון שלא נתקיים על
 53 ידי אחרים, אף על פי שזה המעורר מודה
 54 שכתבו, דאידו אמר: כתבתי, וקאמר נמי: לא

41 אלא תבא בלברר קמפילגי; כי האי דרב יצחק בר יוסף הוה מסויב ביה וזו רבבי אבא,
 42 אמת לקמיה דרבי יצחק נפתח, אמר: פרעתיך בפני פלוני ופלוני. אמר ליה רבי יצחק: יבואו פלוני ופלוני ויעידו. אמר ליה:
 43 אי לא אתו לא מדימנינא? והא קיימא לן: תפלוה את חברי בעדים – אינו צריך לפרעו בעדים אמר ליה: אגא בהדיא
 44 צמעתא דמר סבירא לי, דאמר רבי אבא, אמר רב אדא בר אהבה אמר רב: האומרין דמרי (פרעתיך בפני פלוני ופלוני" –
 45 צריך לשהו פלוני ופלוני ויעידו. (אמר ליה), והא אמר רב גידל אמר רב: הלכה כדברי רבן שמעון בן גמליאל. ואף רבי לא

בבא בתרא. גט פשוט – פרק עשירי דף קע עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
תוספות

אלא לבר – פירש רבינו תם: לברר אמת הדברים, ולהעמיד על האמת. ואם ימצאו
 וימרו לא ראינו משולם – מייחיד. אבל אם לא ימצאו – לא אבל נבין, שאין
 סברא שהיה מייחיד לשלם על זה אם לא יוכל למצוא, כי מה דין הוא זה שיפסיד בתום אם
 לא יוכל לברר אמת שלא היה צריך לשתוק ועוד, והבי משמע "אנא נמי לברר קאמנא"
 – לא לא לדידי, שאם היה מייחיד לברר – מה
 תשובה היא זו "אנא נמי לברר"י מכל מקום היה
 מייחיד ואדרבה, מה שמוכר לברר – אינו כי אם
 קשיא על טעמו, מכל פשוט שרבי' ואמר ובי לא
 אמר ויכל לברר. הלכך לא מחתבר שמאל לחיוב
 משום הכי. ובשבוטת פרק "שבועת היינים"
 (גא. ב) דקאמר: פלוני פולני ואמרו לא היו
 דברים מעולם, ואמר רבא: כל מילתא דלא רמיא
 עליה דאיניש – אמר ולא אורתייה. תימה:
 דאמר הבא עריך שיבוא פלוני ופלוני ויעידו ויש
 לומר: דרבא רבא שמעון בן גמליאל סבירא ליה
 בדפסיק רב (פסא. ב). אלא נמי אפילו לרבי,
 וכדפירש רבינו תם. דמפיש הבא: אם לא בירר
 – לא הפסיד. דיש לו לברר כל מה שיכול, ומכל
 מקום אי לא משכח לוח, או אומרים לא היו
 דברים מעולם – יש לו לומר דלא מפסיד. אבל
 תימה שרבינו שמואל בן מאיר הביאה על זה
 דעריך שיבוא פלוני ופלוני ויעידו, משמע שרצה
 להתעמיד כרבי אפילו לפירוש שלו. ושמן היה
 רעה לומר דרבי אלא ויהא מוכיב דאיתיהו ואמרו לא היו דברים מעולם, ולא
 הבטיח כלל. וש משכס דברוי אליבא דרבנן שמעון בן גמליאל, וסובר שהלכה כותיה.
 ואפילו לנאן דאמר התם הרווח כפרן – אתי שפיר כרבנן שמעון בן גמליאל. דיש לומר דאמר
 רבא רבא שמעון בן גמליאל אלא דאין רבא.

אמר ליה אנא נמי לברר קאמינא – כלומר, כרבי סבירא לי, ואם לא בירר דבריו –
 הפסיד. וכן פירש רבינו זקני מנחתו בכד בפרק "זה בורר" אליבא דרבי, שצריך לברר,
 ואם לא הביא שטר – הפסיד. ויש לשון אחר ואין בו ממש. ואף על פי שהלכה כרבי
 מחבירו – הוא ההלכתא כרבן שמעון, שאין צריך לברר, כדאמר ר' גידל אמר רב.
משנה – פי שפיר קאמנא חזבו – במלוא
 בשטר מריה, ויאיכא למיחש מן חזבו המולה
 ויתבע כל חזבו. רבי יהודה אופרי חילף – קרע
 אותו השטר, ויחזבו לו שטר אחר לא שפיר חשבון
 העשאר, מומן ראשון, כדמפרש בגמרא. ודיבט
 שובר – והשמדוה הלוהו. לשטר שובר – שאם
 אבד שוברו – יחזור המלוה ויגבה כל חזבו.
 אמר לו רבי יוסי בן יפה לו – מלוהו, שהיה
 הלוה בראת שמוזר שוברו. ולא המלוה, שהיה
 לזה איש מלוה, כדאמרנן בגמרא. ולא ידע
 חזבו – של מלוה לחילוף שטר, כדאמר רב
 יהודה, כד שיכוף ראשון. **גמרא** אין הלכה
 לא כרבי יהודה – שאמר: חילף. ואפילו לכתוב
 לו ממון ראשון על ידי עדים בלא בית דין.
 כדמפרש ואזיל – דלא אלימי עדים לקרוע
 שטר, ולהחליף ולגבות ממון ראשון. ולא כרבי
 יוסי – דאמר: כתובין שובר, וצריך לשמוזר
 שוברו מן העכברים. וכתובין לו שטר אחר –
 לפי סכום המעות שחיוב לו עדיין. ורב תנא הוא
 ופליג. אי שפיר ליה ליה הא רמיא – לקבץ בשמעתי, במלתייה דרבי יהודה פברע
 חצי חובו, שמקריע עדים בו, הוה חרדי ביה – רב, והוה מודה שהלכה כרבי יהודה
 דחא רב נמי הכי קאמר, דמה לי בית דין מה לי עדים. שפיר ולא חרדי ביה – דרביתאי
 חגי עדים מקריעין, ואיתיהו ארבי. ודלא עדים.

אין הלכה לא כרבי יהודה בו' – פירש רבינו שמואל בן מאיר: דאמר עדים מקריעים את
 השטר, דרבי שמעון חילף – אפילו בעדים. וכן הוא לפי המסקנא, דשמעי ליה ברייתא ולא דרר, דאיזו מנשר בעדים ואיזו מצריך בית דין, אבל רב נומן לא היה סובר מלתייה דרב
 הכי, דאם בן – מאי לא דקאמר לרב הונא: אי שמעי ליה בו' הוה חרדי ביה ממה שהיה אמר אין הלכה כרבי יהודה? מי אלימא ממתניתין דמשמע נמי בעדים, ואפילו הכי פליגי עליה: ואם
 תאמר: במשנה לא חגי עדים בחדא – מכל מקום איתו סבירא ליה עדים קאמר, ופליגי עליה, דתנא ופליגי ונראה לרבינו יעקב: דרב נומן סבר לה למלתייה דרב הכי: אין הלכה כרבי
 יהודה דאמר חילף וכתובין ליה ממון שני. וסבירא ליה דרבי יהודה ממון שני קאמר, מולא פירש במשנה: וכתובין לו שטר אחר מומן ראשון. וממאי דהדר ליה רבי יוסי: וכן יפה לו ולא ירע
 כחל על זה – משמע דרבי יהודה ממון שני קאמר, דאי מומן ראשון – מה הורעת חב אכיא? והשתא קאמר שפיר: אי היה שמעי ליה היה דתניא: עדים מקריעין לו את השטר וכתובין לו שטר
 אחר מומן ראשון – היה חרד ממיא דמצריך בית דין כדי לכתוב ממון ראשון, ולא היה פליג אברייאן רבוי, שכל עעמו לא בא אלא לאפקי ממה שהיה סבור שרבי יהודה לא היה מנשר
 ממון ראשון בלבד כלל אפילו בבית דין, מולא קאמר ליה במתניתין, ורב רב לומר שאין לחבשי ממון ראשון – בבית דין מיהא ראי לחבשי. ואי היה ידע
 דרבי יהודה היה מנשר אפילו בעדים ממון ראשון – לא היה פליג עליה. ותימה: דלעיל (א. קסא) בנמחק כותבין לו ממון ראשון, כן פירש רבינו שמואל בן מאיר תהם: ויביס פלוני? דקאמר
 תהם – היינו שהיה כתוב בוים פלוני. והכי משמע קצת מדברי בית דין. ואמאי לא כותבין רבא ממון ראשון כי תהם לרבי יהודה אליבא דרבי, דהוה סלקא דעתיה דממון שני כותבין לרבי
 יהודה? ומעין למפרע דרב נומן סבירא ליה לרב היה חוקי לא היהי דנמחק בכתיבת מון ראשון אליבא דנפשיה, ואליבא דרבי יהודה ממון שני. דמנפיה דהתייא משנה לא מנפיה לרבי יהודה
 אין ממון ראשון אי ממון שני. אף על גב דמצריך בית דין – איבא לממר ממון שני. דאפילו ממון שני איבא לממר שאין לעדים לכתוב שלא מדעת לזה. ואפילו אותם עדים שעשהוהו אן
 רשאין לעשות אחר, כשיש עשהו לחיותן – אין חרוחן וערשין שליותן, ודמיא דגט, שאם צוה לכתוב גט וליהן לשלוחו, שעשהוהו שליל לחיותו וכתבו ונתנו לו, ומנחא או אבד – שאין
 יכולין לעשות אחר, כדמובח בפרק "התקבל" (גיטין סז. ב). ואף על פי שיש לתת חילוק, שבדין שבטנו לא יעשו שני ויהי, דבעינן שיאמר לשופ' "לחיות ולעדים לחותם. וכן היני לא אמר להם
 כלום. אבל הבא בע צוה יוכל לחיות כשר, שאינו אלא לראיה לגלות שנשתעבדו בסיוע על ידי השטר הראשון, וארצו שנשתעבדו לא יפקע השעבוד. ומכל מקום, אף על פי שאין דומה
 לגמרו גט – נזכר לומר שאין להם לכתוב עליו שעבוד שלא מדעת, כיון שבאבר מן המלוה אותו שכתבו ונתנו לו, על פי פה אין רשאין לעשות אחר – כל שכן עדים אחרים, שזה השטר
 מוקף לו אפילו לא יכפור כלום. שאף על פי שגם אם לא נתת היה גובה מלקוחות שלקוח אחר שנמחק הראשון כאילו היה קיים, כיון דאית ליה קלא להאי מלוה, כדמשמע ב"חוקת הבתים"
 (בבא בתרא מב. ב), אי לא משום דמנא דיוקן בבגנא יוקף – היתה מלוה על פה גובה מן הלקוחות. אף על גב דנמי לאטעניניהו ללקוחות ולומר לחן בשעת מכר פרעתי, ושטרתי לזיב לאפקי
 עליהו – מכל מקום מוקף השטר השני ללוה, שאם יפרע לו ואין לו שטר – אין לו לאוג כלום, ואם יש שטר – זמנין דמשתמיט ולא הדיב ליה, ואמרי: היבנא קל למרו או לימנא אוריא,
 חרדי ויבני גמאן ארתייה. ועוד יש לומר: דרב נומן סבירא ליה דמודה רב דהיא דנמחק שנתענין לו בית דין שטר אחר מומן ראשון, משום דהיא אן לחוש אם זה דומה למקודם, כיון שבת
 דין בעצמם כתובין אותו, דבית דין אלימי דאפקי ממון שני. ולא אלא לחותם במוקף על ידי שנכשרו זה. אבל הבא – כותבין ליה עדים, ולחוק אין להם כל לחותם ממון ראשון, שהתם
 למקודם, כפי יבא לחותם בשטר הראשון, ועוד יש לומר: רבינו נמחק אין זומת כל כך למקודם, מאחר שזה שטר אלא שמעתיקן אחר, אבל הבא – שטר שדיו שזיב כותבין בו
 מן הראשון היה דומה למקודם. וקצת היה משמע בדנמחק מני מון שני, והכי משמע לישנא קצת, דקאמר: התייא שטר מוקף בוים פלוני. ודמיא, חזק קשה איכא רב אדר אבד מון ראשון, ולרבי
 יהודה בדמקור דאמר אפילו בעדים ממון ראשון. ואין לומר שבנמחק אין ראי כל כך מן ראשון, שאינו מדעת שניהם, כי כמו שפירש רבינו יעקב ורבינו שמואל גראה עיקר, תרע, דהא
 ביהוול קמיא (בבא קטא ע"ג.) גבי שרוף שטרות אי דאיכא סחדי – ומשמע שאלא יפסיד כלום. ועוד תימה, דלעיל בנמחק בית דין דין לכולהו עלמא, והבא קאמר רבי יהודה עדים
 ובוה אמור רבינו יעקב, דהבא דרבינו מדעת שניהם – לא בעו אלא עדים, אבל בנמחק – כותבין שלא בפני הלוה, וכיון שמיקו לו – גראה אין לעדים לעשותו שלא מדעתו.

1 בשלמא בי דינא – מן קרעין ומחליפין אחר, ובתוכין אותו ממון ראשון לטרופן שלא כדין
2 ממון ראשון. דמן הדין לא אלים שלטא למטרופא אלא מיום שנכתב ואילך. אלא בית דין
3 אלימי ומפקעי ממונא. דדפקר בדין דין הפקר, כדכפאן לן מ'יאלה תגלות' (גטין לו, א).
4 אלא קעים עששו שליחותן – לכיבון ולהעני בשטר הראשון. היאך חזרין ועשין

5 שליחות אחרת. וכן ניתן להם זה וזה ולא –
6 בתמיה. ואין דין עדים חזרין ועשין? ואמרי רב
7 יהודה אפרי רב – מי שאבד שטר. ואמר
8 לעדים: כתבו לי אתר – חזרין וכתבין אפילו
9 עשרה שטרות, אם אבדו זה אתר זה. ומשני: רבי
10 יוסף אמר – לעולם אין כן בידם של עדים
11 לחזור ולכתוב שטר אתר לגבות מלקוחות. וכי
12 קאמר רב יהודה אמר רב – הני מילי בדיע
13 מתנה שאין בו אחריות. ויבין הדביל ודבט
14 שנתון לו הדין – למה לא יכתבו לו שטר
15 מתנה לעדות בידו לעדות. ותיקו ארעא בבידה.
16 ורבא אמר – אפילו בשטר מניחא קאמר רב
17 יהודה דכותבין עשרה. וכגון ליה ביה אחריות.
18 וכדאמרן לעיל (קס"ב, ב) דחין מאחריות שבו.
19 וכדאמר רב נתמן לעיל (קס"ב, ב) שטרך דן
20 דכתבנהו ליה לזמבני ביה כו'. בי שיתוף
21 לפורעו – המלחא יתוף ללה לפורעו. שהאג פן
22 יפסיד שוברי. חזי וריצא שטר ותובע כל תוב.
23 ופכיבני: ודבי יהודה בניי מופין אישין קאמר –
24 כרבי יוסי. ומה תשובה היא זו שאמר רבי יוסי
25 כדו שיגבה ממון ראשון? הכי קאמר ליה רבי
26 יוסי כו' – דרבי יהודה לא פירש דרבי כל כן,
27 אלא וחליף סתמא קאמר ליה לרבי יוסי. כדתיב
28 במתניתין. כהדא פליגא רב – דכותבין שובר כדו
29 שיתוף לפורעו. בתרתי פליגא עלך – כי בתוכין
30 שובר. ועובין ממון ראשון. תני רבנן שטר שפיר שכתב
31 בו זמני בשבת או בעשרה בתשרי. אלא
32 במקומות שנתון לחדשי הגנים, וכתב בשטר
33 'בתמשה עשר ליהא פלוגי', וכשאנו נוטקין
34 לכרין מתי איתרע יום תומשה עשר של חודש

35 – נמצא ענתו ביום שבת. או ביום עשירי לחשרי. והדינו יום הכפורים. והכל יודעין שלא
36 נכתב אל בשבת ליה ביום הכפורים. ומנצא שלא נכתב ביום יום המוכיח בשטר. אלא
37 או מקום הדא ופסול. ואו מאחרו וכשר. שטר מאחרו הוא וכשר דרבי יהודה –
38 דסבירא ליה לרבי יהודה. כל שטר מאחרו כשר. ואפילו אותו שאן להוכיח מתוכו של
39 שטר אם מאחרו הוא ואם לאו. וכל כן שו. שומנו ביום השבת וביום הכפורים. שהמון
40 מוכיח שהוא מאחרו. ואפילו רבי יוסי מודה ביה. ולא נפק מנייה תורבא מהאי. כדמרפש
41 ואילו. ולא ליכא למינח שומא מוקדם הוא ופסול. כמו שפירש רבני גונאל – הלא
42 תראה דרמנין עלה דמתניתין (סנהדרין לב, א). רגן: אתר דניי ממונות ואחר דיני נפשות
43 בדרישה וחקירה. שנאמר (ויקרא כד) 'כשפט אתר יהיה לכם'. הא להגניא בתוספתא
44 בתרלתא מסכת מכות: שטר שכתוב בו זמנו באחד בניסין בשמיטה, ובאו עדים ואמרו:

45 'היאך אתם מעידין על שטר הז שנמסרה לכם כד עריתו הז במוקדם הזה. והלא באותו היום עמנו הייתם במוקם פלוגי' – שטר וגויו כשרין. היישין שמא איתרודו וכתבדו. ויסקלו וטרזו
46 רבי זענא ורבנא לאוקמי תרייהו מתניתין ומתניתא ולא דחו היא מנייה. וקמינא לן ולא מותבנין תיובתא אלא ממנשה או ברייתא שהיא הלכה. ותו. הא בהדיא אמרינן קיום שטרות
47 מדרבנן גזא. דאי מדראייתא – לא בעינן. דקיימא לן בריש לקיש. דאמר (בתובת יח, ב) עדים חתומים על השטר נגשה בניי שנתקרה ערוהן בבית דין. ורבנן ורבי זענא ואריבער
48 קום. עמנו מניה שולל בא פולח את השטר עליו הדיאה. הלכך ממעדינן שטר זה בחוקת מאחרו. והנזעון כי מוקדם הוא כדו לפסלו – עליו הדיאה. ורבי יוסי פליג – שטר מאחרו
49 דעלמא. שאן בתוכו וזכוחה כלה. כדמרפש לקמיה. והלא מעשה בא לפגניו בצפורי – בשטר מאחרו. והבשרת. אפרי לו כשהשטרתי בזה – שכתוב זמני בשבת וביום הכפורים
50 הכשרתי. שמתוכו מוכיח שלא נכתב בזמני. שהרי אין ישראל תובין שטרות בשבת וביום הכפורים. והכל יכינו שהוא מאחרו. ולא נפק מנייה תורבא כדלגמן. אבל נאמר בעלמא.
51 שמתוך כתוב ביום ראוי לכתביה. ולא יודע את מאחרו הוא אם לאו – בהדואו פליגא עלך. ופסילנא. וטעמא לקמן. אמר רבי פרת הכל מודים – רבי יהודה ורבי יוסי. בכל שטרות
52 מאחרין בענין זה. שכשאנו נוטקין למנות לזמנינו עותו של שטר. ונמצאת ענת הנתוב בו מנוון ביום השבת או בעשרה בתשרי – עליו מאחרו הוא. והכל לרביי הכל
53 דדמי כמי שכתוב בתוכו 'שטרך דן דכתבנהו לאו בזמניה כתבנהו אלא אן סודי איתרודו וכתבנהו'. שהרי הכל יודעים שלא נכתב בשבת וביום הכפורים. וכירו שהוא מאחרו.
54 ולא אתי לדיי תורבא כדמרפש לקמן. ודכי קאמר רבי פרת: הכל מודים בהדואו שטר דקניי כדארא שטר שכתוב זמני בשבת בו דבשר. והדינו דקאמר ליה רבי יוסי: בזה הבשרתי.

1 אלא עדים עששו שליחותן בו – תימה קצת על הלשון. דרשמנו עששו שליחותן כבר
2 גורם שלא יעשו. כי הואא 'דיהחקבל' (גטין ס"ג, א) דכבאי 'מפותאי' ושמה היה
3 'מפותאי'. וקאמר. עשו עדים שליחותן ולא יכתבו עוד – הוה נתיא. אבל הכא אין ליישב
4 כלל. דכל שכן אם לא עשו שליחותן הדריא לה מלה על פה. שאן יחליף לכתוב
5 ממון ראשון – דאם כן היה להו ימולך לגבור
6 ועוד. ודחת בניסין מה שאן ימולין לעשות
7 שליחותן – והוה משום שליחותן פסקא מעשה
8 עששו את הראשון. ואם יעשו אתר – אין זה
9 שליחותן על פה. אלא עזה לכתבו. אבל
10 מצוה לכתוב שני – ימולין לעשות. והכא. אף
11 על פי שלוח מצוה להם לכיבון לעשות שטר
12 ראשון – לא יעשו. דאם לא כן מאי חזקיה
13 דמלוחה לקרוע שטר הראשון אם אין חליף כפודו
14 הלכה ואם כן רוצה הלה ככו. דאין לומר כי
15 הלה אין רוצה אלא ממון שני – כי מה טענה
16 היה לו בזה ועל ברך צריך כאן לפשר וכי
17 עדים אף על פי עששו שליחותן וכבר הלה
18 שעבד על ידו. ימולין לעשות בשביל כך שטר
19 אתר כינצא בראשון מאחר שהומה למוקדם?
20 ואפילו אם מצוה להם הלה – אין זו סברא.
21 שאם כן יאמרו כל שטר מוקדם כשר. ואתי
22 למיתחם בשטר מוקדם. אלא במה שיחנה לו
23 תבע דין שומא ראשון – לא יכיל לתרום בשטר
24 מוקדם. כי ידע שדוא פסול. ובה יתלו ודבשר.
25 שבת דין אלימי לאפקעי ממנוא. והלשון
26 מנומנם כותר.

27 **כותבין** אפילו עשרה שטרות – ואם תאמרו:
28 למאי דסלקא דתנין דבאחריות
29 מיידי. תקשי אתר דאמרן לעיל (קס"ב, ב) אבל
30 בשטר מקום ומסכר כותבין חוץ מאחרות שבו
31 וש לומו. דלעיל דבכי פירשוה. הדוא אמר אבל
32 שטר חובי. ותישיבין דלמא טרופא הדר טרופא. אבל
33 הכא מיידי בשידעה לנו שאבאר. או אריעודו
34 שנשק. **מוזנין** ראשון – רבי יהודה לא פירש
35 לרבי יוסי ממון ראשון. אבל ברייתא היא שניה במלתיה דרבי יהודה לפי האמת.
36 **שאר** החקיקו לעדותו של שטר – הא לישנא משמע שאן בתוכו בלתיא כר. אלא י בניסן
37 הוא לו ביום תמישי. ועתה נמצאת י בניסן מכותה בשבת. וכן ביום שני בשבת
38 שניה של חר. הוא לח בשבת – נמצאת ענתו מכותה ביום הכפורים. ותימיה. והוא ידוע
39 בכעניא דריחא. ויהיה שטר לרבי יוסי. ואמאי פסולי ולרבי יהודה נגו. נתיא טפי למינח הכי
40 ממה שנאמר שנכתב (לחובאי) (לחובות) בעלמא. בשלמא ליום הכפורים – לא קשיא מידי.
41 כיון שמכריז באיהו יום לשבע שאתו יום הדיע עשוה יום הכפורים – שבו לא היה
42 בדקין (סנהדרין ג, א) דאי אפשר לרא שטע.

39 מתקף
40 ויסקלו וטרזו
41 ורבנא לאוקמי תרייהו מתניתין ומתניתא ולא דחו היא מנייה. וקמינא לן ולא מותבנין תיובתא אלא ממנשה או ברייתא שהיא הלכה. ותו. הא בהדיא אמרינן קיום שטרות
42 מדרבנן גזא. דאי מדראייתא – לא בעינן. דקיימא לן בריש לקיש. דאמר (בתובת יח, ב) עדים חתומים על השטר נגשה בניי שנתקרה ערוהן בבית דין. ורבנן ורבי זענא ואריבער
43 קום. עמנו מניה שולל בא פולח את השטר עליו הדיאה. הלכך ממעדינן שטר זה בחוקת מאחרו. והנזעון כי מוקדם הוא כדו לפסלו – עליו הדיאה. ורבי יוסי פליג – שטר מאחרו
44 דעלמא. שאן בתוכו וזכוחה כלה. כדמרפש לקמיה. והלא מעשה בא לפגניו בצפורי – בשטר מאחרו. והבשרת. אפרי לו כשהשטרתי בזה – שכתוב זמני בשבת וביום הכפורים
45 הכשרתי. שמתוכו מוכיח שלא נכתב בזמני. שהרי אין ישראל תובין שטרות בשבת וביום הכפורים. והכל יכינו שהוא מאחרו. ולא נפק מנייה תורבא כדלגמן. אבל נאמר בעלמא.
46 שמתוך כתוב ביום ראוי לכתביה. ולא יודע את מאחרו הוא אם לאו – בהדואו פליגא עלך. ופסילנא. וטעמא לקמן. אמר רבי פרת הכל מודים – רבי יהודה ורבי יוסי. בכל שטרות
47 מאחרין בענין זה. שכשאנו נוטקין למנות לזמנינו עותו של שטר. ונמצאת ענת הנתוב בו מנוון ביום השבת או בעשרה בתשרי – עליו מאחרו הוא. והכל לרביי הכל
48 דדמי כמי שכתוב בתוכו 'שטרך דן דכתבנהו לאו בזמניה כתבנהו אלא אן סודי איתרודו וכתבנהו'. שהרי הכל יודעים שלא נכתב בשבת וביום הכפורים. וכירו שהוא מאחרו.
49 ולא אתי לדיי תורבא כדמרפש לקמן. ודכי קאמר רבי פרת: הכל מודים בהדואו שטר דקניי כדארא שטר שכתוב זמני בשבת בו דבשר. והדינו דקאמר ליה רבי יוסי: בזה הבשרתי.

בבא בתרא. גט פשוט – פרק עשירי דף קעא עמוד ב – מותר מהדרת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" תוספות

1 מותקין לה אבוי – נראה לרבינו יצחק דקבלה מרבא. וכן הוא בחברתו בסוטה (ו) על (על
2 משנה שוברת כתובה ורצאה, שמע מינה: כתובין שוברי אבוי אבוי תני
3 מקריע – נראה לדיוחיא הוא, והמדיאה ליבא למשמע מינה, דהא בשמעתא הדעות אתר
4 מעשה ביה דרין פרק "שנים אוחזין" (בבא מציעא יז, ב) שמעע דסבירא ליה דרובתין שובר.

5 בתרא דמיא ליה רב ספרא לטפריה כי כתבתי
6 דאמר אבאי – רב שמא דיו שובחין
7 לכתוב 'זאי שטרא' כו/ על כן כתבו זה.
א

8 ונפקי מיניה חורבא. אמר רב הונא בריה דרב יהושע: אפילו למאן דאמר פותבין שובר,
9 הני מילי אפגלא, אבל אפוליה לא. ולא היא, אפילו אפוליה כתבתי, כי הא דרב יצחק בר
10 יוסף הוה מסיק ביה זוזי פרבי אבא, אתא לקמיה דרבי תינא בר פפי, אמר ליה: הב לי
11 זוזי. אמר ליה: הב לי שטרא וישקול זוזך. אמר ליה: שטרך אירכס לי, אכתוב לך תבא.
12 אמר ליה, הא רב ושמאל דאמרי תרווייהו: אין פותבין שובר אמר: מאן תיב לן מעפריה
13 דרב וישמאל רמינן בעינינן, ואי רבי ויחנן ואי ריש לקיש דאמרי תרווייהו: פותבין שובר.
14 וכן כי אתא רבין אמר רבי אילעאי: פותבין שובר ומסתברא דכותבין שובר, דאי קלא
15 דעתא אין פותבין שובר, אבד שטרן של זה – ואכל הלה ותידי? מתקוף לה אבוי? ואלא
16 מאי, פותבין שובר? אבד שובר? של זה – ואכל הלה ותידי? אמר ליה רבא: אי, "עבד
17 לזה לאיש מלוה". תני תתם: שטרי חוב המוקדמין – פסולין, והמאוחרין – כשרין. אמר רב
18 המנונא: לא שנו אלא שטרי הלואה, אבל שטרי מקח וממכר – אפילו מאוחרין נמי פסולין;
19 מאי מעמא? וימנין דמובין ליה ארנא בניסן וכתבי ליה בתשרי, ומתרחי ליה זוזי ביני וביני
20 וזבין ליה מיניה. וכי מטי תשרי מפיק ליה ואמר ליה: הדר וכתבה מינה. – אי הכי, שטרי
21 הלואה נמי, ומנין דיתוי בניסן וכתבי ליה שטרא בתשרי, ומתרחי ליה זוזי ביני וביני ופקע
22 ליה, ואמר ליה: הב לי שטרא, ואמר ליה: אירכס לי, וכתבי ליה תבא. וכי מטי ומניה
23 מפיק ליה ואמר ליה: הני השתא הוא דיופת מינאי – קסבר: אין פותבין שובר. אמר ליה
24 ואתי לרב פהנא, ואמרי לה רב ורביה מדיפתי לרב פהנא: והאידנא דכותבין שטרי
25 רובתי וכתבתי תבא, אמאי קעדינן הכי? אמר ליה: בתר דאמר להו רבי אבא לספריה:
כי פתחיה שטר מאוחר, כתבו הכי: "שטרא דגן לא במוניה תכתבה", אלא אחרונהו
וכתבנהו". אמר ליה רב אשי לרב פהנא: והאידנא דלא קא עדינן הכי – בתר דאמר ליה
רב ספרא לספריה: כי תכתבו הני תברי, אי דעיתו וימנא דשטרא – תבא, אי לא – תבנו
סתמא, דכל אימת דנפיק לרעיה. אמר ליה רבינא לרב אשי, ואמרי לה רב אשי לרב פהנא:
והא

1 לא נתלקו אלא כשטר מאוחר בעלמא – שמעני ענתו ביום חול, ולא יודע עם מאוחר
2 אם לאו. ונפיק מינה חורבא – אליבא דרבי יוסי, בדמפרש תורה, ויש מפרשים: אמר
3 רבי פרת הבל מודים שאם הוקקנו בו – שכן כתוב בתוך השטר, "הדוקקו לענתו של
4 שטר ומנאמת" בו, וכל זה דכתב בשטר – לרעת כן כתבנו. שיבנו שאין ישראל כותבין
5 בשבת, וידעו שהוא מאוחר. לא ולא נתלקו
6 בשטר מאוחר בעלמא. שכתבו בו בשבת
7 או בעשרה בתשרי, לא חוה וכתב בו "הדוקקו"
8 לענתו של שטר" בו, וכל זה הבל וליצנא
9 הוא: הרא – דרבינו יהודה ליה למינהו אמר רבי
10 פרת הבל מודים שאם כתב בו הוקקנו בו,
11 ועוד: כיון דכתב זמנו בשבת, נמה ליה לי למכתב
12 "הדוקקו" כיון דא ממילא אנו יודעין שלא
13 נכתב ביום השבת וכיום הכפרים, ומאוחר הוא.
14 בדפרשיהו לעיל, דרבי יהודה – הדמכשי –
15 לטעמיהו דאמר: אין כותבין שובר, הלכך לא
16 ידעשו. בין מאוחר לדכתבנו כוננו. לעולם אינו
17 פורע עד שיקח השטר ויקרענו, וכיון שנקרע
18 השטר – לא חייש למיד, ורבי יוסי – דפסול
19 המאוחר. לפעמייה דאמר כותבין שובר – היבא
20 דפרע משקת חובו. והוא הדין היבא דפרע כל
21 חובו וטוען מלוה אירכס שטרי, כדמפרש לקמן
22 בתבין שובר ותינן ללות, לודיע שפרע
23 כל חובו. והלכך האי שטר מאוחר פסול הוא
24 בו, ואמר ליה אירכס לי – והוא הדין בלא
25 אירכס, דיבא דפרע חצי חובו וכתבו שובר
26 ללוה – יכול המלוה להוציא אחרי כן שטר
27 חובו וכנסו זמנו אחר חצי השובר, וממון
28 אחר הוא זה שליתי ממני אחרי כן, ויבנה כל
29 חובו משלם, שדרי אין ידוע שהוא מאוחר.
30 אבל שטר שכתבו זמנו בשבת ועשרה בתשרי
31 לא מצי למימר תשאת הוא דיופת מינאי.
32 אמר רב הושא ביה דרב יהושע ב"י – מלאת
33 באפי נפשיה היא. דמי גילי פלגא – פן יחזור
34 המלוה ויחבע כל חובו, לא באובלה תוביה –
35 לא, דמלוה אפסיד אנפשיה שלא נודר לשמוד
36 את שטרו. ומסתברא דרובתין שובר – אובלה
37 חוב, דיבא דאירכס שטרא. אבל הלה והדי –
38 בתמיה, ישמח באבילת ממון אוריס דבעיקבד
39 לזה לאיש מלוה – מוטב שיא טורח דאנת שמירת שטר מוטל על הלה יותר מן המלוה. תני תתם – בסדר זרעים, בפרק אחרון דמסכת שבועית, הנוקדים פסולין – שכתבנו
40 באחד באייר, ובתוך השטר הוצרכו בו אחד בניסן – פסולין, דאחי למיטרף לקוחות שלא כדון, ואפילו ממון שני לא טובא, כדאמרין ב"אידוח נשין" (בבא מציעא עב, א),
41 רבי יוחנן אמר אפילו חיטא רבן, קדיש שנתא נגיבה נתמן ראשון, אבל מוקדמין בענין זה שכתבו בו אחד בניסן, ובאחד בניסן כתבנהו, לאו זה תשרי, יאחאל למיטרף לקוחות
42 שלא כדון דמניסן ועד תשרי – בזה נתלקו בפרק "שנים אוחזין", רבי אשי מוקי לה בשטרי הקנאה, ואבוי אמר: עדי בתומיו זבין לן, ומיום כתבית השטר שיעבד נפשיה, והלכך
43 כשר. והמאוחרים כשרין – שכתבנו באחד בניסן, וכתבו בתוך השטר באחד באייר. וכל שכן אם לזה בניסן ולא כתב עד אייר, דכשר, שחרי מחל לו שעבד של חדש שעבר. אמר
44 רב המנונא לא שנו – דמאוחרים כשרים, אלא בשטרי הלואה, כדאמרן לעיל: רבי יהודה לטעמיה דאמר אין כותבין שובר, לא נפק מיניה חורבא, ורב המנונא סבידא אין כותבין
45 שובר, כדמרתין לקמן, הלכך ליבא למיחש למדי. אבל בשטרי מקח וממכר אפילו מאוחרים פסולים – דהמנין דמזבין ארנא לעמעון עניסן על מנת שאם ידעו לימדין חזירה
46 לו, וכשכתב שטר מקנה כתב בו "ראובן מכר שדה לשמעון בתשרי". וחור ראובן ולקח שדהו משמעון בתמו, וכשעאל שטר מקנה, אמר ליה שמעון: אירכס לי, ואפילו למאן דאמר
47 אין כותבין שובר – דמה מנדה, דמה יפסד שמעון אם יפדה ראובן שדהו? הלכך אפילו אם יכתוב לו שמעון לראובן שובר שפדה שדהו בתמו – חור שמעון חורבא שטרו
48 הכתוב בתשרי, והאמר אדר שפדה חזרתו ולקוחין ממך, וזה שטרא. אי הכי שפרי הלואה נפין ביו – כדאמרן לעיל אפליא דרבי יוסי, דפסול שטר מאוחר שובר, חורבא קסבר
49 רב חובתין אין כותבין שובר – הלכך דכותבין כשרין כדאמרן אליבא דרבי יהודה. ואידנא נפיק שטרי מאוחרין ומכתבין תבאי – ורבי יחיאל לחורבא דנפיק מינה ליה יוסי
50 לעיל. אמר ליה בתר דאמר ליה רבי אבא לפעמייה ב"י – ליבא למיחש מדי, וכיון דכתבו בתוך השטר שהוא מאוחר – הדי הוא כשטר שכתבו בו זמנו בשבת ועשרה בתשרי,
51 דאבשרא לעיל בן לרבי יהודה בן לרבי יוסי. וכיון דידעין ביה בשטר שהוא מאוחר – לא אתי ליהדי חורבא, ושוברו מוכיח עליו שהוא פורע, והדי דאקדי ליה שובר היינו
52 דשטר מאוחר, וכתבנו כמנו שכתבו בתוכו "אי סודי איתרונהו", ואפילו רבי יוסי בזה משכח. אלא כתבין שטר מאוחר ומכתבין
53 תבאי, ולא כתבין בתוך השטר "איתרונהו ותבנהו", ואפילו הכי לא חיישין לחורבא דרבי יוסי. אדירתון זמנא דשטרא כתבו – בתוך השובר: "פלניו פרע פלניו חוב פלניו כן
54 שן כל אותו השטר שכתבו בו זמן פלניו", ואו לא יוכל למונה, אפילו עליו היה השטר מאוחר – הדי השובר מוכיח עליו שהוא פורע. יאי לא – אדירתון זמן דכתבו בשטר –
55 כתבו השובר תמא. אמר ליה חוב שום זמן בשובר, אלא סכום המעות שיהו כותבין בשטר כותבין שובר, ודי הכי דכל אימת דנפק השטר שכתבו בו סכום ממון כן – לרעיה
56 השובר, לא שגא אם השטר קלד לשובר לא שגא אמרנהו. דהא בתרא תמא חובו, ומעתה צריך המלוה ליהור של לזה עד ללוה חוה כסכום ממון הכתוב בשובר, דהא
57 תבאר מרע ליה, ואם הלוחז כסכום ממון הדוא – דהא ניהו דאפסיד אנפשיה.

בבא בתרא. גט פשוט - פרק עשירי דף קעב עמוד א - מותר מהדרת "אבו ישראל - (שטינזולץ)" תוספות

1 **האינא לא עקידין חבי -** אלא עקידין שטר מאחר סתמא, דלא חביב "אידינחו
2 והבתווה וחביבין עליהו" בשעת פרען, וחביבין זמן שבזור ולא חביבין ליה
3 סתמא, ולחורבא חביב יוסי לא חיישין, והנך דרבי אקניאטא - חובבי שטר מתנה
4 שאין חוב ביה אחריות, ולא אית למיטרף מלקוחות, אי נמי, שטר מכירה שכתב ביה
5 אחריות, שדין לטרוף לקוחות מעמד מכירה.

6 **דעדים מנפי ליה לקוח בעל שטר,** כדאמרינן, 1
7 **ביחוק הבתיים** (בבא בתרא א.ב.) אמר רב 2
8 **המכור** שדורש בעדים - גובה מנכסים 3
9 **ומשעבדים,** וכדפרשׁי הוהו סתמא; מלוה 4
10 **אוביני קא רמת בו,** הלכך, אי ידעתן הווא 5
11 **יומא דאקניויה ביה מן דעתן מתנה או מוכר** 6
12 **מכירה -** חתבו עכשיו אותו היום שנתנה 7
13 **המתנה והמכיר,** דאיבא ללמשח סתמא אחרי 8
14 **כל נתנה לאחר שלא כדון,** (פסק) הווקא שטרי 9
15 **אקניאטא,** אבל שטר הלואה שיש בו אחריות 10
16 **- לא יכתוב אלא יום שעמד בו בעשרה,** דאם 11
17 **כך היה ליה מוקדם ופסול,** דאתי למיטרף 12
18 **לקוחות** מזמן הכתוב בשטר שלא כדון. 13
19 **לדעולא אין לקוחות מעשעבדים לשום אדם כל** 14
20 **זמן יום ככתב שטר,** עד שיקח מן הלזה 15
21 **רקיעות** אחר שנכתב השטר המשעבד נכסיו. 16

22 **הלכך,** אי חבבי יומא שנעשית הלואה בשטר 17
23 **-** פסול הוא, דאתי למיטרף לקוחות שלקחו 18
24 **בין הלואה לכתיבת השטר,** והם לא 19
25 **שנתכדו עד לאחר כתיבת השטר.** ועדים 20
26 **החומיים** על השטר אינה מנפי ליה לקאלא 21
27 **כדאמרינן** לעולא הלואה ביחוק הבתיים, 22
28 **ולקוחות** שטר לקוח אחרי כן - אינהו הוא 23
29 **דאפשר** אנפשינשויהו, אבל ממקם כתיבת השטר 24
30 **שטר זבון,** ואפילו כתוב ביה זתחם ביליה 25
31 **חשבינן ליה מוקדם ופסול,** והוא לא שאשתכח 26
32 **לקוחות** אלא מיום חתימתו ואילך, ואיהו אתי 27
33 **למיטרף** מיים חתיבתו שלא כדון, **חביב** אתי 28
34 **בדינבאי וטי** (גיטין ט.א.) כמכר בינך ותנתם 29
35 **ביליה -** פסול, וריבא שנתעב סתמא, שהיה רבי 30
36 **שעתך** אומה כל העינין שנכתבו ביום החתמו 31
37 **ביליה -** פסולין, חוץ מגיטי נשים, והם 32
38 **מפרש** סתמא לענין גיטי נשים, מיהו, והחם 33

1 **אי** ידעתו יומא דאקניויה ביה כתבו - בשטרי אקניאטא דוקא, אבל בתלואות לא מיידי,
2 כך פירש רשב"ם, ואומר רבינו יעקב דלא שנא במכר לא שנא במתנה מיידי, דאפילו
3 בשטרי מקח וממכר משכוחות לה, כגון דכתבי מדעת עדים דלקוחות - לביא הכא ספירא
4 כלל, ויש לקח למקח וממכר, וליכא כותב לומרי, **כתבו** בשלי - דהיינו ושלי קרובות זו
5 לזו, לכהי כנס להו. משאפילו בשתי עיריות קרובות
6 זו לזו כתבו על שם דעתן שנתמנה מיידי, בשעת
7 כתיבה, וגם היו גרילין תוריר להיות בהיני ושילי,
8 והכי אמרינן בבבא בתרא (כא. ב.) חזי הכמפיה לה
9 בשעתא דרובלא משילי להיני ומדהני לשילי,
10 **עבדיו** ליה תרי שטרי בר מאי סתמא בר -
11 תתמה אמאי אל קאמר דפרעו הוא,
12 כדאמרי רב אשי בסמוך? ואומר רבינו יעקב הדבא
13 מיידי אפילו ידענן שאמנו פרע.

1 **והוא האידינא דלא קעבדינן הכי אמר ליה: רבנן תקוני**
2 **תקני, מאן דעביד - עביד, מאן דלא עביד - איהו**
3 **הוא דאפקיד אנפשיה. אמר להו רבא בר רב שילא**
4 **להניו פתבי שטרא אקניאטא: פי פתביתו שטרי**
5 **אקניאטא, אי ידעיתו יומא דקנייתו ביה - פתבו, ואי**
6 **לא - פתבו יומא דקנייתו ביה, פי היכי דלא מתווי**
7 **לשקרא. אמר להו רב לספריה, וכן אמר להו רב הונא**
8 **לספריה: פי קיימיתו בשילי - פתבו בשילי, ואף על**

9 **גב דמסורין לכו מילי בהיני, פי קיימיתו בהיני - פתבו בהיני, ואף על גב דמסורין לכו מילי**
10 **בשילי. אמר רבא: האי מאן דנקט שטרא בר מאה וזוי, ואמר: שויה ניהלי תרי פגי תמשין**
11 **תמשין - לא משוינן להו. מאי עממיא? עבדו רבנן מילתא דניהא ליה למלוה וניהא ליה**
12 **ללוה, ניהא ליה למלוה - פרי שכיכו לפורעו, וניהא ללוה - פי היכי דניפגם שטריה, ואמר**
13 **רבא: האי מאן דנקט תרי שטרי פגי תמשין תמשין, ואמר: שויהני ניהלי תר בר מאה -**
14 **לא משוינן ליה, עבדו רבנן מילתא דניהא ליה למלוה וניהא ליה ללוה, ניהא ליה למלוה**
15 **- פי היכי דלא ניפגם שטריה, וניהא ליה ללוה - פרי שלא יכוף לפורעו. אמר רב אשי:**
16 **האי מאן דנקט שטרא בר מאה וזוי, ואמר: שויהני ניהלי תר בר תמשין - לא משוינא ליה.**

17 **מאי עממיא? אמרינן: האי מייפרע פריעה, ואמר להי ל' שטרא, ואמר ליה: אי רביס ל',**
18 **ורחבי ליה תכרא, ומפיק ליה האי ואמר ליה: האי אחרניא הוא. מושגה שני אחיו, אחד**
19 **עני ואחד גשיר, והניח להון אביהון מרחץ ובת הכדי; גשואן לשקר - השקר לאמצע, גשואן**
20 **לעצמו - הרי העשיר אומר לעני: קח לך עבדים וירחצו בפתחין, קח לך זיתים ובא וגשעה**
21 **בבית הכדי. שנים שקרוי בעיר אחת, שם אחד יוסף פן שמעון ושם אחר יוסף פן שמעון**
22 **אין יוכלין להוציא שטרי חוב זה על זה, ולא אחד יכול להוציא עליהן שטרי חוב. נמצא**
23 **לאחד בין שטרויהו "שטרו של יוסף פן שמעון פריעו" - שטרות שניהן פריעין, כיצד יעשו?**
24 **ישלשו, ואם היו מושלשין - יכתבו סימן, ואם היו מסוגלין - יכתבו פהן. גמרא** שהוא
25 **שטרא דנפס לבי דינא דרב הונא, דהוה פתבי ביה "אני פלוני בר פלוני לויתי מנה ממוך",**
26 **אמר**

27 **שאר** שטרות - לכולי עלמא פסולין, פסק - אפס, רבינו תנאל פירש: דהא דרבה בר שילא שמעינן מינה דשרא דרביה ברהואו יומא דקנו מיניה, ובריה כמה יומא אסידהו עליה
28 הנהו סהרי מקאי - שפיר דמי, מרקארי; אי ידעיתו יומא דאקניויה - כתבו הווא יומא. ואף על גב דרחמינו עליה האידינא - שפיר דמי, דלא אשכחן דרעו דתימית הווא יומא
29 אלא זה אשה כלבד, דהני גנט; נכתב ביום זתחם ביליה - פסול, וכן הלכה הוא. כך פירש רבינו הגנאל, אך לא יתכן, אלא כמה שפירשתו, וכדפרשיתו מתנתיך דגיטי. יומא
30 יתביתו בשילי - ותאם חובבין שם אותה העיר בשטרי מכירה או שטרי מתנה או שטרי מלוה או זבון ערות - כתבו בתוך השטר מקום שאתם ישיבים שם בשעת כתיבה.
31 כלומר: במקום פלגי כתבנו דך חזי שראינו במקום פלוגי. בהיני - מקום. האי מאן דנקט - מלוה דנקט שטר מלוה בר מאה וזוי, ואמר להם: כתבו לי הני גיטי משמעם
32 ל' הלזה המשעת וזני אקריב שני המשעת, ודין יצרך לכתוב חזר - כי חבבינן שלא מדעת מלוה. **האי עממיא** עבדו רבנן מילתא - שחקו להו שנתה שטר מכמת
33 אלה, ונהא ליה ל' היכי ל'ליבון ולפיריה - שפירשנו להו למתה להו חובו - וכופנו מלוה פריעו על חובו, כי דיאן איהו פן שטר חובו ורובעיהו חובו כל רובנה. כי
34 היכי דליפגם שטרי - כשפירע חמשים זה וזי נמצא שטר שביד מלוה פגם, ותכן (כתובות פ.א.) הוה פוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה. והוא הדין לכל השטרות,
35 כדאמרינן במסכת שבועה וכו' מה בין זה לפגום שטר כז', בפרק "שבועת הדיינין" (מא. א.), כי היכי דלא ליפגום שטר - אך כשפירענו חמשים זה וזי חזר לו שטר של
36 חמשים, ונשאר בידו שטר של חמשים שני שלי, **אמר בר אשי** רבא, אמר רבא אמר רבא, אמר רבא אמר רבא, אמר רבא אמר רבא, אמר רבא אמר רבא, אמר רבא אמר רבא, אמר רבא אמר רבא,
37 שהיר פרע ל' המותר וקריע שטר זה - לא חבבינן ליה שטר אחרינא, אבל מנתן ראשון, וכל שכן מנתן זה של יום כתיבתו ואילך. שמונ שטר פרעו הוא זה שן לו שטר
38 ללוה עליו, הוציא המלוה עליו שטר של חמשים, ואמר: חוב אור הוא זה, שהלוותי לך פעם אחרת. **מושגה** הרי עשיר אומר לעני כי - ואפילו למאן דאמר בפרק קמא
39 (בבא בתרא ג.) דאת דינא דגדו לא אגוד - שאני רבא, איתא. "וגדו" איתא. הוה מורחץ לך הנה. קח לך עבדים - ובההיא חוקה שנתנוו אביי איהו לעולם,
40 ולא יתיר לו לדרבתי ולחביי ביום אדם במוחץ, אלא מבני ביתו. איני יכולין להוציא שטרי חוב זה על זה - שכלול הלה לטעון: ששה זה שכתבן אני החתומין לך כשהחתמת
41 לי מנתן שלותי בו ממני, ולא אחר יכול להוציא - על אחר מהם, דכל חד מיני מדחי ליה אצל חבירו, אלא אם כן יש עדים דבכר שמעדין; זה לוח מזה. אבל מן השטר
42 אין יכולין להביא ראיה, נמצא לאחד בין שטרותיו בו' - בגמרא פרץ עלה מרשאו, ומפרש לה שפרי. כיצד יעשו - אם רוצים ללוות זה מזה, או מאישר אחי, או ליתן
43 קרקע, ישלשו - אבי אביו, ויתבונן יוסף פן שמעון פן יעקב, וזה יכתוב: יוסף פן שמעון פן נפתלי. משולשים - ששמותיהן ושמות ביהן ושמות אבי אביהן שוין, יכתבו סימן
44 יוסף פן שמעון שטרא שטר זה, או גזרו, לוח מיסתן פן שמעון אררן או שטרין, ואם היו שפירטין - שחון, יכתבו בהן - אלא אחר מנתן כתיב, יכתבו יוסף פן
45 לוח מוסף ישראל, **גמרא** הוא שטרא דנפס לבי דינא דרב הונא - והיה מוחזק בו אדם אחד שהיה טוען: פלוני בר פלוני הכתוב בזה השטר כתבו וחתמו ומסרו לי לפי
46 שהלוותיך כן רבך מנו, וכוונתן מתניתין בפרקיין (קעה). זה הוציא עליו כתב וזו שהוא חייב לו - גובה מנכסים בני זרות, וכן אפי' לא הוצרך לכתוב. שהרי מסרו לי, וכתב
47 לי "נמך" - כלומר ממי שמוחזק בשטר.

בבא בתרא. גט פשוט – פרק עשירי דף קעב עמוד ב – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

אמר רב הונא – "ממך" משמע אפילו מריש גלותא. כלומר, שריש גלותא ואי ארם אחר הלוהו, ונפל ממנו ומצאתו. ואין לפרש שבא רב הונא למנר שיגבה שטרו זה ומוחוץ. דמשמע: כל מי שמוחוץ בשטרו, אפילו רב גלותא מוחוק בו, שאין גילת ללוהו, יגבה לו בו – דאם כן היה ליה למנר בקרקעין: "ממך" – הוהו [וברא] דנפק מתותי ידיה משמע. ואין בו זמן – והוא אחד משלשה גיטין פסולין, ואם נסתך חולד כשה, בפרק "דמגרש" [גיטין פ.א.], אני דיומ נירשתך כשר – קא סלקא דעתך השתא, כיון דגדים קא חזו ליה בידיה וכוותבו בו "דיומ" – הרי כתבו בו זמן. הוהו יומא דנפיק – בבית דין דהותרש האשה משמע. והשנייה ליה בזמן גמור. הבא בני משמע כיון – דהוה חזו ליה בית דין בידו, וכמי שנכתבו שם המלוה בשטר דמי. ולא אבא שאול – לא חישי לשום זמן בניטין בדעיבה, וכדכרי אלעזר כירא, ליה, דהנהו בפרק "דמגרש" (סם): שלשה גיטין פסולין, ואם ניסת חולד כשה: כרת בכתב ידו ואין עליו עדים, יש עליו עדים ואין בו זמן, יש בו זמן ואין בו אלא עמד – דהרי אלו שלשה גיטין פסולין, ואם ניסת חולד כשה: כרת בידו אלעזר אמר, אף על פי שאין עליו עדים, אלא שנתנו לה בפני עדים – כשר, ונכתבו מנכסיה משוערבים, שאין העדים דומקין על הגט אלא מפני תיקון העולם, וכי הדין כשר אלעזר מבעיה ליה אלא עדים משום, טעמא דעדי מסידה כרתי – הכי נמי מכשיירש ליה כלא זמן משום יתי' טעמא נפיה. ברתקיא יש עליו עדים ואין בו זמן בהאי משנה דרשלה גיטין פסולין, ועלה קאי רבי אלעזר אמר, אף על פי שאין עליו עדים בהאי שטר שאין בו זמן – כשר, שאין העתים דומקין על הגט אלא מפני תיקון העולם. והכי נמי אין כותבין בו זמן אלא מפני תיקון העולם דבא אחותו ופירוש: כדמפרש בפרק (כ"ב הגט") ("דמבית גינאי") (שם י.א), וכוין שנתנו לה בפני עדים – הם יעידו על הזמן ועל הגט. והאי דמערך אבא שאל לכתוב בו "אני דיומ נירשתך" – לא משום זמן, דהא אין זה זמן, ולמאן לא חישי כרבי אלעזר. אלא רבעי אבא שאל ידים מוכיחות דמשעה שקבלה גטת נתרשה מיד. שאם לא נכתב "דיומ" בגט זה שאין בו זמן – מנין ליה שיהיה גט שגמא אין דיעותו לרשע מיד בגט זה דף סוף שנה או שנתיים לארור בקבלה הלכך בעי אבא שאל שיכתבו "דיומ" אחרי שאין זמנו כותב בו שיכתוב עליו, כרבי יוסף דימרי (בבא בתרא קלו, א) זמנו של שטר מביח עליו. והאי דאמר אבא שאל – דייני דהכתיב בגט זמן יומא ודן לטעמא. אבל הבא לייש לנפילה – וברבי הונא, דאמור "ממך" – אפילו מריש גלותא. ושמן מאחר נפל ומצאו זה. הא חל חריים מוציאין – אחד מן שיש לו שטר על אחר שיגבה ממנו, ולא יכול זה לטעון "מחוכךין נפל ומצאתו", נמצינו למדך שמי שמוחוק בשטר יכול לגבות מלוה מאיש אחר הכותב בתוכו, ואף על פי שהשטר אין מוכיח מזה המלות. והוא הדין "ליתיה ממך". ואביי לנפילה חדא לא חיישין – בגון שטר שבדי יוסף בן שמעון שיש לו על אחד מן השוק, דיינינו נפילה חדא לא מציתא דוד – הכי איתרמי מילתא דמיחוק בן שמעון פון יוסף בן שמעון מצאתו הלכך לא חיישין. אבל גבי "ליתיה ממך מנה" דיינינו נפילה דרביים, שיש לחוש מאיש אחר בעולם נפל ואיש אחר בעולם מצאו, כגון זה שמוחוק בו – ההם דאי חיישין ולא יגבה בו (היה) – חיישין לנפילה דיהודי ואשכנזי רביים, בע כן, עיקר הלשון בן הוא: לנפילה דרביים – משמא שום אדם בעולם, אבל לשמאזי חיד יוסף בן שמעון – לא חיישין. ורבינו תנאל פרש: ואביי לנפילה דוד ואשכנזי האי דרשיה כשמייה דאי – לא חיישין, שאלו מן האחר נפל היה צועק ומבקש, וכיון שלא צועק נתרבר בו לזה שגמא הוא. אבל לנפילה דרביים, ולא ידעין מי הוא – וזו – חיישין.

ואלא

חושש לחזק קטישה ראשונה כלל. **לנפילה** דוד – פירושו: שאין תלמוד שפלא אלא מאחד לכך, כי דיכוי דומתיני שמוה נפל. לנפילה דרביים – פירושו: דיש לחוש מכל בני אדם שבעולם שפלא נהי בו אומה, יש להתיר נפילה. **ואלא** – ודגניי כר – לנפילה דוד חיישין, ומתירין בנאן בנפילה. ורבייהי ממוציאין לו כלא זה.

הבא

אפילו מריש גלותא – לשון שאלה הוא. וכן הדיא דאמר רב הונא: חיישין לשני שריי רביי הונא? (גיטין כז.א.) ובשנים מוציאין י.ב. והכי פירושו: אפילו מריש גלותא שאין אין לחלוט, נאמר אפילו באותו גברי או תפיס ביה אבל רבינו שטראן כן נאמר אין תופס בו עיקר. ואין נראה לרבינו יצחק מה שפירש: אפילו מריש גלותא

שנתנו ומצאו חוק. מהו זה לתלות מריש גלותא אחר אדם אחר? ולישנא נמי לא משמע כלל הכי. ומה שהקשה למה שפירשתי, והדהו ליה למינה: הוהו [וברא] דנפק מתותי ידיה משמע – נראה דלא קשה כלל. דרבי הונא הוה מוסקא ליה. ודרך שאלה דהא אומר: אם נתוריד אותו כולו, דמשמע אפילו מריש גלותא אף על פי שאינו גרול לחלוט לו כלל: אלא שנתנו מנה "ממך" לחשב משמעתו והבל הוא. ומשום אדם לא יגבור, ואו לא

עדי מסידה כרתי – דאבא וכתובי ביה "דיומ" – לא משום דריךך זמן, אלא שאם מנחה בלא פה שום תנאי, אם ימות מחולי זה או כשימות – לא ימנהיג עדים ומכסחי, ורפסיקא ליה (קלו, א) כרבי יוסף דאמור: זמנו של שטר מוכיח עליו, ודרי כאמור "מדיה". אבל הדיבא דלא מנחה שום דבר – לא צריך לכל "דיומ". חתא פירוש רבינו שטראן בן מאיר דבעי למכתב "דיומ" משום דבעי אבא שאל ידים מוכיחות – כן נראה לרבינו יצחק. דהא אמרינן [גיטין י.א.], זמן לא תקנו אלא משום פירות או משום בת אחרתו. והכי אמריה לא והוהו זמן זמנו וכללו, וסבירא ליה עדי מתורא חוה, נמי שכתוב רבינו שטראן כן מאיר עצמו. ואם זהו תמינה להטות טעם דרש אלא שאל, רבעי "דיומ" משום דהוה **אבא** לייש לחוש לנפילה – ותימא: מאי שייבא אבא פירבא דרבי אלעזר בהלוהו? הוה מני לנפילה דהוא זמן, דמשמע מהוהו גברא בו – מכל מקום לחוש לנפילה. ואפילו הוה סובר כרבי מאיר הוה מצי למפריך הכי ואומר רבינו יצחק דכי פירוש: אלא "דיומ" – מהוהו יומא דנפק ביה משמע, הכי נמי "ממך" – מהוהו גברא דנפק מתותי ידיה משמע שרעה למר לכל אדם שיגמא בידו, כי משמעת חשוב הוא ואל הבל ולישנתו. וכי משמע שיגבה כל מי שגמא, וכן דעת הכותביה היתה. ואפילו חיישין שפיר, שנתעבד עצמו מעל שאל לוח עדין. משום הכי שבעד לו אפילו לא היה לעולם, כדאמרין בישנים אחרין (בבא מציעא י.א. ח). מנא שטרי הקטאה בשיק – חזירים בעלמם. מאי אמרתי? שנתא כתב לחלוט לוח לוח – את שאבד ליה נפשיה, הלכך לא שייך למיחש לנפילה הבא. ואפילו ללא אקיתא הוה מצי לאוקמי פירוש רבינו דם "הוגשט" (כתובות קב, א) דמפרש התם שיכול אדם להשתעבד ליתורו אפילו לא היה ממנו. כגון שיכתוב הישר: אני חייב לך מנה ויתבתו ויתננו לו לשם כן. ופרקי. דלמא אבא שאל כרבי אלעזר סבירא ליה. ולא בעי זמן כר, רדיומ" משמע: יומא דנפק ממעל הבית, ולא עומד מביד דין. ולא חותך "דיומ" אלא אלא התנה י"א מתי כדפרישית לעיל. אבל הבא – לחוש לנפילה, דממך נמי לא משמע אלא שנתנו לו, כי דיכוי רדיומ" משמע סחם משמעותו בעת הגירושין. והשתפ על בת אחותו לא יוכל – דהאי עדי מסידה חיישין. והכי נמי משמע אבא – שנתנו לוח דוקא, ולא למוצא – אם כן איבא למיחש לנפילה ומשני: לנפילה לא חיישין. ותולדת שאלה דרב הונא נראה לרבינו יצחק לפרש כן "ממך" – אפילו מריש גלותא, אף על פי שאין גילת לחלוט כלל וגם אפילו אעני דיינינו בבירור שאלה הוה, וזו אין גירולת להקנות לו וליתן לו שטר הקטאה יוכל – אפילו רבי מנקה לו, ומשמא דפרישית. או לא. דגמא אין לנו לתלות אלא באותו שנתנו לו – והלכך חיישין לנפילה, דלא קני אלא במסרו לו. ועוד יש לפרש: אבל הבא לחוש לנפילה כלומר, לא מבעיה דלא משמע הוהו גברא בו, והבל הוא אפילו הוא מרבי – לחוש לנפילה ומשני: לנפילה לא חיישין. וקטישה ראשונה לא חושש לתרץ, כי משמע אפילו לא חותבין בה. ואם צריך "דיומ" וטעמא פירשתי למעלה דהא דחוק, ולא כירא ליה לרבה הוהו דיומאי. וכן מצאו בשאר מקומות בגמרא שאין חושש לחזק קטישה ראשונה כלל.

לנפילה דוד – פירושו: שאין תלמוד שפלא אלא מאחד לכך, כי דיכוי דומתיני שמוה נפל. לנפילה דרביים – פירושו: דיש לחוש מכל בני אדם שבעולם שפלא נהי בו אומה, יש להתיר נפילה. **ואלא** – ודגניי כר – לנפילה דוד חיישין, ומתירין בנאן בנפילה. ורבייהי ממוציאין לו כלא זה.

נעילה מהו שתפסור את של ערב? ר' בא רב חונה בשם רב, נעילה פוטרת של ערב. אמר ר' בא לרב חונה ואיכן הוא מזכיר של אבדלה? אמר ר' יונה לר' בא ותיאף יהו שבע פוטרות שמונה עשרה? אמר ליה ולא כבר איתתבת? אמר ליה ובגני דאיתתבת תבטל? אמר ר' יוסה מה דקשי ר' בא קשי יאות. מה דקשי ר' יונה לא קשי יאות. קל היקילו עליו מפני תעניתו שיהו שבע פוטרות שמונה עשרה.

ר' בא בר ממל אמר לחבריאי, מריי, מן בולבזן שמעית שאין נעילה פוטרת של ערב. ר' סימון בשם ר' לוי, אין נעילה פוטרת של ערב. אמר ר' יוסי בי ר' בון ותני ר' הויה בן, בכל יום אדם מתפלל שמונה עשרה, במוצאי שבת ובמוצאי יום הכיפורים ובמוצאי תענית ציבור.

ר' יצחק בר נחמן בשם רבי יהושע בן לוי, יום הכיפורים שחל להיות בשבת, אף על פי שאין נעילה בשבת, מזכיר של שבת בנעילה. ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי, שבת שחלה להיות בחנוכה, אף על פי שאין מוסף בחנוכה, מזכיר של חנוכה במוסף. אוספון עלה ראש חדש שחל להיות בתענית, אף על פי שאין נעילה בראש חדש, מזכיר של ראש חדש בנעילה.

ראש חדש ותענית, איכן הוא מזכיר של ראש חדש? ר' זעורה אמר בהודייה, ר' בא בר ממל אמר בעבודה, ר' אבונה אומר ברכה רביעית. אמר ר' בא, מה מצאנו בכל מקום אומרה ברכה רביעית, אף באן ברכה רביעית.

[דף י"ט ע"א]

ונפק עובדא בהדא דר' בא.

במה קורין? ר' יוסי אומר, קורין ברכות וקללות. אמר לון ר' מנא, בגין מודעתין די תעניתא? רביעין על מעיהון, ולא ידעין די תעניתא? אמר ליה, להודיעה שקורין ברכות וקללות.

ר' יודן קפודקניא אמר קומי ר' יוסה בשם ר' יודה בר פזי, קורין בראש חדש. קם רבי יוסה עם ר' יודה בר פפי, אמר ליה אתה שמעת מן אבוב הדא מילתא? אמר ליה, אבא לא אמר בן אלא בעיני טב, על ידי דאינון ידעין דהוא ריש ירחא קורין בראש חדש, ושאר כל המקומות קורין ברכות וקללות.

ירמיה ספרא שאיל לרב ירמיה, ראש חדש שחל להיות בשבת במה קורין? אמר ליה קורין בראש חדש. אמר ר' חלבו קומי ר' אימי, מתניתא אמרה בן, לכל מפסקין, לראשי חדשים לחנוכה ולפורים.

יצחק סהורה שאל לר' יצחק, ראש חדש שחל להיות בהנוכה בפה קורין? אמר ליה קורין שלשה בראש חדש ואחד בהנוכה. ר' פנחס ר' סימון ר' אבא בר זמינא ממי פה בשם ר' אבודמא דחיפה, קורין שלשה בהנוכה ואחד בראש חדש, להודיעך שלא בא הרביעי אלא מחמת ראש חדש. בר שלמאי ספרא שאל לר' מנא, הגע עצמך שחל ראש חדש של הנוכה להיות בשבת, ולא שבגה קרוין אינון? אית לה מימר שלא בא הרביעי אלא מחמת ראש חדש? אמר ליה, והדא שאילתיה דספר!

רבי מפקד לאבדן אמוריה, אכריו קומיהון מאן דמצלי יצלי דרמשא עד דיומא קאים. ר' היה בר בא מפקד לאמוריה, אכריו קומיהון מאן דמצלי יצלי דרמשא עד דיומא קאים. אמר ר' חנינה, משכני ר' ישמעאל בי רבי יוסי אצל פונדקי אחד, ואמר לי, באן נתפלל אבא של לילי שבת בערב שבת.

אמר ר' אימי, ר' יוחנן פליג. ולא הוה צריה מתפלגה. למה? שבן מוסיפין מחול על קודש. ועוד, דסקון תפרייא מן ערב לצפורין ואמרו, כבר שבת ר' חנינה בן דוסא בעירו. והינדא אמר? דאמר ר' חנינה, משכני רבי ישמעאל בי ר' יוסי אצל פונדקי אחד, ואמר לי, באן נתפלל אבא של מוצאי שבת בשבת. ואפילו עלה לא הוה צריה מתפלגה, דרבי מפקד לאבדן אמוריה, אכריו קומיהון מאן דיצלי יצלי דרמשא עד יומא קאים. ר' היה בר בא מפקד לאמוריה, אכריו קומיהון מאן דמצלי יצלי דרמשא עד דיומא קאים.

דבית ר' ינאי אמרו, עלה אדם למיטתו, אין מטריחין עליו שיירד. אמר רבי זעירה, כל זמן דהוינא עבד בן, הוינא מתפחד בלייא. לית לה אלא פתדא, דרבי מפקד לאבדן אמוריה, אכריו קומיהון מאן דמצלי יצלי דרמשא עד דיומא קאים. ר' היה בר בא מפקד לאמוריה, אכריו קומיהון מאן דמצלי יצלי דרמשא עד דיומא קאים.

אמר רבי יעקב בר אחא, ותניי תפון, תפילת הערב מהו? רבן גמליאל אמר חובה, רבי יהושע אמר רשות.

[דף י"ט ע"ב]

אמר רבי חנינא, אתיון אילין פלגוותא פהינין פלגוותא. מאן דאמר חובה, אין נעילה פומרת של ערב. מאן דאמר רשות, נעילה פומרת של ערב.

מעשה בתלמיד אחד שבא ושאל את רבי יהושע, תפילת הערב מה היא? אמר לו רשות, ובא ושאל את רבן גמליאל תפילת הערב מה היא? אמר לו חובה. אמר לו והלא רבי יהושע אמר לי רשות! אמר לו, למחר בשאינכם לבית תוועד עמוד ושאל את התלכה הזאת. ועמד אותה בתלמיד ושאל את רבן

גמליאל, תפילת הערב מה היא? אמר לו חוכה. אמר לו והא ר' יהושע אומר רשות! אמר לו רבן גמליאל לר' יהושע אתה הוא שאומר רשות? אמר לו, לאו. אמר לו עמוד על רגליך ויעידוד! והיה רבן גמליאל יושב ודורש, ור' יהושע עומד על רגליו עד שרינגנו בו כל העם.

אמרו לרבי הוצפית התורגמן, הפטר את העם! אמרו לרבי זינן תתן, אמור התחילו! (ואמרו) (ואמר) התחילו! ועמדו כל העם על רגליהם. אמרו לו וכי על מי לא עברה רעתך תמיד? (נחום ג) ! מיד הלכו ומינו את ר' אלעזר בן עזריה בשיבה, בן שש עשרה שנה היה, ונמלא כל ראשו שיבות. והיה ר' עקיבה יושב ומצטער, ואמר לא שהוא בן תורה יותר מפנני, אלא שהוא בן גדולים יותר מפנני. אשרי אדם שזכו לו אבותיו, אשרי אדם שיש לו יתד להיתלות בה. ומה היתה יתירתו של רבי אלעזר בן עזריה? שהוא עשירי לעזרא.

כמה ספקלים היו שם? ר' יעקב בר סוסי אמר, שמונים ספקלים של תלמידי חכמים היו שם, הויז מן העומדים מאחורי הגדר. אמר רבי יוסי בי ר' בון, שלש מאות ספקליון של תלמידי חכמים היו שם הויז מן העומדים מאחורי הגדר, כהיא דתנינן תמן ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בשיבה.

תמן תנינן, זה מדרש דרש ר' אלעזר בן עזריה לפני חכמים בכרם בכרם. וכי כרם היה שם? אלא אלו תלמידי חכמים שהיו עשויים שורות שורות בכרם.

מיד הלך לו רבן גמליאל אצל כל אחד ואחד בתוך ביתו לפייסו. אתה גבי ר' יהושע ואשכחיה דתורה עביד מהמיון. אמר ליה מן אילין אתה חיי? אמר ליה ועד פדון אתה בעי מידע? אי לו לדור שאת פרנסו. אמר לו, נעניתי לך.

שלהין גבי ר' לעזר בן עזריה חוד קצר, ואית דאמרי ר' עקיבה הנה. אמר ליה מי שהוא מזה, ינה. מי שאינו לא מזה ולא בן מזה, יאמר למזה בן מזה מימיה מימיה מערה ואפרה אפר מקלה? אמר להן, נתרציתם. אני ואתם נשכים לפתחו של רבן גמליאל. אף על פי בן לא הורידו אותו מגדולתו אלא מינו אותו אב בית דין.

הלכה ב מתני' אילו הן הפעמדות. (במדבר כח) 'צו את בני ישראל את קרבני להמי לאשי'. וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו? אלא שהתקינו הנביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות, ועל כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלם של כהנים ושל לויים ושל ישראל. הגיע זמן המשמר, כהניו ולוייו עולין לירושלם, וישראל שבאותו המשמר מתכנסין בעריהן וקוראין במעשה בראשית:

גמרא לא צורכא, דילא, אילו הן הפעמדות, מתכנסין בעריהו וקורין במעשה פראשית! בא להתחיל מתחילת הפרשה.

אמר רבי יונה, אילו תמידיו, קרבנותיהו של כל ישראל אינון. אם יהיו כל ישראל עולין לירושלם, לית פתיב אלא (שמות לד) 'שלש פעמים בשנה יראה כל זכורד'?

[דף כ' ע"א]

אם יהו כל ישראל יושבין ובטילין, והא כתיב (דברים יא) 'ואספת דנגד', מי אוסף להם את הדגן? אלא שהתקינו הנביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות, ועל כל משמר ומשמר היה עמוד בירושלם, של כהנים ושל לויים ושל ישראל.

תני, עשרים וארבעה אלה עמוד מירושלם, וחצי עמוד מיריחו. אף יריחו היתה יכולה להציא עמוד שלם, אלא בשביל לחלוק פבוד לירושלם היתה מוציאה חצי עמוד.

הכהנים לעבודה, והלויים לדוכן, וישראל מוכיחין על עצמן שהן שלוחיהו של כל ישראל.

תני ר' שמעון, הכהנים ותלויים וישראל ושיר מעבדין את הקרבן. ר' אבון בשם ר' לעזר, מעמא דר' שמעון (דברי הימים ב כט) 'כל הקהל משתחויים, אלו ישראל. 'יהשיר משורר, אלו הלויים. 'וההצורות מהצצרים, אלו הכהנים. 'עד לכלות העולה, הכל מעבדין את הקרבן. ר' תנחומא בשם ר' לעזר שמע לה מן הדא (במדבר ח) 'ואתנה את הלויים נתונים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל, אלו הלויים. 'לעבוד את עבודת בני ישראל, אלו הכהנים. 'ולכפר על בני ישראל, זה השיר. 'ולא יהיה בכני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקודש, אלו ישראל.

מניין שהשיר קרוי כפרה? חנינה אבוי דבר נטה בשם ר' בנייה, 'לכפר על בני ישראל' זה השיר. מניין שהשיר מעבב? ר' יעקב בר אחא ר' שמעון בלויטה בשם רבי חנינה, 'לכפר על בני ישראל' זה השיר.

ר' יעקב בר אחא, ר' הויה בשם ר' יוחנן, שמונה משמרות כהונה העמיד משה, ד' משל אלעזר וארבע משל איתמר, עד שעמד דוד ושמואל הוואה והוסיפו עליהם עוד שמונה, ארבע משל אלעזר וארבע משל איתמר. וביקשו להוסיף עוד שמונה ולעשותן עשרים וארבעה ומצאו משל אלעזר ולא מצאו משל איתמר. הדא הוא דכתיב (דברי הימים א כד) 'וימצאו בני אלעזר רבים לראשי הגברים מבני איתמר' וגו'. ר' יעקב בר אחא, ר' חונה רבה דציפורין בשם ר' יוחנן, בית אב אהד (שם) 'בית

אָב אַחַד אַחוּז לְאַלְעָזָר, שְׁנֵיתוֹסַף לוֹ בְּתֵי אַבּוֹת אֲהָרִים. (שם) וְאַחוּז אַחוּז לְאַיְתָמָר, מִדָּה שֶׁתַּפְּס תַּפְּס. ר' זְעוּרָה בְּשֵׁם רַב הוֹנָה (שם) לְחֹזֵיר שֶׁבָּעָה עֶשְׂרִי, שֶׁחֹזֵר הַמְּחֻזָּר לְאַלְעָזָר.

לְעִשׂוֹתָן עֲשָׂרִים וְשָׁלֹשׁ אֵין אֶתְּ יוֹכֵל, דְּכַתִּיב (שם ט) הִמָּה יִסַּד דָּוִד וְשִׁמְוֵאל הַרֹּאֵה בְּאִמּוֹנְתָם, בְּאִמּוֹנְתָם. אִמּוֹנֹת גְּדוּלָה הִתְּחָה שָׁם, שְׂאִין מִשְׁמֵר נֹטֵל וְשׁוֹנָה בְּשִׁדָּה אַחוּזָה עַד שִׁימּוּל חֲבִירוֹ. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, חִישְׁבָּתִים שְׂאִין מִשְׁמֵר נֹטֵל וְשׁוֹנָה בְּשִׁדָּה אַחוּזָה עַד שִׁימּוּל חֲבִירוֹ.

אַרְבַּע מִשְׁמֻרוֹת עָלוּ מִן הַגּוֹלָה, יַדְעִיהָ חָרִים פְּשָׁחוֹר וְאִמֹר. וְהִתְּנָה עִמָּהֶן הַנְּבִיאִים שֶׁבִּינֵיהֶן, שְׁאִפִּילוּ וְהוֹרִיב עוֹלָה מִן הַגּוֹלָה, שְׁלֹא יִדְחָה אֶת הַמִּשְׁמֵר שֶׁלְּפָנָיו, אֲלָא יִיעָשֶׂה טְפִילָה לוֹ. וְעִמְדוֹ הַנְּבִיאִים שֶׁבִּינֵיהֶן וְעָשׂוּ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע גּוֹרְלוֹת וְהַמִּלּוּם בְּקַלְפִּי, וְכֹא יִדְעִיהָ וְנֹטֵל הַמֵּשׁ וְהוּא – הָרִי שֵׁשׁ, וְכֹא חָרִים וְנֹטֵל הַמֵּשׁ וְהוּא – הָרִי שֵׁשׁ, וְכֹא פְּשָׁחוֹר וְנֹטֵל הַמֵּשׁ וְהוּא – הָרִי שֵׁשׁ, וְכֹא אִימֹר וְנֹטֵל הַמֵּשׁ וְהוּא – הָרִי שֵׁשׁ. וְהִתְּנָה עִמָּהֶן הַנְּבִיאִים שֶׁבִּינֵיהֶן, שְׁאִפִּילוּ וְהוֹרִיב עוֹלָה מִן הַגּוֹלָה, שְׁלֹא יִדְחָה אֶת הַמִּשְׁמֵר שֶׁלְּפָנָיו אֲלָא יִיעָשֶׂה טְפִילָה לוֹ. וְעִמְדוֹ רֵאשִׁי מִשְׁמֻרוֹת וְעָשׂוּ עֲצָמָן בְּתֵי אַבּוֹת.

וַיֵּשׁ מִשְׁמֵר שֶׁהָיָה בּוֹ הַמִּשְׁעָה שֶׁשָּׂה שֶׁבָּעָה שְׁמוֹנָה תִּשְׁעָה. מִשְׁמֵר שֶׁהָיָה בּוֹ הַמִּשְׁעָה, שֶׁלֹּשָׁה מְקַרְיָבִין שֶׁלֹּשָׁה יָמִים, וְשָׁנִים מְקַרְיָבִין אַרְבָּעָה יָמִים. מִשְׁמֵר שֶׁהָיָה בּוֹ שֵׁשָׁה, הַמִּשְׁעָה מְקַרְיָבִין הַמִּשְׁעָה יָמִים, וְאַחַד מְקַרְיָבִין שְׁנֵי יָמִים. מִשְׁמֵר שֶׁהָיָה בּוֹ שֶׁבָּעָה, כֹּל אַחַד וְאַחַד מְקַרְיָבִין אֶת יוֹמוֹ. מִשְׁמֵר שֶׁהָיָה בּוֹ שְׁמוֹנָה, שֵׁשָׁה מְקַרְיָבִין שֵׁשָׁה יָמִים, וְשָׁנִים מְקַרְיָבִין יוֹם אֶחָד. מִשְׁמֵר שֶׁהָיָה בּוֹ תִּשְׁעָה, הַמִּשְׁעָה מְקַרְיָבִין הַמִּשְׁעָה יָמִים, וְאַרְבָּעָה מְקַרְיָבִין שְׁנֵי יָמִים.

[דף כ' ע"ב]

וַיֵּשׁ מִהֶן שֶׁקָּבְעוּ עֲצָמָן לְעוֹלָם. מִשְׁמֵר שֶׁהָיָה בְּשַׁבָּת, הָיָה בְּשַׁבָּת לְעוֹלָם. בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, הָיָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת לְעוֹלָם. וַיֵּשׁ מִהֶן שֶׁהָיוּ מְקַרְיָבִין עַל כֹּל שְׁבוּעַ וְשָׁבִיעַ.

רַבִּי הוּדָה מְמַנֵּי תַרְיָן מִינְיוּנִי, אֵין הוּוֹן כְּדֵי הָיוּ מִתְקַיְמִין, וְאֵין לָא הוּוֹן מִסְתַּלְקִין. מִדְּדַמְדָּה פְּקִיד לְבָרִיהָ, אָמַר לָא תַעֲבִיד כֵּן אֲלָא מְנִי בּוֹלְהוֹן כְּתוּדָא, וְמְנִי לְרַבִּי (הַמָּא בַר חֲנִינָה) [חֲנִינָה בַר הַמָּא] בְּרֵאשָׁה.

וְלָמָּה לָא מְנַתִּיהָ הוּא? אָמַר רַבִּי דְרוֹסָא, בְּגִין דְּצוּוּחִין עֲלוּיִי בְּצִיפּוֹרִין צִיפּוֹרִאֵי. וּבְגִין צוּוּחָה עֲבָדִין? אָמַר רַבִּי לְעָזָר בִּי רַבִּי יוֹסֵה, עַל שֶׁהָשִׁיבוּ מַעַם בְּרַבִּים. רַבִּי הוּדָה יִתִּיב מִתְּנִי (יְחֻזְקָא ל' ו) וְזָכְרוּ פְּלִיטָהֶם אוֹתִי' (שם ז) וְהָיוּ אֵל הַתְּרִים כִּינִי הַגִּיאִיוֹת פּוֹלָם הוֹמִיוֹת. אָמַר לִיהָ הוֹמוֹת, אָמַר לִיהָ הֵן קְרִיתָהּ?!

אמר ליה קדם רב המנונא דכבל. אמר ליה פד תיחות לתמן אמור ליה דמנניתהו חבים. וידע דלא מיתמני ביומו.

מן דדמוה, בעא בריה ממוניתיה, ולא קביל עליה מתמנייא, אמר ליה אגא מקבל עלי מתמנייא עד זמן דתמני רבי פס דרומא קמיי. והוה תמן חד סב, אמר, אין חנינה קדמיי, אגא תניין, אין רבי פס דרומא קדמיי, אגא תניין. וקביל עלוי ר' חנינה מיתמנייא תליתאי.

אמר רבי חנינה, זכית מארקה יומין. אין בגין הדא מילתא, לית אגא ידע. אין בגין דתניית סליק מן מיפריא לציפורין, והוניה גקים איקרמין מיעול משאל בשלמיה דר' שמעון בן חלפתא בעין תינת, לית אגא ידע.

שמואל ואילין דבית שילא הוון שאלין בשלמיה דנשייא בכל יום, והוון אילין דבית שילא עלין קדמיי ויתבין קדמיי. פלגון אגא לשמואל ואייתבוניה קדמיי. עאל רב לתמן ופלג ליה שמואל אגא ואותבוניה קדמיי. אמרין אילין דבית שילא אגא תנינין אגא, וקבל עלויי שמואל מיתב תליתאי.

שלשה ספרים מצאו בעזרה, ספר מעוני וספר ועטמי וספר היא. באהד מצאו כתוב מעון אלהי קדם, ובשנים פתיב (דברים לג) 'מעונה אלהי קדם, וקיימו שנים וביטלו אחד. באהד מצאו כתוב וישלח את ועטמי בני ישראל, ובשנים פתיב (שמות כד) 'וישלח את נערי בני ישראל, וקיימו שנים וביטלו אחד. באהד מצאו כתוב תשע היא, ובשנים פתיב אחת עשרה היא, וקיימו שנים ובטלו אחד.

אמר רבי לוי, מגילת יוחסין מצאו בירושלם, וכתוב בה הלל מן דדוד, בן יצח מן דאסף, בן ציצית הכסת מן דאבגר, בן קיביסין מן דאחאב, בן פלבא שבוע מן דכלב, רבי יציי מן דעלי, (מן) וכן יהוד מן ציפורין. רבי חייה רבה מבני שפטיה בן אבוטל, רבי יוסי בי רבי חלפתא מבני יונדב בן רכב, רבי נחמיה מן נחמיה התרשתא.

תני, סדר הסב, בזמן שהן שתי מיפות, הגדול שבהן עולה מיסב בראש העלוונה והשני לו למטה ממונו. בזמן שהן שלש מיפות, הגדול שבהן עולה ומיסב בראש האמצעית, והשני לו למעלה, והשלישי לו למטה הימנו, וכן מסדירין והולכין.

אמר רבי שמואל בר רב יצחק,

[דף כ"א ע"א]

אבות, דרד הסב הן קבורין.

רבי יעקב בר אבהו בשם רבי יסא, לעולם אין העולם עומד אלא על הקרבנות. תמן תנינן, שמעון הצדיק היה משיגי בנסת הגדולה, הוא היה אומר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, ושלשתן בפסוק אחד (ישעיה נא) 'אשים דברי פיך, זו תורה, וכצל ידי כפיתיד, זו גמילות חסדים. ללמודך שכל מי שהוא עסוק בתורה ובגמילות חסדים וכה לישב בציון של הקדוש ברוך הוא. הדין הוא דכתיב (תהלים לו) 'מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיין'. (ישעיה נא) 'לנמוע שמים וליסוד ארץ, אלו הקרבנות. ולאמור לציון עמי אתה, אלו ישראל. אמר ר' חנינה בר פפא, הורנו על כל המקרא, ולא מצאנו שנקראו ישראל ציון אלא זה (שם) 'לאמור לציון עמי אתה':

תמן תנינן, רבן שמעון בן גמליאל אומר, על שלשה דברים העולם עומד, על הדין ועל האמת והשלום. ושלשתן דבר אחד הן. נעשה הדין, נעשה אמת נעשה שלום. אמר ר' מנא, ושלשתן בפסוק אחד (זכריה ח) 'אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם':

הלכה ג מתני' ביום הראשון קוראין בראשית, יהי רקיע. בשני יהי רקיע, יקוו המים. בשלישי יקוו המים, יהי מאורות. ברביעי יהי מאורות, וישרצו המים. בחמישי וישרצו המים, ותוצא הארץ. בשישי ותוצא הארץ, ויכילו השמים והארץ וכל צבאם. פרשה גדולה קורין אותה בשנים וקמנה ביהוד. בשחרית ובמוסף ובמנחה נכנסין וקורין על פיהו בקורין את שמעו. ערב שבת במנחה לא היו נכנסין מפני כבוד השבת.

כל יום שיש בו הלל – אין בו מעמד שחרית. קרבן מוסף – אין בו געילה. וקרבן עצים – אין בו מנחה. דברי רבי עקיבה. אמר לו בן עזאי, כך היה ר' יהושע שונה, קרבן מוסף – אין בו מנחה, וקרבן עצים – אין בו געילה. חזר רבי עקיבה להיות שונה בדברי בן עזאי:

[דף כ"א ע"ב]

גמרא רב הונה אמר, שלשה קרויות שבתורה לא יפתחו מעשרה פסוקים. תוקיה אמר כנגד עשרת הדיברות.

והא תנינן, ביום הראשון בראשית ויהי רקיע, והא לית בהון אלא תמנייא? ר' אידי אמר איתפלגון בהנא ונאסא. חד אמר חזר, וחזנה אמר חותך. מאן דאמר חזר, חזר שני פסוקים. מאן דאמר חותך, ויהי ערב ויהי בקר' פסוק בפני עצמו.

והתנינו, בשני יהי רקיע יקוו המים? חד אמר הוור, והורנה אמר הותך. מאן דאמר הוור, הוור שני פסוקין. מאן דאמר הותך, אפילו הותך לית ביה.

התיב רבי פליפה בר פריטה קומי ר' זעירה, והרי פרשת עמלק? אמר ליה, שנייה היא שהוא סדרו של יום.

התיב ר' לעזר בר מרום קומי ר' יונה, והא תני המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים.

תני, אנשי משמר היו מתענים בכל יום. בשני היו מתענין על מפרשי ימים (בראשית א) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים. בשלישי היו מתענין על יוצאי דרכים (שם) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים. ברביעי היו מתענין על התינוקות שלא תעלה אספרה לתוך פיהם (שם) ויאמר אלהים יהי מאורות/ מארת כתיב. בחמישי היו מתענין על המעופרות שלא יפלו, ועל המיניקות שלא ימותו בניהן (שם) ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה.

תני, לא היו מתענין לא בערב שבת ולא במוצאי שבת, מפני כבוד שבת.

תני, סנהדרין גדולה היתה מתענה עמהן. וסנהדרין יכולה להתענות בכל יום? מחלקין היו עצמן על פתי אבות.

ואין מתענין על שני דברים כאחת, מן הדא (עזרא ח) ונצומה ונבקשה מאלהינו על זאת. אמר רבי תנחומה לא מן הדא אלא מן הדא (דניאל ב) ורחמין למבעי מן קדם אלה שמיא על רוא דנא. ר' חגי בשם רבי זעירה, שאם היו שני דברים, כגון עצירת גשמים וגוביי, מתרעין עליהן.

ר' חגי, בד דתהו נפק לתעניתא, תהו אמר קומיהון, אחינו, אף על גב דאית בליבינו עקין סגין, אלא לחן דאתינן.

מתניתא דרבי מאיר, דר' מאיר אמר מתפללין וקורין מתפללין וקורין. גרם כרבנן מתפללין וקורין מתפללין והולכין לחן. הא מוסף יש בו, מתניתא דרבי מאיר, דרבי מאיר אמר

[דף כ"ב ע"א]

מתפללין וקורין. אית תנני תני ומחלף. רבי אחא בשם רבי יסא כמתניתן.

אמר רבי סימון, סוכרא דקיסא טרד. אמר רבי מנא, מפני סעודות ראש חדש. אמר רבי לעזר, על שם כל התדיר מחברו קודם את חברו. קרייא מסייע לר' יוחנן (שמואל א כ) ויהי מפקרת החדש

השני, אין תימור תרין ירחין הוון, והא פתיב 'מודיע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל תלקם! אמר רבי יהיה בר בא, ר' יוחנן מפקד לבגנישתא דכופרא, סבון (סבון) מעול עד די איממא, ואתון אמרין זמנו ועיבורו:

הלכה ד מתני' זמן עצי כהנים והעם בתשעה. באחד בניסן – בני ארח בן יהודה. בעשרים בתמוז – בני דוד בן יהודה. בחמשה באב – בני פרעוש בן יהודה. בשבעה בו – בני יונדב בן רכב. בעשרה בו – בני סנאה בן בנימין. בחמשה עשר בו – בני ותואל בן יהודה. ועמהם כהנים ולויים וכל מי שטעה שבמו. בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות – בעשרים בו. בני פחת מואב בן יהודה – בעשרים באלול. בני עדין בן יהודה – באחד בטבת. שבו בני פרעוש שנייה. באחד בטבת – לא היה מעמד, שהיה בו הלל, קרבן מוסף, וקרבן עצים:

גמרא מה ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות? אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה לא מצאו עצים בלישבה, ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן, ומסרום לציבור וקרבו מהן קרבנות ציבור. והתנו עמהן הנביאים שביניהן שאפילו לשבה מליאה עצים שיהיו מביאין מעצמן, ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן, שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלחן תהילה. אמר ר' אחא, דר' יוסה היא, דר' יוסי אמר אף הרוצה מתנדב שומר הנם. ר' יוסי בשם רבי אילא, דברי הכל היא. מה פליגין? בגופו של קרבן, אבל בכחשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה מן קרבן יחיד לקרבן ציבור.

תני, אשה שעשת בתונת לבנה, צריכה למסור לציבור. אמר ר' אחא, דר' יוסי היא, דר' יוסי אמר אף הרוצה מתנדב שומר הנם. ר' יסא בשם ר' אילא, דברי הכל היא. מה פליגין? בגופו של קרבן, אבל בכחשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה מקרבן יחיד לקרבן ציבור.

(דף כב ע"ב) מתניתא פליגא על ר' יוסי, אותן הימים נוהגין בהם בשעת קרבן ושלא בשעת קרבן. ר' יוסה אומר אינן נוהגין אלא בשעת קרבן.

ועוד מן הדא, דתני, אמר ר' לעזר בי רבי יוסי, אנו היינו מבני סנאה בן בנימין, וכל תשעה באב להיות בשבת, ודחינו אותו למוצאי שבת, והיו מתעניין ולא משלימין.

מהו בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות? אלא בשעה שהושיב ירכעם בן נבט פרסדאות על הדרכים, לא היו מניחין את ישראל לעלות לירושלם. כל מי שהיה בשור וירא הטא באותו הדור, היה מביא את בכוריו ונותנן לתוד הפל ומחפה אותן קציעות, ונוטל את העלי, ונותן את הפל על כתיפו ונוטל את העלי בידו. וכיון שהיה מביע באותו המוסמר היו אומ' לו לאיכן אתה חולד? והוא אומר לו איני

הולך אלא לעשות מעט קציעות הללו, כפות אחת של דבילה, בעלי הזה שבדי. וכיון שהיה עובר את אותו המשמר היה מעטרן ומעלה אותן לירושלם.

מהו אומר בני סלמיי הנתיצתי? אלא כל מי שהיה מתנדב עצים וגזירים למערכה, היה מביא עצים ועושה אותן במין שלבין, ועושה אותן במין סולם ונותנן על פתיפיו. וכיון שהיה מגיע לאותו המשמר היה אומר לו לאיכן אתה הולך? והוא אומר לו איני הולך אלא להביא שני גוזלות הללו מן השוכף זה שלפני פסולם הזה שעל פתיפי, וכיון שהיה עובר את אותו המשמר היה מפרקן ומעלה אותן לירושלם. על ידי שנתנו את נפשם למצות, וכו' לקנות שם טוב בעולם, ועליהם הוא אומר (משלי י) 'זכר צדיק לברכה':

הלכה ה מתני' המשח דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, וחמשה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, וכמל התמיד, והוכקה העיר, ושרף אפוסמוס את התורה, והעמיד צלם בהיכל. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יבנסו לארץ, והרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונהרשה העיר:

גמרא בתיב (שמות כד) 'וישבן כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן שישת ימים, ויקרא אל משה ביום השביעי ויעל משה, שביעי שהוא לאחר הדיברות ותחילה לארבעים. אמר להן משה ארבעין יומין אנא מיעבד בטורא, כיון שהגיע יום ארבעים ולא בא, מייד (שם לב) 'וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר'. וכיון שהגיע שש שעות ולא בא, מייד (שם) 'ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו וגו'. (שם) 'ויאמר ה' אל משה לדך רד כי שחת עמך וגו'.

(שם) 'וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה. אומר משה, אדם שהוא עתיד להנהיג שררה על שישים ריבוא אינו יודע להבהין בין קול לקול? (שם) 'ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה, קול ענות אנכי שומע, אומר ר' יסא קול קילום עבודה זרה אנכי שומע. ר' יודן בשם ר' יסא, אין כל דור ודור שאין בו אנכי אחת מחמיו של עגל. (שם) 'ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות, ר' חלקיה בשם ר' אחא, מיכן שלא יהא אדם דן אומדות.

דרש משה מקל וחומר, מה אם פסח שהיא מצוה יחידית נאמר בו (שם יב) 'כל ערל לא יאכל בו', התורה שכל המצוות כלולות בה, על אחת כמה וכמה.

יִתֵּר אִם מוֹשֶׁה וַיִּשְׁלַח מִיָּדוֹ אֶת הַלַּוּחֹת וַיִּשְׁפֹּר אוֹתָם תַּחַת הָהָר. תַּנִּי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ שְׂיִשְׁבְּרֵם. שְׁנָאֲמַר (דברים י) יִאֲכַתֵּב עַל הַלַּוּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלַּוּחֹת הַקְּרָאִשׁוֹנִים אֲשֶׁר שִׁיבַרְתָּ, אָמַר לוֹ

[דף כ"ג ע"א]

יִפֶּה עֲשִׂיתָ שְׂשִׁיבַרְתָּ.

ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן, הלווחות היו ארֶבֶן שֶׁשָׁה טַפְּהִים וְרַחֲבֵן שְׁלֹשָׁה, וְהָיָה מוֹשֶׁה תַּפּוּשׁ בַּמַּטְפָּתִים וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּמַּטְפָּתִים, וּמַטְפָּתִים רְיוּחַ בְּאֲמַצְעֵי. בִּיּוֹן שְׁעָשׂוֹ יִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, בִּיקָשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחַטֵּן מִיָּדוֹ שֶׁל מוֹשֶׁה, וְנִכְרַח יָדוֹ שֶׁל מוֹשֶׁה וְחַטֵּן מִפְּנֵי. הוּא שֶׁהַכְּתוּב מוֹשֶׁה בְּפִי הוּא וְאָמַר (דברים לד) 'וְלָכֵן הִיָּד הַחֹזֶקת', יֵיא שְׁלֹמֹא עַל יָדָא דְנִכְבַּרַת עֲלֵיהּ מִינְאִי.

רבי יוחנן בשם רבי יוסה בר אבין, הלווחות היו מִבְּקָשׁוֹן לְפָרוּחַ וְהָיָה מוֹשֶׁה תּוֹפֵשֵׁן, דְּכַתִּיב (שם ט) 'וְאֶתְפּוֹשׁ בְּשֵׁנֵי הַלַּוּחֹת'. תַּנִּי בְּשֵׁם ר' נְחֵמְיָה, הַכְּתֵב עֲצָמוֹ פֶּרַח. ר' עֲזַרְיָה בְּשֵׁם ר' יְהוּדָה בִּי רַבִּי סִימוּן, הַלַּוּחֹת הָיוּ מִשְׁאֵי אֲרַבְעִים סָאָה וְהַכְּתֵב הָיָה סוֹבְלָן. בִּיּוֹן שְׁפָרַח הַכְּתֵב, כְּכֹדוֹ עַל יָדָיו שֶׁל מוֹשֶׁה וְנִפְלוּ וְנִשְׁתַּבְּרוּ.

ובטל התמיד, רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי, בימי מלכות יון היו משלשלין להם שתי קופות של זֶהָב וְהָיוּ מַעֲלִין שְׁנֵי בְּבָשִׂים. פֶּעַם אַחַת שִׁילְשְׁלוּ: לָהֶם שְׁתֵּי קוֹפּוֹת שֶׁל זֶהָב וְהִעֲלוּ לָהֶן שְׁנֵי גְדִיִּים. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הָאִיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עֵינֵיהֶם וּמִצְאוּ שְׁנֵי מַלְאִים בְּלִישְׁבַת הַמַּלְאִים. עַל אוֹתָהּ הַשָּׁעָה הֵעִיד ר' יְהוּדָה בֶּן אֲבָא עַל תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר שֶׁקָּרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.

ואמר ר' לוי, אף בימי מלכות הרשעה הזאת, היו משלשלין להן שתי קופות של זֶהָב וְהָיוּ מַעֲלִין לָהֶן שְׁנֵי גְדִיִּים (גְדִיִּים) וּבְבָשִׂים, וּבַסּוֹף שִׁילְשְׁלוּ לָהֶן שְׁתֵּי קוֹפּוֹת שֶׁל זֶהָב וְהִעֲלוּ לָהֶם שְׁנֵי חֲזִירִים. לֹא הִסְפִּיקוּ לְהִגִּיעַ לַמַּחְצִית הַחֹמֶה עַד שֶׁנִּעְזְזוּ הַחֲזִיר וְקָפְזוּ מֵאֲרִיז וּיִשְׂרָאֵל אֲרַבְעִים פְּרָסָה. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה גָּרְמוּ הַעֲזוּנוֹת וּבִטְלָה הַתְּמִיד וְהָרַב הַבִּית:

והיבקעה העיר. פתיב (ירמיה לט) 'בַּתְּשָׁעָה לַחֲדָשׁ הַבְּקָעָה הָעִיר' וְאֵת אָמַר הַכִּיּוֹן? אָמַר ר' תַּנְחֻמִּים בְּרַ הַנִּילָאִי, קִילְקוּל חֲשִׁבּוֹנוֹת יֵשׁ בָּאֵן. הָדָא הִיא דְּכַתִּיב (יהוואל כו) 'וְהָיָה בְּעֲשִׂיתִי עֲשָׂרָה שָׁנָה בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הָיָה דְּבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר, בֶּן אָדָם יַעַן אֲשֶׁר אֲמַרְתָּ צוּר עַל יְרוּשָׁלַם הָאֵח. מִהוּ הָאֵח? אִין תִּימַר בְּאֶחָד בָּבָא, גְדִיּוֹן לֹא נִשְׂרַף. אִין תִּימַר בְּאֶחָד בְּאֶלּוּל, בְּיוֹם וְלִילָה נִפְסַח בְּלִדְרָה מִן יְרוּשָׁלַם וְאֵתִי לְצוּר, אֵלָא קִילְקוּל חֲשִׁבּוֹנוֹת יֵשׁ בָּאֵן.

ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש. ר' יוחנן אמר, למלך שהיה יושב ומחשב השבונות, באו ואמרו לו נשבה בנה, ונתקלקלו השבונותיו. אמר, יעשה זה ראש להשבונות. ר' שמעון בן לקיש אמר, למלך שהיה יושב ומחשב השבונותיו, באו ואמרו לו נשבה בנה ונתקדש, אמר ייעשה זה ראש להשבונות.

ר' מנא פגי, ניהא נתקלקלו לשעבר, דילמא להכא?

בין כמאן דאמר בתשעה לחדש, בין כמאן דאמר בשבעה עשר, מה ביניהון, עשרים ואחד יום מיום שהובקעה העיר ועד יום שחרב בית המקדש. אמר ר' אבונה, סימנא (ירמיה א) 'מקל שקד אני רואה', מה הלז הזה משהוא מוציא את גיצו ועד שהוא גומר את פירותיו – עשרים ואחד יום, כך מיום שהובקעה העיר ועד יום שחרב הבית – עשרים ואחד יום.

מאן דאמר בתשעה לחדש, באחד הרב הבית. מאן דאמר בשבעה עשר, בתשעה באב הרב הבית.

תני ר' שמעון בן יוחי, ר' עקיבה רבי היה דורש (זכריה ח) 'כה אמר ה' צבאות, צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי' וגו'.

[דף כ"ג ע"ב]

צום הרביעי, זה שבעה עשר בתמוז, שנשתברו הלוחות וכמל התמיד והובקעה העיר ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל. צום החמישי זה תשעה באב, שבו הרב הבית פראשונה ובשנייה. צום השביעי, זה שלשה בתשרי שנתרג בו גדליה בן אחיקם. צום העשירי, זה עשרה בטבת, יום שפמד מלך בבל על ירושלים והובקעה העיר.

הדא היא דכתיב (יחזקאל כד) 'ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בהדש העשירי בעשור לחדש לאמר, בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה כמד מלך בבל על ירושלים'. ואני אומר, צום העשירי זה חמשה בטבת, יום שבאת שמועה לגולה. הדא היא דכתיב (שם לג) 'ויהי בעשתי עשרה שנה בהמישי לחדש בגלותינו בא אלי הפליט מירושלים לאמר הבקעה העיר. אלא שביהודה מתעניין על המעשה, ובגלילות על השמועה. ר' עקיבה דורש ראשון אחרון ואחרון ראשון, ואני דורש ראשון ראשון ואחרון אחרון, ואני רואה את דבריי מדברי ר' עקיבה:

ושרף אפוסטמוס את התורה. איכן שרפה? ר' אחא אמר במעברתא דלוד. ורבנן אמרי במעברתא דמרוסיה:

והעמיד צלם בתיכל. אית תנני תני הועמד. מאן דאמר הועמד, צלמו של מנשה. מאן דאמר העמיד, צלמו של אפוסטומוס.

מפני מה לא קבעו אותו תענית? היננא אבוי דבר ינטה בשם רבי בנייה, שלא קיבלו רוב ציבור עליהם. אמר ר' יהושע בן לוי כל מה שנעשה בזה חזר, וכל מה שנעשה בזה לא חזר. אמר ר' לוי פתיב (ויקרא יט) 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', ואין מאור עיניו של אדם חוזר אלא לאחר ארבעים יום.

הדא היא דכתיב (במדבר ו) 'ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש' וגו'. וכתיב (שם יא) 'ויסעו מהר ה' דרוף שלשת ימים'. ר' זכריה תנייה דר' לוי, לאילין טלייא דמיתפניי מן סיפרא ונפקון לזן בכפריי. בו ביזם נתאוו תאוה 'עד הודש ימים עד אשר יצא מאפכם'. ובשבעת ימי מרים (שם יב) 'ותסגר מרים מחוץ למחנה'. ובארבעים יום של מרגלים (שם יג) 'וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום'.

(שם) 'ויזכרו ויבואו אל משה ואל אהרן' וגו'. אתון אשכחינון עסקין בהילכות חלה וערלה. אמרו להן, לארין איז אתם נכנסין ואתם עסקין בהילכות חלה וערלה? מיד (שם יד) 'ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויכבו העם בלילה הוא'. אמר להן אתם בכיתם לפני בכייה של תפלות, חיי עתידין אתם לבנות בכייה של ממש (איכה א) 'בכה תבכה בלילה'. תני ר' שמעון בן יוחי, פתיב 'וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו' וגו'. על שש עריות שאסר להן משה.

אמר לזן, אפילו בן מה חמיתון? אמרון ליה (במדבר יד) 'ארץ אוכלת יושביה היא'. כל קירווא דתונון עליו תמון, תונון משכחין מתוין. אמר להן הקדוש ברוך הוא, במוכה שעשיתי לכם אמרתם ארץ אוכלת יושביה היא. כל קיריאי דתונון עליו בה, תהו טב קרתא כויית, עד דתונון מיטפלין ביה, תונון מיילליון קרתא ונפקין לזן, ובר גש לא ידע בהון. ולא עוד, אלא דאמרתון (שם יג) 'ונדי בעינינו פתגבים וכן היינו בעיניהם'.

[דף כ"ד ע"א]

ידעין הויתון מה דתונוא עבד לכוון באפיהון?

אמר ר' שמעון בן לקיש, דיברו דברים בלפי למעלן (שם) 'כי חזק הוא ממנו', אמרו בבבבול לא יביל להון. ר' לוי בשם ר' תמא בר חנינה (ירמיה יא) 'לקול המולח גדולה', לקול המולח הגדולה שאמרתם (שם) 'הצית אש עליה ורעו דליותיו'.

תני, ר' יוסי אומר, יום שהרב הפית היה מוצאי שבת, ומוצאי שמיטה, ומשמרתו של יהויריב בתשעה באב, וכן בשני. בזה ובזה היו הלויים עומדין על הדוכן ואומרים (תהלים צד) 'וישב עליהם את אונם וקרעתם יצמיתם יצמיתם ה' אלהינו.

ר' שמעון בן לקיש בעא קומי ר' יוחנן, מהו לומר שיר בלא נסכים? אמר ליה נישמעניה מן הדא, דתני בזה ובזה היו הלויים עומדין על הדוכן ואומרים 'וישב עליהם את אונם' וגו'. ר' אבהו אומר איתפלגון ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש. ר' יוחנן אומר, אומרים שיר בלא נסכים, ר' שמעון בן לקיש אומר, אין אומרים שיר בלא נסכים. התיב ר' יוחנן לר' שמעון בן לקיש, והתני בזה ובזה היו הלויים עומדים על הדוכן ואומרים 'וישב עליהם את אונם'. אמר ליה ר' שמעון בן לקיש מה את שמע מיניה? אמר ליה מאחר שאילו נסכים היו, זמנו של שיר היה. ר' יוחנן אומר שירו של יום, ר' שמעון בן לקיש אומר שירו של אתמול.

אמר ר' לוי, יהויריב - גברה. מירוז - קרתה. מסרביי - מסר בייתא לשנאייא. אמר ר' ברכיה, יהויריב, יה הריב עם בניו על שפרו וסרבו בו. ידעיה עמוק ציפורים, ידע יה עיצה עמוקה שבליבם, והגלם לציפורין.

נלפדה ביתר. רבי היה דרש עשרין וארבעה עובדין ב'כילע ה' ולא חמל' (איכה ב) ור' יוחנן דרש אשיתין. ור' יוחנן יתיר על רבי? אלא על ידי דרבי הנה סמיד להרבן בית מוקדשא, הנה תפון סבין נהירין, והנה דרש ואינון בכיי ומשתתקין וקיימין לון.

תני, אומר ר' יהודה בן ר' אלעאי, ברוד רבי היה דורש (בראשית כז) 'הקול קול יעקב והידיים ידי עשו', קולו של יעקב צווח מפה שעשו לו ידיו של עשו בביתר.

תני ר' שמעון בן יוחי, עקיבה רבי היה דורש (במדבר כד) 'דרד פוכב מיעקב', דרד פוזבא מיעקב. ר' עקיבה פד הנה חמי פר פוזבה, הנה אומר דין הוא מלכא משיחא. אומר ליה ר' יוחנן בן תורתא, עקיבה, יעלו עשבים בלתייה ועדיין בן דוד לא יבא.

אמר ר' יוחנן, קול אדריינום קיסר הורג בביתר שמונים אלף ריבוא.

אמר ר' יוחנן, שמונים אלף זוג של תוקעי קרנות היו מקיפין את ביתר, וכל אחד ואחד היה ממונה על כמה חילות, והיה שם בן פוזבה והיה לו מאתים אלף מטיפי אצבע. שלחו חכמים ואמרו לו עד אימתי אתה עושה את ישראל בעלי מומין? אומר להן וכי היאך איפשר לבדוקן? אמרו לו כל מי שאינו רוכב על סוסו ועוקר ארו מן לבנון לא יהיה נכתב באיברטיא שלד, והיו לו מאתים אלף פה, ומאתים

אלף פד. וכד דתורה נפק לקרבא תנה אמר, ריבזניה דעלמא לא תסעוד ולא תכסוף (תהלים ס) 'הלא אתה אלהים ונתתנו ולא תצא בצבאותינו'.

שלוש שנים ומחצה עשה אדריינום מקיף על ביתר, ותנה ר' אלעזר המודעי יושב על השק ועל האפר ומתפלל בכל יום, ואומר, רבון העולמים, אל תשכ בדין היום, אל תשב בדין היום. בעא אדריינום מיזל ליה, אמר ליה חד פותיי לא תיזיל לך, דאנא חמי מה מייעבד ומשלים לך מדינתא. עאל ליה מן ביבא דמדינתא, עאל ואשכח רבי אלעזר המודעי קאים מצלי, עבד נפשיה לחיש ליה בגו אנדניה. המזניה בני מדינתא ואיתונניה גבי בן בוזבא, אמרון ליה המינן התון סבא משתעי לחיבך. אמר ליה מה אמרת ליה ומה אמר לך? אמר ליה, אנא אמר לך - מלבא קטל לי. ואי לא אנא אמר לך - את קטל יתי. טב לי מלבא קטל יתי ולא את. אמר ליה, אמר לי דאנא משלים מדינתא. אתא גבי רבי אלעזר המודעי, אמר ליה מה אמר לך הדין פותיאי? אמר ליה לא כלום. מה אמרת ליה? אמר ליה לא כלום.

[דף כ"ד ע"ב]

יהב ליה חד בעוט וקטליה. מיז יצאת בת קול ואמרה (זכריה יא) 'הוי רועי האליל עוזבי הצאן, הרב על זרועו ועל עין ומינו, זרועו יבש תיבש ועין ומינו פהה תכהה'. הרגת את רבי אלעזר המודעי זרוען של כל ישראל ועין ומינם, לפיכך זרועו של אותו האיש יבש תיבש ועין ומינו פהה תכהה. מיז נלפדה ביתר ונהרג בן בוזבא.

אתון טעינין רישיה גבי אדריינום, אמר לון מאן קטל הדין? אמר ליה חד פותיאי, אנא קטלתיה. אמר ליה חמי לי פטומיה, חמי ליה פטומיה. אשכח חכינה פריכה עליו. אמר אילולי אלקה דקטליה, מאן תנה יכיל קטליה. וקרא עלוי (דברים לב) 'אם לא כי צורם מכתם וי' הסגרים'. והיו הורגין בהם והולכין עד ששקע הפוס בדם עד חוטמו. והיה הדם מגלגל סלעים משאוי ארבעים סאה, עד שהלך הדם בים ארבעת מיל. אם תאמר שהיא קרובה לים, והלא רחוקה מן הים ארבעים מיל. אמרו, שלש מאות מוחי תינזקות מצאו על אבן אחת, ומצאו שלש קופות של קצוצי תפילין של תשע תשע סאין, ויש אומרים תשע של שלש שלש סאין.

תני, רבן שמעון בן גמליאל אומר, חמש מאות בתי סופרים היו בביתר, והקטן שבהן אין פחות מחמש מאות תינזקות. והיו אומרים אם באו השונאים עלינו, בפכתובים הללו אנו יוצאים עליהן ומנזקרים את עיניהם. וכיון שגזמו עונות, היו בורכים כל אחד ואחד בספרו ושורפין אותו, ומכובלים לא נשתיר אלא אגני. וקרא על גרמיה (איכה ג) 'עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי'.

כרם גדול היה לאדריינום הרשע, שמונזה עשר מיל על שמונזה עשר מיל כמון טיבריא לציפורי, והקיפו גדר מהרוגי ביתר מלא קומה ופישוט ודיים, ולא גזר עליהם שיקברו, עד שעמד מלך אחר וגזר עליהם שיקברו. אמר רב הונא, משניתנו הרוגי ביתר לקבורה, נקבעה הטוב והמטיב. שלא נסרהו. והמטיב, שניתנו לקבורה.

תני, ר' יוסי אומר, המשים ושתים שנה עשת ביתר לאחר הרבן בית המקדש. ולמה הרבה? על שהדליקה נירות לאחר הרבן בית המקדש. ולמה הדליקה נירות? שהיו בולוטי ירושלם יושבים באמצע המדינה, וכדו דהוון חמיי פר נש סליק לירושלם, הוון אמרין ליה, בגין דשמעינו עלך דאת בעי מתעבדה ארכונטם ובולבוטם, והוא אמר לון לית בדעתי. בדיל דשמעינו עלך דאת בעי מזבנה אוסיא דילך, והוא אמר לון לית בדעתי. והנה חכריה אמר ליה מה את בעי מן דין, כתוב ואנא חתם. והנה כתיב ותכריה חתם. והוון משלחין אוניתא לבר ביתה, ואמרון ליה אין אתא פלגיא מיעול לאוסיא דידיה לא תשפקיניה, דהיא זבינה נגן. וכיון דהנה שמע מינהון בן, הנה אמר הלואי איתבר ריגליה דההוא גברא ולא סלק לירושלם. הךא הוא דכתיב (שם ד) 'צדו צעדינו מלכת ברהובותינו. צדו צעדינו, אצדי אורחתיה דההוא בייאתא. קרב קצינו, קרב קצייה דההוא בייאתא. מלאו מינו, מלא יומיו דההוא בייאתא. אוף אינון לא נפקון טבאות (משלי יז) 'שמח לאיד לא ינקה'.

שני אחים הוון בכפר הריבה, והוון רומים אזלין עליהון, וימקטלין לון, ואמרון כל סמא דמילתא נתי כליא על רישיהון. אמרון מבדקינן אוף חד זמן. מנפקין פגע ביה חד סב, אמר לון ברייכוז סודינכוז, אמר לא יסעוד ולא יסמוד (תהלים ט) 'הלא אתה אלהים ונתתנו'.

שני ארזים היו בהר המשחה, בתחת אחד מהן היו מוכרין ארבע חנויות טהורות. והאחד היו מוציאין ממונו ארבעים סאה גוללות בכל חדש וחדש, ומהן היו מספיקין קינים לכל ישראל. טור שמעון הנה מפיק תלת מאון דגרבין דמרקע לקייטא כל ערובת שובא. ולמה הרב? יש אומרים מפני הזנות, ויש אומרים שהיו משחקין בכדור. עשרת אלפים עירות היו בהר המלך, ורבי אלעזר בן תרסום אסף מכולם, וכנגדן אסף ספינות בים, וכילקם הרבו.

שלוש עירות היה קטמום שלהן עולה לירושלם בעגלה, כבול ושיחין ומגדל צבעיאי, ושלשתן הרבו. כבול מפני הפחוקת, שיחין מפני כשפים, ומגדל צבעיאי מפני הזנות.

שלשה כפרים, כל אחד ואחד היה מוציא כפליים ביוצאי מצרים. כפר ביש וכפר שידלייא וכפר דיבריא. ולמה הוא קרי לון כפר ביש? דלא הוון מקבלין לעבורא. ולמה הוא קרי לון כפר שידלייא?

דתוון מרבין ביניהון באילין תדלוסייא. ולמה הוא קרי לון כפר דיכרייא? דתוון כל נשיהון ילדן דיכרין. אי לא הוות תדא מינהין נפקא מן תמן לא הוות ילדה נוקבה.

אמר ר' יוחנן, שמונים זוגים אחים כהנים נישאו לשמונים זוגות אהיות כהנות בלילה אחד בהדא גופנא. הוין מאהים בלא אהיות, מאהיות בלא אהים, הוין מקוים, הוין מישראל.

אמר ר' יוחנן, שמונים הנזירות של אורגי פלגם היו במגדל צפעייא. אמר רבי יהיה בר בא, שמונים הנזירות של מוכרי טהרות היו בכפר אימרא. רבי ירמיה בשם ר' יהיה בר בא, שמונים

[דף כ"ה ע"א]

שידות של מתכת היו בשיוון. אמר ר' ינאי, שידה לא היתה בימינו. רבי זעירה בשם רב הונא, אימר היא היתה קמנה שבמשמרות, והיא היתה מוציאה שמונים וחסמשה אלף פירחי הוונה.

אמר רבי יוחנן, שמונים אלף פירחי כהונה נהרגו על דמו של זכריה.

רבי יודן שאל לרבי אחא, איכן הרגו את זכריה, בעזרת הנשים או בעזרת ישראל? אמר לו, לא בעזרת ישראל ולא בעזרת הנשים, אלא בעזרת הכהנים. ולא נהגו בדמו לא כדם האיל ולא כדם הצבי. תמן כתיב (ויקרא יז) 'ושפך את דמו וכסהו בעפר', ברם הכא (יחזקאל כד) 'פי דמה בתוכה תיה, על צהיח סלע שמתהו'. כל כד לפה? להעלות חימה ולנקום נקם נתתי את דמה על צהיח סלע בלי הפסות'.

שבע עבירות עברו ישראל באותו היום. הרגו כהן, ונביא, ודיין, ושפכו דם נקי, ומימאו את העזרה, ושבת, ויום הכיפורים היתה.

וכיון שעלה נבוןראדן לכאן, ראה את הדם תוסם. אמר להן מה טיבו של זה? אמרו לו, דם פרים וכבשים ואילים שהיינו מקריבין על גבי המזבחה. מיד הביא פרים ואילים וכבשים ושחטן עליו, ועדיין הדם תוסם. וכיון שלא הודו לו, תליין בגרדון. אמרו הואיל והקדוש ברוך הוא רוצה לתבוע דמו מדינו,

אמרו לו דם כהן ונביא ודיין הוא, שהיה מתנבא עלינו כל מה שאתה עושה לנו, ועמדנו עליו והרגנוהו. מיד הביא שמונים אלף פירחי כהונה ושחטן עליו, ואדיין הדם תוסם. בההיא שעתא נזף ביה. אמר ליה מה את בעי? נובד כל אומתך עלה? מיד נתמלא הקדוש ברוך הוא רחמים, ואמר מה אם זה שהוא בשר ודם ואכזרי נתמלא רחמים על בני, אני שכתוב בי (דברים ד) 'פי אל רחום ה'

אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישפח את ברית אבותיך על אחת כפפה וכפפה. מיד רמו לדם ונבלע במקומו.

אמר רבי יוחנן, שמונים אלק פירחי כהונה ברחו להם לתוף קלתותים של בית המקדש, וכולהם נשרפו. ומכולם לא נשתיר אלא יהושע בן יהוצבק כהן הגדול. שנאמר (זכריה ג) 'הלא זה אוד מוצל מאש'.

אמר ר' יוחנן, שמונים אלק פירחי כהונה ברחו לתוף חילותיו של נבוכדנצר, והלכו להן אצל ישמעאלים. אמרין לון חבו לן נישתי, דאנן צחיי. הביאו לפניהן מיני מלוחים ונודות נפוחות, אמרין לון אכלון ואתון שתיי. ובין דהנה חד מינהון שרי ויקא ויהיב ליה גו פומיה, הנה רוחא נפק והנה חנק ליה. הדיא הוא דכתיב (ישעיה כא) 'מישא בערב'. מטול רב בערבויא (שם) 'ביער בערב תלינו, מי נתונים ביער הלכנו', 'בערב תלינו, אלא (שם) 'אורחות דדנים'. בן אורחהון דבני דודייא עבדין. וישמעאל שצמא, לא (שם) 'לקראת צמא התיו מים?! (בראשית טז) ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים. לא מן מיבותכוון אתון לגביכוון, (ישעיה כא) 'כי מפני הרבות נדדו'. (שם) 'מפני הרב נמושה'. שלא רצו לשמר את שמייהם, כמה דאת אמר 'השביעית תשמטנה ונמשתה'. (שם) 'ומפני קשת דרוכה, שלא רצו לשמר שבותיהם, כמה דאת אמר (נחמיה יג) 'בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים גיתות בשבת'. (ישעיה כא) 'ומפני כבוד מלחמה, שלא רצו להקדם במלחמתה של תורה. כמה דאת אמר (במדבר כא) 'על בן יאמר בספר מלחמות ה'.

אמר ר' יוחנן, מנבת ועד אנטיפרים ששים ריבוא עיירות היו הקטנה שבהן היא היתה בית שמש, דכתיב בה (שמואל א ו) ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' וגו'. ואילו מרוח אחת היו אין את מבצע לה קניי לא נסיהה. אמר רבי חנינה קפצה לה ארץ ישראל.

אמר רבי זעירא, בוא וראה מה הציפה היא ארץ ישראל, שהיא עושה פירות. מפני מה היא עושה פירות? תריין אמורין. חד אמר מפני שמוזלין אותה, וחורנה אמר מפני שהופכין את עפרה. עובדא הנה בחד דהנה קאים זרע בהדיא בקעת ארבל, וכבש ידיה ונפק עפרה יקידא ואוקיד זרעא.

תני, רבי יוסי אומר המשים ושתים שנה לא נראה עוף מס בארץ ישראל. מה טעמא (ירמיה ט) 'מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו'. אמר רבי חנינה, קודם לארבעים שנה עד שלא גלו ישראל לבל, נטעו תמרים בבבל. על ידי שיהו להוטים אחר מתיקה שהיא מרגלת את הלשון לתורה. אמר ר' חנינה פריה דר' אבהו, שבע מאות מיני דגים טהורים, ושמונה מאות מיני חגבים טהורים, ולעוף אין מספר, כולתם גלו עם ישראל לבל. וכשחזרו, כולתם חזרו עמהן, חוץ מן הדג הנקרא

[דף כ"ה ע"ב]

שיבטא. ודגים היאך גלו? ר' חונה בר יוסף אמר, דרך התהום גלו, ודרך התהום חורו.

אמר ר' יוחנן, אשרי מי שהוא רואה במפלתה של תדמור, שהיא היתה שותפת בחרבן הבית הראשון ובהחרבן הבית השני. בחרבן הראשון העמידה שמונים אלף קשטים, ובהחרבן השני העמידה שמונת אלפים קשטים:

ונהרשה העיר. תרש רופוס שהיק עצמות את ההיכל:

הלכה ומתני' משנכנס אב ממעטין בשמחה. שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה, אסורין מלקסר ומלכבס, ובהמישי מותרין מפני כבוד השבת. ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין, לא יאכל בשר ולא ושתה יין. רבן שמעון בן גמליאל אומר ישנה. רבי יהודה מחייב בכפיית המיטה, ולא הודו לו תכמים:

גמרא אמר ר' יהושע בן לוי, הדיא דאת אמר בבבבין של שמחה, אבל אם היה פתלו גוהה, סותרו וכוהו. אמר שמואל בכותלא דנגני ביה.

רבי בא בר בהן אמר קומי רבי יוסי, רבי אחא בשם רבי יעקב בר אידי, אסור לארס אשה בערב שבת. הדיא דאת אמר, שלא לעשות סעודת אירוסין. הא לארס, יארס. שמואל אמר, אפילו בתשעה באב יארס, שלא יקדמונו אחר. מחלפה שיטתיה דשמואל. תמן הוא אמר (תהלים סח) 'אלהים מושב יחידים ביתה' (שם סב) 'במאננים לעלות המה מתקבל יחד', ותכא הוא אמר תכין. אלא שלא יקדמונו אחר בתפילה. אפילו בן לא קיימה.

אמר ר' יונה, הדיא דאת אמר מרוח ומלבוש, ברם מרוח ומתקנה. בן אבן אמרין, הדין קצרא אסיר ליה מייעבד עיבידתיה? מתניתא פליגא על ר' יונה, שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה, אסורין מלקסר ומלכבס, ובהמישי מותרין מפני כבוד השבת. רבי יונה בשם רב המנונא, לתספורת הושבה.

רבי בא בר בהן אמר קומי ר' יוסה, רבי אחא בשם ר' אבהו, תשעה באב שחל להיות בשבת, שתי שבתות מותרות. לאתרוי מהו? רבי יוחנן אמר לאתרוי אסור, ר' שמעון בן לקיש אמר לאתרוי מותר. דרשה ר' תייה בר בא לציופוראי ולא קבלון עליהון. אמר ר' אימי לר' יסי ואין בן אחי של ר' תייה הגדול הלוק עליו? אמר ליה בפירוש פליגין, רבי יוחנן אמר לאתרוי אסור, ר' שמעון בן לקיש אמר

לא תריו מותר. מה עבד לה ר' שמעון בן לקיש? פתר לה תשעה באב שאב שחל להיות בשבת, ולית שמע מינה בלום.

ר' יצחק בן אלעזר, מן דהנה תשעה באב נפק, הנה מכריו, ופתחון ספרייא ומאן דכעי (יספדא יספד) ויספרא יספר.

בתיב (הושע ב) ויהשפתי כל משושה חנה חדשה ושבתה וכל מועדה. דרומאי נהגין חנה, צפוראי נהגין חדשה, טיבריאי נהגין שבתה. חורין רבנן דטיבריאי למינהוג ברבנן דציפורין.

ר' ירמיה בשם רבי הויה בר בא, בדין הנה שיהו מתעניין בעשירי, שבו נשרף בית אלהינו. ולמה בתשיעי? שבו התחילה הפורענות. ותני בן, בשביעי נכנסו לתוכו, בשמיני היו מקרקרין בו, בתשיעי הציטו בו את האור, ובעשירי נשרף. רבי יהושע בן לוי ציים תשיעי ועשירי. רבי אבון ציים תשיעי ועשירי. רבי לוי ציים תשיעי ולילי עשירי.

ר' בא בר זבדא בשם רבי חנינה, ביגוש רבי

[דף כ"ו ע"א]

לעקור תשעה באב ולא הניחו לו. אמר לו רבי לעזר, עמד הייתי ולא איתאמרת הכי, אלא ביגוש רבי לעקור תשעה באב שחל להיות בשבת ולא הניחו לו. אמר, הואיל ונדחתה וידחתה, אמרו לו ידחתה למחר. וגוי לי התיא דתנינן תמן, רבי יוחנן בן ברוקה אומר, על שניחון הוא אומר (בראשית א) ויברך אותם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו וגו'. רבי לעזר בשם רבי חנינה, הלכה ברבי יוחנן בן ברוקה. אמר ליה רבי בא בר זבדא, עמד הייתי ולא אתאמרת אלא אם היתה תובעת להינשא, תדין עמה. וקרא עליהון (קהלת ד) טובים השנים מן האחד.

מהו ושנה? ויחלף. אין הנה וליף אביל ליטרא דקופד, ויכול פלגא. אין הנה וליף שתי קסט דחמר, ושתה פלגא. אמר רבי יוחנן, ובלבד עיקר סעודת תשעה באב. אמר רב הושעיה, ובלבד מישש שעות ולמעלן. אמר רבי יוסי תרתיהון לקולא. אבל סעודת תשעה באב מישש שעות ולמפון, אפילו עולה על שולחננו בסעודת שלמה מותר. אבל סעודתו מישש שעות ולמעלן, אפילו עולה על שולחננו בסעודת שלמה בשעתו מותר.

תני, תשעה באב שחל להיות ערב שבת, וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת, אפילו עולה על שולחננו בסעודת שלמה בשעתו מותר. רב, מן דהנה אכל כל צורפיה, הנה צבע פיסתיה בקיטמא,

מִסְכַּת דְּמַאי פְּרָק שְׁלִישִׁי

א. הַעִיד רַבִּי יוֹסִי בֶן הַמְּשֻׁלָּם מִשּׁוּם רַבִּי נֹתָן אַחִיו, מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר חֶסְמָא - שְׂאִין עוֹשִׂין טְהוּרוֹת לְעַם הָאָרֶץ. לֹא יַעֲשֶׂה לוֹ חֵלֶת עֶסְתוֹ שֶׁל תְּרוּמָה בְּטַהֲרָה. אָבֵל עוֹשֶׂה לוֹ עֶסְתוֹ שֶׁל חֲלִין בְּטַהֲרָה - מִפְּרִישׁ מִמֶּנָּה חֵלֶה וְנוֹתֵן בְּכַפִּישָׁה אוֹ בְּאַנְחוּתָא, וְעַם הָאָרֶץ בָּא וְנוֹטֵל זוֹ וְזוֹ. לֹא יַעֲשֶׂה לוֹ תְּרוּמַת זִיתָיו בְּטַהֲרָה, אָבֵל עוֹשֶׂה לוֹ זִיתִים שֶׁל חֲלִין בְּטַהֲרָה. מִפְּרִישׁ מֵהֵן תְּרוּמָה, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כְּלָיו שֶׁל חֵבֶר, וְעַם הָאָרֶץ בָּא וְנוֹטֵל אֶת שְׂמִיתָיו:

ב. כֶּשֶׁם שְׂאִין נֹתְנִין תְּרוּמָה אֶלָּא לְכַהֵן חֵבֶר - כִּף אֵין מְשַׁלְּמִין קֶרֶן וְחֻמֶּשׁ אֶלָּא לְכַהֵן. חֵבֶר הָאוֹכֵל תְּרוּמַת עַם הָאָרֶץ - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֻמֶּשׁ לְכַהֵן חֵבֶר, וְחֵבֶר נוֹטֵל דְּמֵיו וּמִפִּיס לְעַם הָאָרֶץ:

ג. תְּרוּמַת חֵבֶר וְתְרוּמַת עַם הָאָרֶץ שְׁנֹתְעָרְבָה - כּוֹפִין אֶת עַם הָאָרֶץ לְמַכּוֹר אֶת חֲלָקוֹ וְחֲלָק כַּהֵן. וְחוֹלֵק כַּהֵן עִם יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל עִם כַּהֵן, כּוֹתֵי בְּמִקּוֹם כּוֹתֵי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדוֹ. אָבֵל לֹא בְּאָרֶץ, מִפְּנֵי שֶׁמְחִזְקִין אוֹתָם בְּכַהֲנָה. אִף בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקוֹם שֶׁמְכִירִין בוֹ שֶׁהוּא כּוֹתֵי - מִתֵּר לְחֲלָק הַיָּמָנוּ:

ד. אוֹכֵל כַּהֵן יִשְׂרָאֵל עִם כַּהֵן כּוֹתֵי - בְּזָמַן שְׁעוֹשֶׂה בְּטַמְאָה. אָבֵל בְּזָמַן שְׁעוֹשֶׂה בְּטַהֲרָה - הָרִי זֶה לֹא יֵאָכֵל עִמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמְאָכִילוֹ בִּשְׂרַב כּוֹר טְהוֹר, וּמִשְׁקָה אוֹתוֹ יֵין רְבֵעֵי טְהוֹר:

ה. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: חֵבֶר שְׁנַעֲשֶׂה גְבַאי - דּוֹחִין אוֹתוֹ מִחֲבוּרָתוֹ. חֲזָרוּ לוֹמְרִי: כָּל זָמַן שֶׁהוּא גְבַאי - אֵינוֹ נֶאֱמָן, פֶּרֶשׁ מִגְּבֵאוֹתוֹ - הָרִי זֶה נֶאֱמָן:

ו. חֵבֶר שֶׁהָיָה חוֹכֵר מֵעַם הָאָרֶץ עֲקָרֵי תַּאנִּים וְדָלִיּוֹת שֶׁל עֲנָבִים - מַעֲשֵׂר וְנוֹתְנִין לוֹ. וְאֵין נֹתֵן לוֹ אֶלָּא מְשָׁלוֹ:

ז. בֶּן חֵבֶר שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אֶצְל אָבִי אִמּוֹ עִם הָאָרֶץ - אֵין אָבִיו חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא מְאָכִילוֹ דְּבָרִים שְׂאִינָן מִתְּקַנִּין. הָיוּ בְּיָדוֹ פְּרוֹת - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא אֵינָן מִתְּקַנִּין הֵן. אִם אָמַר לוֹ: 'הֵאֲכִילֵנִי!' - מַעֲשֵׂר וּמְאָכִילוֹ:

ח. לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ חֵבֶר בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, וּבִסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מִתְּקַן תַּחַת יָדוֹ. אֶפְלוֹ אֵינָה אֶלָּא מִיִּנְקַת אַחַת שֶׁל יֵין. לְפִיכֵךְ חֵבֶר שֶׁשֶׁמֶשׁ בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ וּבִסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ - הָרִי זֶה חֲזָקָה לְמַעֲשָׂרוֹת:

ט. חֵבֶר שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ וּבִסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֶפְלוֹ רוֹאִין אוֹתוֹ נוֹטֵל וְאוֹכֵל מִיָּד, נוֹטֵל וְשׁוֹתֶה מִיָּד - אֵין לוֹ חֲזָקָה לְמַעֲשָׂרוֹת, שְׂמָא עֶשֶׂר בְּלָבוֹ. הָיָה בְּנוֹ מִיסַב אֶצְלוֹ - מַעֲשֵׂר עָלָיו. אַחֵר - אֵין מַעֲשֵׂר עָלָיו. בְּנוֹ בְּמִקּוֹם אַחֵר - מַעֲשֵׂר עָלָיו:

י. בֶּן חֵבֶר שֶׁהָיָה מִיסַב בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, בִּסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֶפְלוֹ רוֹאִין אוֹתוֹ נוֹטֵל וְאוֹכֵל מִיָּד, נוֹטֵל וְשׁוֹתֶה - אֵין לוֹ חֲזָקָה לְמַעֲשָׂרוֹת, שְׂמָא עֶשֶׂר בְּלָבוֹ. אִף עַל פִּי שְׂאִמְרוֹ, כָּל אֵלוֹ תִּקְלָה לְאַחֲרִים הֵן, אִם הָיָה שְׂתָף עִמוֹ בְּחֻנּוֹת - הָרִי זֶה חֲזָקָה לְמַעֲשָׂרוֹת:

יא. עַם הָאָרֶץ שֶׁהָיָה מְשַׁתְּמֵשׁ בְּחֻנּוֹת שֶׁל חֵבֶר, אִף עַל פִּי שֶׁחֵבֶר יוֹצֵא וְנִכְנֵס - הָרִי זֶה מִתֵּר, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא הַחֲלִיף:

יב. הָיָה הוּא נֶאֱמָן, וְאִשְׁתּוֹ אֵין נֶאֱמָנָה - לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ, וְאֵין מִתְאַרְחִין אֶצְלוֹ. וְאִף עַל פִּי שְׂאִמְרוֹ, הָרִי הוּא כְּשְׂרוּי עִם הַנְּחֹשׁ בְּכַפִּיפָה. אִשְׁתּוֹ נֶאֱמָנָה, וְהוּא אֵינוֹ נֶאֱמָן - מִתְאַרְחִין אֶצְלוֹ, וְאֵין לוֹקְחִין הַיָּמָנוּ. הוּא אֵינוֹ נֶאֱמָן, וְאַחַד מִבְּנֵי נֶאֱמָן, וְאַחַת מִשְׁפַּחְתּוֹ נֶאֱמָנָה - לוֹקְחִין וְאוֹכְלִין עַל פִּיהֶן, וְעוֹשִׂין לוֹ וְאוֹכֵל בְּשַׁבְעִיעִית. וּבְטַהֲרוֹת - אֵינָן רִשְׁאִין לְעֲשׂוֹת כֵּן:

יג. הַנְּחֹתוּמִין, לֹא חִיְבוּ אוֹתָן חֻמִּים, לְהַפְרִישׁ אֶלָּא כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחֵלֶה,

מקסרי'. וְלַמְדַּתִּי מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים:
אָחַד, שְׁהֵיָה וְדַאי. וְשְׁהֵיָה טְמֵא. וְשְׁלֵא הֵיָה
בְּיָדוֹ אֵלָא זֶה בְּלַבָּד. שְׁאֵלוֹ הֵיָה בְּיָדוֹ אַחַר -
הֵיָה מַעֲשֵׂר מִמֶּנּוּ עֲלִיו:

יח. הַלּוֹקַח מִן הַתְּגֵר וְאָמַר: 'זֶה מִתְּקַן וְזֶה
אֵינוֹ מִתְּקַן' - אַף עַל הַמִּתְּקַן אֵינוֹ נֶאֱמָר. אֵת
שְׁדָרְכוּ לְמַכֵּר דְּמַאי - נֶאֱמָר:

יט. חֶבֶר שְׁהֵיָה מוֹכֵר מִשְׁפִּיעַ וּמִתְּקַן,
וְנִתְמַנֶּה לוֹ דְּבָר שֶׁהוּא דְּמַאי - צָרִיף
לְהוֹדִיעַ, שְׁכַל דְּבָר שֶׁהוּא שֶׁל דְּמַאי צָרִיף
לְהוֹדִיעַ. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הֵיָה מֵאֲכִיל אֵת
פּוּעֲלֵיו דְּמַאי, וּמוֹדִיעַ. וְאִם בְּיָדוֹעַ שְׁאִין
לְבַעַל הַבַּיִת מֵאוֹתוֹ הַמִּין - אֵין צָרִיף
לְהוֹדִיעַ:

כ. גִּבְאֵי רִפְה - אֵין גּוֹבִין וּמְכַרְזִין בְּיוֹם
טוֹב, כְּדָרְךָ שְׁגוֹבִין וּמְכַרְזִין בַּחֹל. אֲבָל
גּוֹבִין בְּצַנְעָא בְּתוֹךְ חֵיקָן, וּמְחַלְקִין עַל כָּל
שְׁכוּנָה וּשְׁכוּנָה:

כא. גִּבְאֵי צְדָקָה, בְּשָׁבִיעֵית - מְדַלְגִין עַל
פְּתַחֲהֶין שֶׁל אוֹכְלֵי שְׁבִיעֵית; דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין צְרִיכִין לְדַקְדֵּק
בְּאוֹכְלֵי שְׁבִיעֵית, אֲפֹלוּ פֶת נִתְּנוּ לָהֶם -
מְקַבְּלִין אוֹתָם הֵימְנוּ, שְׁלֵא נִחְשְׁדוּ לְהִיּוֹת
נוֹתְנִים מִתְּנּוֹת אֵלָא מַעוֹת וּבִיצִים בְּלַבָּד.
אִם הֵיָתָה עֵיר כְּלָה שֶׁל אוֹכְלֵי שְׁבִיעֵית -
אֵין צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בְּאוֹכְלֵי שְׁבִיעֵית.
הַכֹּהֲנִים מְקַבְּלִין³ בְּטַהֲרָה - צְרִיכִין לְדַקְדֵּק
בְּאוֹכְלֵי שְׁבִיעֵית:

מִסְכַּת דְּמַאי פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הַלּוֹקַח יָרַק מִן הַשּׁוּק - הֵרִי זֶה בּוֹרֵר כָּל
הַיּוֹם כְּלוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. מִשְׁגֹּמֵר בְּלָבוֹ -
אָסוּר. לְהַחְזִיר אֵין יָכוֹל, מִפְּנֵי שְׁצָרִיף
לְעֵשֶׂר. וְלְעֵשֶׂר אֵין יָכוֹל, מִפְּנֵי שְׁמַחְסֵר
מִנְיָן. וְלִטּוֹל אֶחָד וּלְהַנִּיחַ אֶחָד אֵין יָכוֹל,
שְׁמֵא יָבֵא אֶחָד לְקַח, וְנִמְצָא מַעֲשֵׂר מִן
הַמִּתְּקַן עַל שְׁאֵינוֹ מִתְּקַן:

וּפְטוּרִין מִן הַשְּׁנִי. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים?
בְּמוֹכֵר בַּחֲנוּתוֹ עַל פְּתַח חֲנוּתוֹ. אֲבָל
הַמוֹכֵר בְּפֶלְטֵר, אוֹ בַּחֲנוּת הַסְּמוּכָה
לְפֶלְטֵרִין - חֵיב בְּשָׁנִי:

יד. אֵת שְׁדָרְכוּ לְמוֹד בַּגְּסָה, וּמְדָדוּ בֵין
בַּדָּקָה בֵין בַּגְּסָה - דָּקָה טְפֵלָה לַגְּסָה. אֵת
שְׁדָרְכוּ לְמוֹד בַּדָּקָה, וּמְדָדוּ בֵין בַּדָּקָה בֵין
בַּגְּסָה - טְפֵלָה גְּסָה לַדָּקָה:

טו. אֵלוֹ דְבָרִים הַנִּמְכָּרִין בַּגְּסָה: מֵינֵי
חֲבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת - דְּרָכוּ לְמוֹד בַּדָּקָה; דְּבָרֵי
רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: דְּבָרִים שְׁדָרְכוּן
לְמוֹד בַּדָּקָה וּמְדָדוּן בַּגְּסָה - מִשְׁפִּיעָה
וּמוֹכְרֵן דְּמַאי. דְּבָר שְׁדָרְכוּ לְמוֹד בַּגְּסָה, אִם
מְדָדוּן בַּגְּסָה - הֵרִי זֶה חֵיב. רַבִּי נַחֲמִיָּה
אוֹמַר: הַנִּטְפֵּל לַדָּקָה - הֵרִי הוּא כַּדָּקָה.
וְהַנִּטְפֵּל לַגְּסָה - הֵרִי הוּא כַּגְּסָה. רַבִּי
יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמַר:
הַנִּמְכֵּר בַּדָּקָה - הֵרִי זֶה חֵיב. אֲפֹלוּ לֹא מִכֹּר
לוֹ אֵלָא סָאָה וְרַבַּע - צָרִיף לְעֵשֶׂר אֵת הַרְבַּע.
'לִימוּן' - מְדָה גְּסָה. מ'לִימוּן' וְלִמְטָה -
מְדָה דָּקָה. וּבִלַח, הֵין - מְדָה גְּסָה. מֵהֵין
וְלִמְטָה - מְדָה דָּקָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר
אוֹמַר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי: קְלִיעָה שֶׁל שׁוּם,
וְסִלֵי תַאנִּים, וְסִלֵי עֲנָבִים, וְקָפָה שֶׁל יָרֵק,
שְׁמַכְרָן אַכְסָרָה² - הֵרִי הוּא כַּמְדָה גְּסָה:

טז. לֹא הַתִּירוֹ לְמַכּוֹר דְּמַאי אֵלָא לְסִיטוֹן
בְּלַבָּד. בַּעַל הַבַּיִת, בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף - צָרִיף
לְעֵשֶׂר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:
אֶחָד סִיטוֹן וְאֶחָד בַּעַל הַבַּיִת - מִתֵּר לְמַכּוֹר,
וְלִשְׁלַח לְחֶבְרוֹ, וְלִתֵּן לוֹ בְּמַתְנָה:

יז. הַשּׁוֹלַח וְדַאי בֵין לְעַם הָאָרֶץ וּבֵין לְחֶבֶר
- צָרִיף לְעֵשֶׂר. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
אוֹמַר: לְעַם הָאָרֶץ - צָרִיף לְעֵשֶׂר. לְחֶבֶר -
צָרִיף לְהוֹדִיעַ. אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֵׂה שְׁשֻׁלַח לִי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי
אֶתְרוּג גָּדוֹל מִצְפוּרִי, וְאָמַר: 'זֶה בָּא בְּיָדִי

¹ שֵׁם שֶׁל מוֹטְבַּע.

² לֹא כַּמְדָה, וְלֹא כַּמְשַׁקֵּל, אֵלָא לְפִי הָאָמוּד.

³ כַּמְנַהֲתָה בְּפוּרִים גּוֹרֵם: 'מְגַבְּלִין'.

ב. הַרוּצָה לְהַחְזִיר עַלֵי יָרֵק לְהַקְל מִמֶּשְׂאוֹ -
 לֹא יִשְׁלִיךְ עַד שִׁיעֶשֶׂר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר:
 בּוֹדַאי - אָסוּר, וּבִדְמַאי - מִתָּר:

ג. הַמוּצָא פְרוֹת בְּדָרֶךְ, וְנִטְלָן לְאֶכְלָן,
 וְנִמְלָךְ לְהַצְנִיעַ - לֹא יִצְנִיעַ עַד שִׁיעֶשֶׂר. רַבִּי
 יוֹסִי אוֹמֵר: בּוֹדַאי - אָסוּר, וּבִדְמַאי - מִתָּר:

ד. קְנִיבַת יָרֵק שֶׁבְגָנָה - הָרִי זוֹ מִתְּרַת. שֶׁל
 כַּעַל הַבֵּית וְשֶׁבֶתוֹךְ בֵּיתוֹ - הָרִי זוֹ אָסוּרָה.
 שֶׁעַל גְּבִי אֶשְׁפָּה בְּכֹל מְקוֹם - הָרִי זוֹ מִתְּרַת.
 רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כְּרוּב שֶׁלְקָטוֹ לְסַחֵט
 וְלַעֲשׂוֹת אֶת הַפְּרָגוֹס וְלִהְשֵׁלִיךְ - הָרִי זֶה
 מִתָּר. לְקָטוֹ לְאֶכְלוֹ, וְנִמְלָךְ לַעֲשׂוֹת אֶפְרָגוֹס
 וְלִהְשֵׁלִיךְ - לֹא יִשְׁלִיךְ עַד שִׁיעֶשֶׂר:

ה. וְדַאי שֶׁתִּקְנוּ דְמַאי, וְדַמַי שֶׁתִּקְנוּ וְדַאי -
 לֹא עֲשֶׂה וְלֹא כְלוּם; דְּבָרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. רַבִּי
 יוֹסִי אוֹמֵר: וְדַאי שֶׁתִּקְנוּ דְמַאי - לֹא עֲשֶׂה
 כְלוּם. דְמַאי שֶׁתִּקְנוּ וְדַאי - מַעֲשְׂרוֹתָיו
 מַעֲשְׂרוֹת. וְתְרוּמָתוֹ - אֵין תְּרוּמָה, שְׂאִין
 תְּרוּמָה אַחַר תְּרוּמָה:

ו. כָּל הָעִיר מוּכְרִין וְדַאי, וְאַחַד דְמַאי, לְקַח
 וְאֵינוֹ יוֹדַע מַאיזָה מֵהֵן לְקַח - הָרִי זוֹ אָסוּר.
 מִפְּרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לְכַהֵן, וְהַשְּׂאֵר
 - שְׁלוֹ. הַטֶּבֶל וְהַמִּתְקֵן שֶׁנִּתְעַרְבוּ וְאֵבֵד אַחַד
 מֵהֵן - נוֹהֵג בְּמִשְׁרֵי וְדַאי. מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה
 וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּמוּכְרֵן לְכֹל כַּהֵן שִׁירְצָה:

ז. כָּל הָעִיר מוּכְרִין מִתְקֵן, וְאַחַד מוּכֵר
 שְׂאִין מִתְקֵן, וְלִקַח וְאֵינוֹ יוֹדַע מַאיזָה מֵהֵן
 לְקַח - הָרִי זֶה אָסוּר. כָּל הָעִיר מוּכְרִין בְּשֵׁר
 שְׁחוּטָה, וְאַחַד מוּכֵר בְּשֵׁר נִבְלָה, וְלִקַח,
 וְאֵינוֹ יוֹדַע מַאיזָה מֵהֵן לְקַח - הָרִי זֶה אָסוּר.
 כָּל הָעִיר מוּכְרִין יֵין טְהוֹר, וְאַחַד מוּכֵר יֵין
 טְמֵא, וְלִקַח, וְאֵינוֹ יוֹדַע מַאיזָה מֵהֵן לְקַח -
 הָרִי זֶה אָסוּר. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן
 שֶׁלְקַח וְאֵינוֹ יוֹדַע מַאיזָה מֵהֵן לְקַח. אֲבָל
 הַלּוֹקַח מִן הַשּׁוּק - הוֹלִכִין אַחַר הָרֵב:

ח. פְרוֹת - לֹא הִלְכוּ בְהֵן חֻכְמִים, לֹא אַחַר
 הַטַּעַם, וְלֹא אַחַר הָרִית, וְלֹא אַחַר הַמֶּרְאָה,
 וְלֹא אַחַר הַדְּמַים, אֲלֵא אַחַר הָרֵב בְּלִבָּד:

ט. זֵיתִים - מִשִּׁיתָגַם כֶּפֶד וּבִבּוּדִידָה⁴; דְּבָרֵי
 רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין הַבַּד
 וְהַבּוּדִידָה שׁוֹיֵן, לֹא בְעִיר וְלֹא בְמִדִּינָה. רַבּוֹ
 בְעִיר וְלֹא רַבּוֹ בְמִדִּינָה, בְעִיר - מִתָּר,
 בְּמִדִּינָה - אָסוּר. רַבּוֹ בְמִדִּינָה וְלֹא רַבּוֹ
 בְעִיר, בְּמִדִּינָה - מִתָּר, בְעִיר - אָסוּר. רַבּוֹ
 בְהָר וְלֹא רַבּוֹ בְּבִקְעָה, בְהָר - מִתָּר,
 וּבְבִקְעָה - אָסוּר. רַבּוֹ בְּבִקְעָה וְלֹא רַבּוֹ
 בְהָר, בְּבִקְעָה - מִתָּר, וּבְהָר - אָסוּר. רַבּוֹ
 לְחֲנוּנֵי וְלֹא רַבּוֹ לְכַעַל הַבֵּית, לְחֲנוּנֵי -
 מִתָּר, לְכַעַל הַבֵּית - אָסוּר. רַבּוֹ לְכַעַל הַבֵּית
 וְלֹא רַבּוֹ לְחֲנוּנֵי, לְכַעַל הַבֵּית - מִתָּר,
 וְלְחֲנוּנֵי - אָסוּר. זֶה הַכֹּלל: כָּל שֶׁרַבּוֹ לוֹ -
 מִתָּר, לֹא רַבּוֹ לוֹ - אָסוּר. רַבּוֹ וְנִתְמַעֲטוּ -
 חִזּוֹר הַשּׁוּק לְיוֹשְׁנוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מַעֲשֶׂה
 שֶׁנִּכְנַס גּוֹרְנוֹת שֶׁל פּוֹל בְּמִירְקָה⁵, וּבָאוּ
 וְשָׂאוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָה, וְהִתִּיר לְהֵן אֶת
 הַשּׁוּק. אָמְרוּ לוֹ: 'רַבִּי! נִתְמַעֲטוּ? אָמַר
 לָהֶם: 'חִזּוֹר הַשּׁוּק לְיוֹשְׁנוֹ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן
 אוֹמֵר: אֶפְלוֹ לֹא נִכְנַס אֲלֵא גֵרֵן אַחַד בְּעִיר,
 הַנִּתְחַתְּמוּיִן - מִתְרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רִצִּין אַחַר
 הַחֲדָשׁ:

י. מְצַרְפִּין פְרוֹת חוּצָה לְאֶרֶץ עַל פְרוֹת
 הָאֶרֶץ הַפְּטוּרִין, כְּדִי שִׁירְבוּ עַל פְרוֹת
 הָאֶרֶץ, לְפוֹטְרֵן מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. מְצַרְפִּין
 פְרוֹת חוּצָה לְאֶרֶץ עַל פְרוֹת שְׂנִיָּה, כְּדִי
 שִׁירְבוּ עַל פְרוֹת שְׂלִישִׁית, לְפוֹטְרֵן מִן
 מַעֲשֵׂר עֲנִי. מְצַרְפִּין מִפְרוֹת חוּצָה לְאֶרֶץ עַל
 פְרוֹת שְׂלִישִׁית, כְּדִי שִׁירְבוּ עַל פְרוֹת
 רְבִיעִית, לְפוֹטְרֵן מִן הַמַּעֲשֵׂר שְׁנִי. מְצַרְפִּין
 פְרוֹת חוּצָה לְאֶרֶץ עַל פְרוֹת עֶרֶב שְׁבִיעִית,
 כְּדִי שִׁירְבוּ עַל פְרוֹת שְׁבִיעִית, לְפוֹטְרֵן מִן
 הַבַּעוּר. מְצַרְפִּין פְרוֹת חוּצָה לְאֶרֶץ עַל
 פְרוֹת שְׁבִיעִית, כְּדִי שִׁירְבוּ עַל פְרוֹת מוּצָאֵי
 שְׁבִיעִית, לְפוֹטְרֵן מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת:

יא. אָמַר לוֹ: 'מִכֹּר לִי יֵין יִשְׁן'. אָמַר לוֹ:
 'שֶׁל אֶשְׁתְּקֵד הוּא' - גִּנְאָמֵן לְהַחְמִיר. 'שֶׁל

⁴ בית הבד קטון.

⁵ נפח כתב יד: במירון.

שני - מחללין על המעות. ואם היה מעות - מחללין על השני. אמר לו: נטלתי והנחתי לך ישנים תחתיהן ומתקנין - הרי זה אינו חושש להם משום מעשרות ומשום שביעית:

טו. המפקיד פרות אצל הנכרי - הרי זה חושש משום מעשרות ומשום שביעית. רבן שמעון בן גמליאל ורבי שמעון אומרים: עשו פרות ישראל את פרות הנכרי הזה דמאי:

יז. המשלח ביד עם הארץ וכיד כותי - אינו חושש משום מעשרות, ולא משום דמאי, ולא משום שביעית. המשלח ביד הנכרי - הרי זה חושש משום מעשרות ומשום שביעית. אבל חמרי נכרים המורידים מן הגרן לעיר - אינו חושש לא משום מעשרות ולא משום שביעית, מפני שהן בחזקת המשתמר:

יח. הטוחן אצל עם הארץ או אצל הכותי - אינו חושש משום טמאה. הטוחן אצל הנכרי - הרי זה חושש משום טמאה:

יט. מפקדין תרומה אצל ישראל עם הארץ, ואין מפקדין תרומה אצל כהן עם הארץ, מפני שלבו גס בה:

כ. טוחנין ומרקדין אצל אוכלי שביעית ואצל עושין בטמאה, אבל אין טוחנין, לא לאוכלי שביעית, ולא לעושין בטמאה:

כא. המשלח פרות לחבר, ונמלך להחזיר - נוהג בהן כמות שהן. אבא שאול אומר: חושש אני שמא חולפן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: היה לו אריס שיודע לתקן, והוא אין מאמינו על המעשרות, והביא לו פרות משלו, ואומר: 'שלך הן'; מתקנין הן' - נאמן. רבי אומר: אינו נאמן, שהחשוד על דבר - לא דנו ולא מעידו:

כב. נותן אדם לשכנתו תכשיל לבשל, ועסה לאפות לו, ואינו חושש לשאור ותכלין שבהן, משום מעשרות ומשום

ארבע ושל חמש שנים הוא - נוהג בו כשעת לקיחתו, בין להקל בין להחמיר:

יב. חזקת תגר בכל מקום - דמאי. ואחד הנכרי ואחד הישראל ואחד הכותי. במה דברים אמורים? בזמן שמביאין לו מישראל. אבל מביאין לו מן הנכרי ומן הכותי - חזקתו ודאי. איזהו תגר? כל שהביא ושנה ושלש:

יג. הלוקח מן התגר, אמר: 'זה מתקן וזה אינו מתקן' - ודאי! 'זה אינו מעשר' - מוציא עליו שני מעשרות, ופטור מן התרומה, שאין תרומה אחר תרומה:

יד. המפקיד פרות אצל עם הארץ - הרי זה בחזקתן למעשרות ולשביעית. אם היו של טבל - עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר, וקורא שם לתרומה ומעשר שבהן. אם היו של מעשר טבל - עושה אותן תרומת מעשר על מקום אחר, או קורא שם לתרומת מעשר שבהן. אם היו של מעשר שני - מחללין על המעות, ואם היה מעות - מחללין על השני אלו. ונטלתים והנחתי לך ישנים תחתיהן מתקנין תחתיהן, אם אתה מאמינו שנטל - האמינו שנתן. ואם אי אתה מאמינו שנתן - אל תאמינו שנטל. במה דברים אמורים? בזמן שהניח וכא ומצא את אותו המין שהניח, אבל הניח עגרון ומצא קסרי, או קסרי ומצא עגרון - הרי זה חושש להן משום מעשרות ומשום שביעית:

טו. המפקיד פרות אצל כותי - הרי זה בחזקתן למעשרות ולשביעית. ואם היו של טבל - עושה אותן תרומת מעשר על מקום אחר, וקורא שם לתרומת מעשר שבהן, ואם היו של מעשר טבל - עושה אותן תרומת מעשר על מקום אחר, וקורא שם לתרומת מעשר שבהן. ואם היו של מעשר

⁶ הינו שאינו מיצר.

⁷ עגרון וקסרי שמות מקומות הם.

שביעית. במה דברים אמורים? בזמן שנתן להן שאור ותבלין, לא נתן להן שאור ותבלין - הרי זה חושש לשאור ותבלין שבהן, משום מעשרות ומשום שביעית:

כג. נתן אדם לפונדקית תבשיל לבשל לו, ומנחת הקדרה בפניו ומנערת. אפלו בין הנכרי - אינו חושש:

מִסְכַּת דְּמַאי פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הלוקח פרות ממי שאינו נאמן על המעשרות, ושכח לעשרן - שואלו בשבת ואוכל על פיו. שאלו בשבת ואוכל ביום טוב. שאלו בשבת - למוצאי שבת לא יאכל עד שייעשר. שואלו בשבת - לשבת הבאה לא יאכל עד שייעשר:

ב. היה מוכר פרות בערב שבת עם חשכה, אמר: 'מתקנין הן', הלוקח ממנו למוצאי שבת - לא יאכל עד שייעשר:

ג. תרומת מעשר דמאי שחזרה למקומה, רבי שמעון שזורי אומר: אף בחול שואלו ואוכלו על פיו. יתר על כן אמר רבי שמעון שזורי: הפריש תרומה ומעשרות, ונגנבו הפרות - הולך ושואלו, ובא ואוכל על מה שהפריש, שכשם שאימת שבת על עם הארץ, כך אימת דמוע על עם הארץ:

ד. עם הארץ שאמר: 'זה טבל וזה תרומה'; 'זה ודאי וזה דמאי', אף על פי שאמרו: 'החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו' - לא נחשדו ישראל על כך:

ה. נכרי שהיה צוח ואומר: 'באו וקחו לכם - פרות עזקה הן'; 'פרות ערלה הן'; 'פרות רבעי הן' - אין נאמן, מפני שהוא כמשבח מקחו. אבל אם אמר לו: 'מאיש פלוני כותי לקחתים'; 'מאיש פלוני נכרי לקחתים'; 'משלי הבאתים' - נאמן להחמיר; דברי רבי. רבן שמעון בן

גמליאל אומר: אין נאמן, שדברי הנכרי לא מעלין ולא מורידין:

ו. האומר למי שאין נאמן על המעשרות: 'קח לי ממי שהוא מעשר וממי שהוא נאמן' - אין נאמן. מאיש פלוני - הרי זה נאמן. רבי יוסי אומר: אין נאמן, שמא מצא אחר קרוב הימנו. מודה רבי יוסי, באומר: 'צא אכול את הכפר ואני נותן דמיה'; 'צא שטה רביעית יין ואני נותן את דמיה' - שהוא נאמן.

ז. הנכנס לעיר, והיתה תרומה בתוך ידו, ואין מכיר שם אדם. וכן מי שעמד על הגרן, והיתה תרומה בתוך ידו, ואין מכיר שם אדם - הרי זה נשאל לחברים ולעמי הארץ; דברי רבן שמעון בן גמליאל. רבי אליעזר אומר: אין נשאלים על התרומה אלא לחברים בלבד:

ח. היה עומד בתוך סיעה של בני אדם, ואמר: 'מי כאן נאמן? מי כאן מעשר?' אמר לו אחד: 'אני'! - אינו נאמן. אמר לו שהוא נאמן: 'איש פלוני נאמן' - הרי זה נאמן. אמר לו: 'איש פלוני נאמן?' ואמר לו: 'נאמן', בפניו - אינו נאמן. שלא בפניו - נאמן. 'מעשר הוא' - הרי זה נאמן. אמר לו שהוא מעשר: בפניו - נאמן, שלא בפניו - אין נאמן. במה דברים אמורים? בזמן שאין מכיר שם אדם, אבל אם היה מכיר שם אדם - לא יטול אלא מן הממחה. במה דברים אמורים? בזמן שלא שהה שם שלשים יום, אבל שהה שם שלשים יום - לא יטול אלא מן הממחה. במה דברים אמורים? בתרומות ומעשרות, אבל בשביעית ובטהרות - אין נאמן:

ט. הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר ויחלה כאחד - נוטל כדי תרומה ותרומת מעשר ויחלה. וכמה הם? אחד מעשרים. האומר: אחד ממאה ממה שיש כאן, הרי זה בצד זה מעשר ושאר מעשר סמוך לו. ועוד אחד מארבעים ושמונה ממה שיש כאן, הרי זה בצד זה חלין, והשאר תרומה

° פרות משפריס, והמדבר בשנת שביעית.

תּוֹסֵפֶתָא

הַשְּׁלֵם

על הכל. מאָה חלין שׁיש כּאן, הרי זה בצד זה מעשר, ושׂאר מעשר סמוך לו, זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו, והשׂאר חלה. מעשר שני בצפוננו או בדרומו ומחלל על המעות. הלוקח מן הפלטר - מעשר מכל טפוס וטפוס. רבי שמעון אוסר בתרומת מעשר ומתיר בחלה. במה דברים אמורים? בזמן שכלן מפרישין - נוטל חלה מכלן, אבל מקצתן מפרישין ומקצתן אין מפרישין - נוטל חלה מכל אחד ואחד:

י. פועלין שהיו יושבין ואוכלין והותרו פרוסות, וכן אורחין שהיו מסבין ואוכלין והותרו פרוסות, ונתנום לשמש, או שהיו אחרים מלקטין תחתיהן - מעשר מכל אחד ואחד. שחק את הפת ועשאה פרוין, או גרוגרות ועשאן דבלה - מעשר מאחד על הכל. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בשנת שבע, אבל בשאר שנים - מעשר מכל אחד ואחד:

יא. הלוקח מן העני, וכן עני שנתנו לו פרוסות פת וגרוגרות - מעשר מכל אחד ואחד. בתמרים ובעמקים - מעשר מאחד על הכל. במקומות אחרים - מעשר מכל אחד ואחד. בגרוגרות, בשנת שבע - מעשר מאחד על הכל, בשאר שנים - מעשר מכל אחד ואחד:

יב. הלוקח מן הפלטר - מעשר מכל דפוס ודפוס. ואם היה מביאן וצוברן לפניו - נוטל מעשר מכל קשות וקשות, ומכל אגודה ואגודה, ומכל תמרה ותמרה. הלוקח מן חנוני, וחזר ולקח ממנו שניה, אף על פי שמכיר את החבית שהיא היא - לא יעשר מזה על זה. ואם היה מביאן ואוגדן לפניו - מעשר מכל קשות וקשות, ומכל אגודה ואגודה, ומכל תמרה ותמרה:

יג. הלוקח מן הסיטון ונמלך להחזיר - לא יחזיר. במה דברים אמורים? בשל דמאי, אבל בשל ודאי - הרי זה אסור. לקח הימנו באסר ירק, באסר גלוסקין, באסר רמונין,

ונמלך להחזיר - לא יחזיר עד שהוא מתקנן. בשל דמאי, ואין צריך לומר בשל ודאי:

יד. הטבל שנתערב בחלין - הרי זה אוסר כל שהוא. אם יש לו פרנסה ממקום אחר - מוציא לפי חשבון. ואם לאו - נוטל מן החלין כדי תרומת מעשר. וכן מעשר טבל שנתערב בחלין - הרי זה אוסר כל שהוא. ואם יש לו פרנסה ממקום אחר - מוציא לפי חשבון, ואם לאו - נוטל את החלין כדי תרומת מעשר שבמעשר טבל:

טו. ירק של חלין שבשלו בשמן שאינו מתקן - הרי זה אוסר כל שהוא. אם יש לו פרנסה ממקום אחר - מוציא לפי חשבון. ואם לאו, דבר הנבלל - בולל ונוטל. דבר שאינו נבלל - נוטל מן הקלח ומן החתיכות ומן הביצה:

טז. אומר אדם לחברו ולפועליו: צאו ואכלו בדינר זה, ושתו בדינר זה, ואינו חושש לא משום מעשרות ולא משום שביעית ולא משום יין נסך. אבל אם אמר: צאו ואכלו את הכפר ואני נותן דמיה; צאו ושתו רביעית ואני נותן דמיה - הרי זה חושש משום שביעית ומשום מעשרות ומשום יין נסך:

יז. הנותן צמר לצבע נכרי - אינו חושש שמא צבעו בחמץ של יין נסך. אם בא לבית החשבון - אסור:

יח. לא יתן אדם תרומת ביתו לשומר ביתו, ולא בכורי צאנו לרועה צאנו, אם נתן להם שכרן. רצה, נותן להם לשם טובה. לא יתן ישראל בהמתו לטבח כהן לשחוט, ולא בכור לרועה כהן לרעות לו, אלא אם כן נותן להם שכרן:

יט. רשאי ישראל שיאמר לכהן: הילך סלע זה ותן תרומה לכן בתי כהן, תן בכור לכן בתי כהן. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אני

אומר⁹, כל מתנות כהונה רשאי שיאמר לו: 'הילך סלע זה ותנם לכן בתי כהן':

כ. ישראל שמכר את זיתו בששים לוג טבלים, ואמר לו כהן: 'תנם לי בששים לוג מתקנין ומעשרות שלי' - מעשרות שלו, ואינו חושש לא משום שביעית, ולא משום רבית, ולא משום מחלל את הקדשים:

כא. מפרישין תרומת מעשר ממקום היקר למקום הזול, או ממקום הזול למקום היקר. כיצד? היו לו תשעה כורין ביהודה ואחד בגליל, או תשעה כורין בגליל ואחד ביהודה - אומר: 'כור שביהודה עשוי תרומת מעשר על תשעה כורין שבגליל', או 'כור שבגליל עשוי תרומת מעשר על תשעה כורין שביהודה'. יתר על כן אמרו: יש לו שני חברים, אחד ביהודה ואחד בגליל. ולו שני כורין, אחד ביהודה ואחד בגליל. אומר לזה שביהודה: 'בא וטול לך כור שבגליל'. ולזה שבגליל: 'בא וטול לך כור שביהודה', וחזור ונוטל מהם כשער הזול:

כב. אין פודין מעשר שני במקום היקר כשער הזול, אין פודין מכן לוי במקום היקר כשער הזול:

כג. כהנים ולוים שהיו מסייעין בין הגרנות - אין נותנין להם תרומות ומעשרות בשכרן. ואם נתנן - הרי זה חללו. שנאמר (במדבר יח, לב): "ואת קדשי בני ישראל לא תחללו" - [כבר הן חליין]. ואמר (מלאכי ב, ח): "שחתם ברית הלוי אומר ה' צבאות". יתר על כן אמרו: תרומתן - אין תרומה, ומעשרותיהן - אינן מעשרות. ולא עוד, אלא שבקשו חכמים לקונסן להיות פירותיהן צריכין להפריש תרומה משלהן.

⁹ בנוסחת התפריים מובאת פסקה זו כפאן: אף במתנות מקדש בכהנים כן. כיצד? הרי עלי מאתים וזו.

ועליהן הכתוב אומר (מילה ג, יא): "ראשיה בשחד ישפטו וכהניה" וגו', לפיכך הביא עליהן המקום שלש פרעניות כנגד שלש עבירות שבידם, שנאמר (שם ג, יב): "לכן בגללכם ציון שדה תחרש" וגו':

כד. מעשרין משל ישראל על של כותי, ומשל כותי על של ישראל, ומשל נכרי על של נכרי, ומשל נכרי על של ישראל, ומן הכל על הכל; דברי רבי מאיר. רבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון אומרים: מעשרין משל ישראל על של ישראל, ומשל כותים על של כותים, ומשל נכרים על של נכרים. אבל לא משל ישראל על של כותים, ולא משל כותים על של ישראל, ולא משל נכרים על של נכרים. אומר רבי שמעון שזורי: מעשה שנתערבו לי פרות טבלין, באתי ושאלתי את רבי טרפון, אמר לי: צא וקח פרות מן השוק ועשר עליהן. רבי אליעזר אוסר אף משל כותים, כשם שעשו פרות ישראל דמאי אחר רבן, ואין תורמים ומעשרין מזה על זה - כך עשו פרות כותים ודאי אחר רבן, ואין תורמים ומעשרין מזה על זה:

כה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: במקום שעשו פרות כותים ודאי כגון ירק שבכפר עותני - מעשר מהן על הטבלין, אבל לא מן הטבלין עליהן. במה דברים אמורים? בלוקח מן השוק, אבל המוצא פרות בתוך ביתו, או ששלח לו חברו פרות - נוהג בהן דמאי:

כו. רבי שמעון אומר: שלש גזרות בדמאי. מעשה שנתכנסו רבותינו לעירות של כותים שעל יד הירדן, והביאו לפניהם ירק. קפץ רבי עקיבה ועשרו ודאי. אמר לו רבן גמליאל: 'עקיבה! היאך מלאך לך לעבר על דברי חברך? או מי נתן לך רשות לעשר?' אמר לו: 'וכי הלכה קבעתי בישראל? ירק שלי עשרתי! אמר לו: 'תדע לך שקבעת הלכה בישראל שעשרת

לְאִמְנוּתָא. אֵלָא אוֹמֵר לוֹ: 'פּוֹטְרָנִי מִן הַהוֹמְנוּתָא':

ו. הַמְקַבֵּל שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל - תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נָתַן לוֹ מֵאוֹתָהּ הַשְּׂדֵה וּמֵאוֹתוֹ הַמֶּיִן - תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. מַעֲשֵׂר אַחֲרָת וּמִמֵּיִן אַחֵר - מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִם מֵאוֹתָהּ שְׂדֵה נָתַן לוֹ, בֵּין מֵאוֹתוֹ הַמֶּיִן בֵּין מִמֵּיִן אַחֵר - תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. אִם מִשְׂדֵּה אַחֲרָת נָתַן לוֹ, בֵּין מֵאוֹתוֹ הַמֶּיִן בֵּין מִמֵּיִן אַחֵר - מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ. קִבֵּל הַיִּמְנוֹ זָרַע לְתַן לוֹ פְּרוֹת בְּגֵרָן - מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ. מִקּוֹם שְׁחוֹלְקִין עַל הַגֵּרָן - חוֹלֵק לוֹ בְּפָנָיו. קִבֵּל הַיִּמְנוֹ מַעוֹת לְתַן לוֹ פְּרוֹת - לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

ז. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שְׂדֵה מִחֻבְרוֹ לְקֶצֶר שְׁבִלִין, כְּרָמוֹ לְבַצֵּר בְּעִנְבִּים, זִיתָיו לְמִסוּק בְּזִיתִים - נוֹתֵן לוֹ כְּמוֹת שֶׁהֵן. שְׂדֵהוֹ לְקֶצֶר בַּחֲטִיָּן, כְּרָמוֹ לְבַצֵּר בִּיָּין, זִיתָיו לְמִסוּק בַּשֶּׁמֶן - מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

ח. הַעֵיד רַבִּי יוֹסִי בֶן הַמְּשֻׁלָּם מִשׁוּם רַבִּי נָתַן אַחִיו, שְׁאָמַר מִשׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲסִמָּא: הַמְקַבֵּל שְׂדֵה אַבּוֹתָיו מִן הַנִּכְרִי לְמִסְקוֹ לְזִיתִים - נוֹתֵן לוֹ כְּמוֹת שֶׁהֵן:

ט. חֵבֵר וְעַם הָאֶרֶץ שִׁירְשׁוּ אֶת אַבִּיהֶן עִם הָאֶרֶץ - רִשְׁאֵי שִׁיאֵמַר לוֹ: 'טוֹל אֶתְּהָ חֲטִיָּים שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי, וְאֲנִי חֲטִיָּים שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי'; 'אֶתְּהָ יִין שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי, וְאֲנִי יִין שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי'. אֲבָל לֹא יֵאמַר לוֹ: 'טוֹל אֶתְּהָ חֲטִיָּין וְאֲנִי שְׁעוּרִים'; 'טוֹל אֶתְּהָ הַלֶּחַ בְּפָנָי חֵבֵר. חֵבֵר - אוֹכֵל אֶת הַיִּבֶשׁ, וְשׁוֹרֶף אֶת הַלֶּחַ, מִפְּנֵי שְׁאֵמְרוּ: כָּל טְהוֹרוֹתָיו שֶׁל עַם הָאֶרֶץ נִשְׂרָפוֹת:

י. יָרְשׁוּ אֶת אַבִּיהֶן חֵבֵר - רִשְׁאֵי שִׁיאֵמַר: 'טוֹל אֶתְּהָ חֲטִיָּין שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי וְאֲנִי חֲטִיָּין שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי'; 'אֶתְּהָ יִין שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי, וְאֲנִי יִין שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי', אֶף עַל פִּי שְׁאֵמְרוּ: חֵבֵר שְׁמַת וְהִנִּיחַ בָּנִים חֻבְרִים

יָרַק שְׁלֵף. כְּשֶׁהֵלֵךְ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל לְבִינֵיהֶן עָשָׂה תְּבוּאוֹת וְקִטְנִיּוֹת - דְּמֵאֵי, וּשְׁאָר כָּל פִּירוֹתֵיהֶן - וְדֵאֵי. כְּשֶׁחֲזַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל לְבִינֵיהֶן, וְרָאָה שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ, עָשָׂה כָּל פִּירוֹתֵיהֶן - וְדֵאֵי:

כז. עֲצִיץ שְׂאִינוֹ נָקוּב - חֵיב בְּמַעֲשְׂרוֹת, אֵינן תְּרוּמָתָן מְדַמַּעַת, וְאֵינן חֵיבִין עֲלֵיהֶן חֲמֵשׁ:

מִסְכַּת דְּמֵאֵי פָּרָק שִׁישִׁי

א. הַמְקַבֵּל שְׂדֵה מִן הַכּוֹתֵי - תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מָה אִם יִרְצֶה הַכּוֹתֵי הַזֶּה שְׁלֹא לְתוֹרֵם פְּרוֹתָיו - אֵינּוּ רִשְׁאֵי, אֲלֹא חוֹלֵק וְנוֹתֵן לוֹ:

ב. הַשׁוֹכֵר שְׂדֵה מִן הַנִּכְרִי - מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. לְפִיכָף, אִם חֲזַר הַנִּכְרִי וְנִתְגַּיֵּר, אוֹ שְׁמַכֵּר לְיִשְׂרָאֵל - מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. שׁוֹכֵר מִמְּנוֹ שְׂדֵה - מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ. מָה בֵּין שׁוֹכֵר לְחוֹכֵר? הַשׁוֹכֵר - בְּמַעוֹת, וְהַחוֹכֵר - בְּפְרוֹת:

ג. הַחוֹכֵר שְׂדֵה מִן הַנִּכְרִי - מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ. לְפִיכָף: אִם חֲזַר הַנִּכְרִי וְנִתְגַּיֵּר, אוֹ שְׁמַכְרָה לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר - נוֹהֵג בַּהּ דְּמֵאֵי:

ד. הַשׁוֹקֵל לְאוֹצָר¹⁰ הַשׁוֹקֵל לְקִטְרוֹן¹¹ - מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

ה. לֹא יֵאמַר יִשְׂרָאֵל לְכוֹתֵי וּלְנִכְרֵי וּלְמֵי שְׂאִינוֹ נֶאֱמַן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת: 'הֵילֵךְ מֵאֵתִים זֶה וְשִׁקוֹל תַּחְתֵּי מִן הָאוֹצָר'. אֲלֹא אוֹמֵר לוֹ: 'פּוֹטְרָנִי מִן הָאוֹצָר'. וְכֵן לֹא יֵאמַר אָדָם לְחֻבְרוֹ: 'הֵילֵךְ מֵאֵתִים זֶה וְעוֹל'¹² תַּחְתֵּי

¹⁰ מִי שֶׁשׁוֹקֵל לְאוֹצָר הַמְּלֵךְ מִה שְׁנוֹתָנִים תְּבוּאָה

עֵבוֹר מִס לְאוֹצָר הַמְּלֵךְ - צָרִיךְ גַּם כֵּן לְעַשֵּׂר תַּחֲלָה.

¹¹ שֵׁם שַׂר שְׁנוֹתָנִים לוֹ מִס, וְהוּא שַׂר הָעֵיִר.

¹² וְהַכֶּסֶם.

יְעַמִּי הָאָרֶץ - לא יוריש טְהוֹרוֹתָיו לְעַמִּי הָאָרֶץ, אֲלֵא לְחֻבְרִים בְּלִבְדּוֹ. הַנִּיחַ מַעֲשֵׂר שְׁנִי - אין רשאי שיאמר לו: 'טול אתה חטים, ואני אטל שעורים'; 'אתה יין, ואני שמן', אֲלֵא אומר לו: 'טול אתה מעות של חטים, ואני מעות של שעורים'; 'טול אתה מעות של יין, ואני מעות של שמן':

יא. חבר ומי שאינו נאמן על המעשרות שלקחו פרות, שיִרְשׁוּ, או שִׁנְשַׁתְּתֵפוּ - רשאי שיאמר לו: 'טול אתה חטין, ואני שעורים'; 'אתה יין, ואני שמן', שְׁכַל דְּבַר שְׁמַתָּר לְמוֹכְרוֹ דְּמַאי - רשאי לעשות כן. לְקַחוּ גְדִישׁ שֶׁל תְּבוּאָה, עֵבִיט שֶׁל עֲנָבִים, וּמַעֲטָן שֶׁל זֵיתִים - זה מעשר את שלו וזה מעשר את שלו. אם לקחו ואחר כך שתפו - צריך לעשר על הכל. זה הביא עומרי שְׁבַלִין שֶׁלוּ, וזה הביא עומרי שְׁבַלִין שֶׁלוּ. זה הביא סלי זיתים משלו, וזה הביא סלי זיתים משלו. זה הביא סלי ענבים משלו, וזה הביא סלי ענבים משלו. או שִׁבְצָרוּ אֶת כַּרְמֵיהֶם בְּתוֹךְ גַּת אַחַת. אֶחָד מַעֲשֵׂר, וְאֶחָד שְׁאִינוּ מַעֲשֵׂר, הַמַּעֲשֵׂר - מעשר את שלו ודאי, וחצי חלקו של חברו דמאי:

יב. גר ונכרי שיִרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן נְכָרִי, רשאי שיאמר לו: 'טול אתה צלמים, ואני כלים'; 'אתה יין, ואני פירות'. אוּנְקָלוֹס הִגִּיר חֶלֶק מֵאֲחֵיו, וְהִחְמִיר עַל עֲצָמוֹ, הוֹלִיךְ חֶלֶקוֹ לִים הַמֶּלֶח. יִרְשׁוּ אֶת הַמֶּרְחֵץ - רשאי שיאמר לו: 'תהא שבת בחלקך, וחול בחלקי':

יג. ישראל ונכרי שלקחו ביתו של נכרי, אין רשאי שיאמר לו: 'טול אתה צלמים ואני כלים'; 'אתה יין, ואני פרות'. לְקַחוּ מֶרְחֵץ, אין רשאי שיאמר לו: 'תהא שבת בחלקך, וחול בחלקי'. ואם התנה עמו מתחלה על מנת לעשות כן - מתר:

יד. עיר שיש בה ישראל ונכרים, שומרי ישראל ושומרי נכרים, מתקנין ושאיין מתקנין, שומרין מתקנין ושומרין אין מתקנין - רשאיין לומר זה לזה: 'צפון העיר

בְּחֻלְקֵנוּ, וּדְרוֹמוֹ בְּחֻלְקֵכֶם'. אם באו לחשבון - אסור:

מִסְכַּת דְּמַאי פָּרָק שְׁבִיעִי

א. ישראל שקבל שדה מישראל, וכהן מכהן, ולוי מלוי - חולקין ביניהם. ישראל וכהן שקבל שדה מלוי, או ישראל ולוי שקבל שדה מכהן - רשאיין להתנות ביניהן שהמעשר לאמצע:

ב. ישראל שקבל שדה מכהן - תרומה לכהן, מעשר ראשון ומעשר שני - חולקין ביניהם. קבל שדה מלוי - מעשר ראשון ללוי, תרומה ומעשר שני - חולקים ביניהן. לוי שקבל שדה מכהן - תרומה לכהן, ומעשר ראשון ומעשר שני - חולקין ביניהן. כהן שקבל שדה מלוי - מעשר ראשון ללוי, תרומה ומעשר שני - חולקין ביניהם. ישראל שקבל שדה מכהן, אמר לו: 'על מנת שהמעשרות שלי'; 'על מנת שהמעשרות שלך'. מתר. כהן שקבל שדה מישראל, ואמר: 'על מנת שלי' - אסור. 'על מנת שהמעשרות שלך' - מתר. 'על מנת שהמעשרות שלי ושליך', אם קבל עליו כדרך המקבלים - מתר, ואם לאו - אסור:

ג. ישראל שקבל שדה מישראל¹³, ואמר: 'על מנת שיהיו המעשרות לפלוני' - אסור. ישראל שקבל שדה מישראל, ואמר: 'על מנת שאטל אני ואתנם לפלוני' - מתר. כהן ולוי ששכרו ושחכרו מכהן ומלוי - המעשרות לשוכר ולחוכר:

¹³ תפון בפנים כפי נסחת הגר"א, אבל שם איתא עוד: שבכתב יד הגירסא: כהן ולוי שחכרו פרות שדה מישראל, ואמר: על מנת שאטל את המעשרות ואתן לפלוני - אסור. על מנת שאטל אני ואתה, נתנם לכהן - מתר.

ד. כהן ולוי שֶׁחָכַר פְּרוֹת שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל. במִּחְבָּר לְקַרְקַע - מַעֲשָׂוֹת שְׁלֵהֶן. בְּתוֹלֹשׁ מִן הַקַּרְקַע, עַד שֶׁלֹּא מִירְחוּ - מַעֲשָׂוֹת שְׁלֵהֶן, מִשְׁמִירְחוּ - מַעֲשָׂוֹת שְׁלוֹ. מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֹׂר וְנוֹתֵן לַכֹּהֵן, וְהַשְּׂאָר - שְׁלוֹ:

ה. חֵכֶר הוּא מֵהֵן פְּרוֹת, עַד שֶׁלֹּא מִירְחוּ, מַעֲשָׂוֹת - הָרִי אֵלוֹ שְׁלוֹ. מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֹׂר וְנוֹתֵן לְכֹל כֹּהֵן שְׂרִיצָה. מִשְׁמִירְחוּ, מַעֲשָׂוֹת - הָרִי אֵלוֹ שְׁלֵהֶן. מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂוֹת וְנוֹתֵן לְכֹל כֹּהֵן שְׂרִיצָה:

ו. יִשְׂרָאֵל שֶׁקֶבֶל מַעוֹת מִכֶּהֵן לְקַח בִּהֶן פְּרוֹת לְמַחְצִית שֶׁכָּר, אָמַר לוֹ: 'פָּחַתוּ אוֹ הוֹתִירוּ הָרִי הֵן שְׁלִי, מַעֲשָׂוֹת שְׁלֵךְ' - מִתָּר. כֹּהֵן שֶׁקֶבֶל מַעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל לְקַח בִּהֶן פְּרוֹת לְמַחְצִית שֶׁכָּר, אָמַר לוֹ: 'פָּחַתוּ אוֹ הוֹתִירוּ הָרִי הֵן שְׁלֵךְ, וְהַמַּעֲשָׂוֹת שְׁלִי', אִם נִתֵּן לוֹ שֶׁכָּרוּ - מִתָּר, וְאִם לֹא - אָסוּר:

ז. יִשְׂרָאֵל שֶׁקֶבֶל שְׂדֵה מִכֶּהֵן - תְּרוּמָה לַכֹּהֵן. מִכְּרָה לְיִשְׂרָאֵל - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶם. קֶבֶל שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. מִכְּרָה לַכֹּהֵן - חוֹלְקִין. קֶבֶל שְׂדֵה מִבֵּית יִשְׂרָאֵל - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. נִשְׂאֵת לַכֹּהֵן - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. קֶבֶל שְׂדֵה מִבֵּית כֹּהֵן - תְּרוּמָה לְבֵית כֹּהֵן. נִשְׂאֵת לְיִשְׂרָאֵל - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. נִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגַּרְשָׁה - חוֹרָה לְתַחֲלָתָה:

ח. פָּרְתוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהִיְתָה שׁוּמָא¹⁴ אֶצֶל יִשְׂרָאֵל, וְיִלְדָה בְּכוֹר, הַבְּכוֹר - לַכֹּהֵן; וְדָבָרִי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: הַבְּכוֹר - לְשִׁנְיָהּ. אָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוּדָה: אֵי אַתֶּם מוֹדִים בְּפְרוֹת שְׂדֵה שֶׁהֵן שְׁלוֹ? ! אָמְרוּ לוֹ: שְׂדֵה - גּוֹפָה שְׁלוֹ, וּפְרָה - גּוֹפָה לְשִׁנְיָהּ. אֵף פְּרָה, אִם הִיְתָה גּוֹפָה שְׁלוֹ - בְּכוֹר לַכֹּהֵן:

ט. הַנּוֹתֵן שְׂדֵהוֹ בְּקִבְלָה לְכוֹתֵי וּלְנִכְרֵי, וְלָמִי שֶׁאִינּוֹ נֶאֱמַן עַל הַמַּעֲשָׂוֹת, אֵף עַל פִּי

שֶׁאִינּוֹ רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת כֵּן, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנֵת הַמַּעֲשָׂוֹת - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹר עַל יָדוֹ. הַנּוֹתֵן שְׂדֵהוֹ בְּקִבְלָה לְעַם הָאָרֶץ, עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנֵת הַמַּעֲשָׂוֹת - אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹר עַל יָדוֹ. מִשְׁבָּאוֹ לְעוֹנֵת הַמַּעֲשָׂוֹת - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹר. כִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? עוֹמֵד עַל הַגֶּרֶן וְנוֹטֵל, וְאִינּוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמָה שֶׁאֲכָלוּ, שֶׁאִין אַחֲרָיוֹת לְרַמְאִין:

י. כֹּהֵן שֶׁמָּכַר שְׂדֵה לְיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר: 'עַל מְנַת שֶׁהַמַּעֲשָׂוֹת שְׁלוֹ לְעוֹלָם' וְמֵת - אֵין לְבָנָיו בְּמַעֲשָׂוֹת. 'עַל מְנַת שֶׁמַּעֲשָׂוֹת לוֹ וְלְבָנָיו' וְמֵת - מַעֲשָׂוֹת לְבָנָיו. 'עַל מְנַת שֶׁהַמַּעֲשָׂוֹת שְׁלִי כֹל זְמַן שֶׁשְׂדֵה לְפָנֶיךָ', מִכְּרָה לְאַחֵר, אֵף עַל פִּי שֶׁחֹזְרָה וְלִקְחָה מִמֶּנּוּ - אֵין לְבָנָיו בְּמַעֲשָׂוֹת כְּלוֹם:

יא. יִשְׂרָאֵל שֶׁקֶבֶל שְׂדֵה מִכֶּהֵן, אָמַר לוֹ: 'עַל מְנַת שֶׁהַמַּעֲשָׂוֹת שְׁלִי אַרְבַּע אוֹ חֲמֵשׁ שָׁנִים' - מִתָּר. 'לְעוֹלָם' - אָסוּר, שֶׁאִין כֹּהֵן עוֹשֶׂה כֵּהֵן. וְכֵן בֶּן לְוִי שֶׁהִיָּה חֵבֶל מַעוֹת לְיִשְׂרָאֵל - לֹא יֵהָא גּוֹבָה מֵאַחֲרִים וּמִפְּרִישׁ עָלָיו, שֶׁאִין לְוִי עוֹשֶׂה לְוִי:

יב. מִפְּרִישׁ יִשְׂרָאֵל בֵּין בְּרִשׁוֹת לְוִי בֵּין בְּרִשׁוֹת עָנִי, וְעוֹשֶׂה חֲשׁוֹבֵן בְּאַחֲרוֹנָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹסְרִין, אֵלֹא אִם כֵּן נּוֹתֵן לוֹ מַעוֹת בְּרִאשׁוֹנָה:

יג. כֹּהֵן שֶׁמָּכַר שְׂדֵה לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר לוֹ: 'עַל מְנַת שֶׁהַמַּעֲשָׂוֹת שְׁלִי אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ שָׁנִים' - אֵין רִשְׁאֵי לִיטַע כָּרֶם, וְלוֹזְרְעָה אֶסְטִיס¹⁵, וְלַעֲשׂוֹתָהּ שְׂדֵה קָנִים. 'לְעוֹלָם' - רִשְׁאֵי לִיטַע כָּרֶם, וְלוֹזְרְעָה אֶסְטִיס, וְלַעֲשׂוֹתָהּ שְׂדֵה קָנִים:

מִסְכַּת דְּמַאי פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. עִם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר לְחֵבֶר: 'קַח לִי אֲגָדָת יִרְק אַחַד, גְּלוֹסְקִין אַחַד' - רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר:

¹⁵ מִיֵּן שְׁצוֹבְעִים בּוֹ וְאִין הֵרֵךְ לְלַקְטָם אֵלֹא אַחֵר אַרְבַּע שָׁנִים.

¹⁴ שְׁנֵתָן לוֹ אֵת הַפְּרָה בְּשׁוּמָא, כִּמְהָ הִיא שׁוּהָ, וּמָה שִׁנְיָהּ רֹחַ אוֹ הַפְּסֵד יִחְלָקוּ.

אין צריך לעשר. רבי יהודה אומר: צריך לעשר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם החליף את המענה - צריך לעשר:

ב. חמשה שאמרו לאחד: 'צא והבא לנו עשר גלוסקין, עשר אגדות של ירק'. הביא לכל אחד ואחד בפני עצמו - אין צריכין לעשר אלא על חלקן בלבד. הביא להן מערבין - חברין שבהן צריכין לעשר על הכל. נתנו לו אחת יתרה - רבי יהודה אומר: לשליח. רבי מאיר אומר: לאמצע:

ג. המזמין את חברו שיאכל אצלו, והוא אין מאמינו על המעשרות, אומר מערב שבת: 'מה שאני עתיד להפריש מחר - הרי הוא מעשר, ושאר מעשר סמוך לו'. זה שעשיתי מעשר - עשוי תרומת מעשר עליו, מעשר שני - בצפוננו או בדרומו, ומחלל על המעות. אומר רבי יהודה: היאך זה מעשר דבר שלא בא לתוך ידו? מודה רבי יהודה בהלך ולוקח ממקום שלקח זה. מזוגו את הכוס, אומר: 'מה שאני עתיד לשיר בשולי הכוס - הרי זה מעשר. ושאר מעשר סמוך לו'. זה שעשיתי מעשר - עשוי תרומת מעשר עליו. מעשר שני - בצפוננו או בדרומו, ומחלל על המעות:

ד. פועל שהיה עושה אצל בעל הבית, והוא אינו מאמינו על המעשרות - רבי יוסי אומר: תנאי בית דין הוא שתהא תרומת מעשר משל בעל הבית, ומעשר שני משל פועל:

ה. הלוקח יין מבין הכותים מערב שבת, ושכח ולא הפריש, אומר: 'שני לוגין מה שאני עתיד להפריש - הרי הן תרומה. ועשרה הבאין אחריהן - מעשר ראשון. ותשעה הבאין אחריהן - מעשר שני'. מחל ושותה מיד; דברי רבי מאיר. רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין. אמרו לו לרבי מאיר: אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבל! אומר להם: לכשיבקע:

ו. היו לו תאנים של טבל בתוך ביתו, והוא בבית המדרש או בשדה - אומר: 'שני תאנים שאני עתיד להפריש - הרי הן תרומה. ועשר הבאות אחריהן - מעשר ראשון. ותשע הבאות אחריהן - מעשר שני'. היו דמאי, אומר: 'מה שאני עתיד להפריש מחר - הרי הוא מעשר. ושאר מעשר סמוך לו'. זה שעשיתי מעשר - עשוי תרומת מעשר עליו. מעשר שני - בצפוננו או בדרומו, ומחלל על המותר:

ז. נוטל תרומה ותרומת מעשר ומניחה במקום המצנע, אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה:

ח. הרי שהיה טוען כדי יין וכדי שמן, וראה שהן משתברות - לא יאמר: 'הרי זה תרומות ומעשרות על פרות שיש לי בתוך ביתי'. ואם אמר - לא אמר כלום. אבל קורא שם לתרומת מעשר שבה עד שלא יגיע לארץ. לא יטיף אדם שמן, לא לתוך נר חדש, ולא לתוך המדורה, ולא לתוך דבר המאביד. אבל קורא שם לתרומת מעשר שבה עד שלא תגיע לארץ. כיוצא בו: מי שהיו לו עשר חביות של מעשר טבל טמא, ושל מעשר טבל טהור, ראה אחת מהן שנשפכה או שנתגלתה - אומר: 'הרי זו עשויה תרומת מעשר על תשע אלו'. בשמן - אסור מפני הפסד כהן. ואם אמר: 'הרי זו תרומת מעשר' - לא אמר כלום:

ט. ראה אחד שהפריש תרומה ומעשרות, ואמר: 'הריני כמה שאמר זה' - דבריו קיימין. רבי יוסי אומר: בסמוך תוך כדי דבור הוא:

י. הממעיט במעשרותיו - מעשרותיו ופרותיו מקלקלין. המרבה במעשרותיו - מעשרותיו מקלקלין ופרותיו מתקנים. רבי יהודה אומר: סומך על תנאי בית דין:

יא. הקורא שם לשולי חבית - לא ישתה מפיה. לפיה - לא ישתה משוליה, מפני

שֶׁהַמְשָׁקִין מְעַרְבִין. אֲבָל הַקּוֹרָא שֶׁם לְשׁוּלֵי מַגּוּרָה - אוֹכֵל מִפִּיָּהּ. לְפִיָּהּ - אוֹכֵל מְשׁוּלֵיָּהּ:

יב. הֵיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כִלְכָלוֹת שֶׁל טָבֵל, בּוֹז מֵאָה וּבּוֹז מֵאָה. נִטְלָה תְרוּמַתָּן וְאוֹמַר: 'מַעֲשָׂרוֹת זֶה בּוֹז, הִרְאֵנוּהָ - מַעֲשָׂרַת. 'שֶׁל זֶה בּוֹז וְשֶׁל זֶה בּוֹז' - אֵין הִרְאֵנוּהָ מַעֲשָׂרַת. נוֹטֵל שְׁנֵי תַאנִּים, שְׁנֵי עֲשׂוּרִין, וְעֲשׂוּרוֹ שֶׁל עֲשׂוֹר. 'מַעֲשָׂרוֹתֶיהֶן מַעֲשָׂרוֹת כִּלְכָּלָהּ בְּחִבְרָתָהּ' - קוֹרָא שֶׁם. נוֹטֵל עֲשָׂרִים תַּאנִּים מֵאִיָּהּ מִהֵן שִׁירְצָה. בּוֹז מֵאָה וּבּוֹז מֵאֵתִים, אִם מִהַגְדוּלָה הוּא נוֹטֵל - אֶחָד מַעֲשָׂרָה. וְאִם מִקְטָנָה הוּא נוֹטֵל - עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם. בּוֹז מֵאָה וּבּוֹז אֶלֶף, אִם מִגְדוּלָה נוֹטֵל - אֶחָד עֲשָׂר. וְאִם מִקְטָנָה - נוֹטֵל אֶת כָּלָה וְלֹא הַשָּׁלִים, מִכָּאן וְאֵילָךְ - לְפִי הַחֲשׁוֹבִין:

יג. הֵיִתָּהּ בְּיָדוֹ כִּלְכָּלָהּ שֶׁל פְּרוֹת שְׂאִינָה מִתְקַנָּת, נוֹטֵל שְׁנֵי תְשִׁיעַ, הָאֶחָד וּתְשִׁיעַ הָאֶחָד שֶׁל תְשִׁיעַ, בֵּין שֶׁהִטְבֵּל מְרַבָּה עַל הַחֲלִין, וּבֵין שֶׁהַחֲלִין מְרַבֵּין עַל הַטְּבֵל, נוֹטֵל אֶת כָּל הַחֲלִין כְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר שְׁבִטְבֵּל, בֵּין שֶׁהַמַּעֲשֵׂר טָבֵל מְרַבָּה עַל הַחֲלִין, בֵּין הַחֲלִין מְרַבֵּין עַל הַמַּעֲשֵׂר טָבֵל - נוֹטֵל אֶת כָּל הַחֲלִין, כְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר שְׁבִמַּעֲשֵׂר טָבֵל. מֵאָה טָבֵל וְתְשִׁיעִים טָבֵל - נוֹטֵל מֵאָה וְאֶחָד חֶסֶר עֲשׂוֹר אֶחָד. תְשִׁיעִים טָבֵל וְשְׂמוֹנִים טָבֵל - נוֹטֵל תְשִׁיעִים וְאֶחָד חֶסֶר שְׁנֵי עֲשׂוּרִים. שְׂמוֹנִים טָבֵל וְשְׁבַעִים טָבֵל - נוֹטֵל שְׂמוֹנִים וְאֶחָד חֶסֶר שְׁלֹשָׁה עֲשׂוּרִים. מִכָּאן וְאֵילָךְ - לְפִי הַחֲשׁוֹבִין¹⁶.

יד. הַמְּפַקֵּיד לּוֹג טָבֵל, אוֹכֵל עֲלָיו תְשִׁיעִים וְתִשַׁע. הוּא אוֹמַר: 'לּוֹג שְׁבִשׁוּלֵי חֲבִית הָרִי

הוּא חֲלִין, וְשֶׂאֵר תְרוּמָה עַל הַכֹּל'. נִטֵּל לְאָכוֹל נִטֵּל לְשִׁתּוֹת, אוֹמַר: 'לּוֹג שְׁבִשׁוּלֵי חֲבִית עֲשׂוֹי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל יַיִן שְׁמֵן שְׁבִחֲבִית וְשֶׂאֵר מַעֲשֵׂר סְמוּךְ לוֹ, זֶה שְׁעִשִׁיתִי מַעֲשֵׂר, עֲשׂוֹי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עֲלָיו, מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בִצְפוֹנוֹ אוּ בְדְרוֹמוֹ מִחֲלָל עַל הַמַּעֲוֹת'. כִּיצַד? הַמְּפַקֵּיד עֲשָׂרָה לּוֹג מַעֲשֵׂר, אוֹכֵל עֲלָיו תְשִׁיעִים, אוֹמַר: 'לּוֹג שְׁמֵן שְׁבִשׁוּלֵי חֲבִית - הָרִי הֵן חֲלִין. וְשֶׂאֵר תְרוּמָה עַל הַכֹּל'. נִטֵּל לְאָכוֹל וְנִטֵּל לְשִׁתּוֹת, אוֹמַר: 'מַעֲשֵׂר בְדְרוֹמוֹ - עֲשׂוֹי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל יַיִן שְׁבִחֲבִית'. גְּמָרֵן וְדֹאֵי - נוֹתֵן לְכֶהֵן. סֶפֶק גְּמָרֵן סֶפֶק לֹא גְמָרֵן - מַעֲשֵׂר עֲלֵיהֶן וְקוֹרָא שֶׁם לְמַעֲשָׂרוֹתֶיהֶן. כִּיצַד קוֹרָא שֶׁם לְמַעֲשָׂרוֹתֶיהֶן? אִם הֵיוּ שֶׁל טָבֵל, אוֹמַר: 'מַעֲשָׂרֵן בְדְרוֹמֵן, וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר בְדְרוֹם דְרוֹמֵן'. אִם הֵיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל אוֹמַר: 'תְרוּמַת מַעֲשֵׂר בְדְרוֹם דְרוֹמֵן':

טו. מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת, אַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל טְמֵא, וְאַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל טְהוֹר - מִבִּיא שְׁנֵי לִגִּין, וּמִמֵּלֵא מִזֶּה כְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן, וּמִזֶּה כְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן. הוֹלֵךְ אֶצֶל הָרֹאשׁוֹן וְאוֹמַר: 'אִם זֶה מִיִּן טְמֵא - אֵין בְּדִבְרֵי כָלוּם, וְאִם זֶה מִיִּן טְהוֹר - עֲשׂוֹי כְּדֵי תְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן'. וְהוֹלֵךְ אֶצֶל הַשֵּׁנִי וְאוֹמַר: 'אִם זֶה מִיִּן טְמֵא - אֵין בְּדִבְרֵי כָלוּם, וְאִם זֶה מִיִּן טְהוֹר, מִזֶּה עֲשׂוֹי כְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן'. וְקוֹרָא שֶׁם לְרֹאשׁוֹן, וְחוֹזֵר וְקוֹרָא שֶׁם לְשֵׁנִי. נִמְצְאוּ חֲבִיּוֹת מִתְקַנֵּין. הַלִּגִּינֵין אֶחָד שֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל טְמֵא, וְאֶחָד שֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל טְהוֹר - שׁוֹתָהּ מִזֶּה וְטוֹבֵל וְשׁוֹתָהּ מִזֶּה וְטוֹבֵל - דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי אֱלֵעָזָר כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: אֵינוֹ צָרִיךְ. שׁוֹתָהּ מִשְׁנֵיהֶם כְּאַחַת. וְטוֹבֵל בְּרֵאשׁוֹנָה וְצָרִיךְ טְבִילָהּ בְּאַחֲרוֹנָה.

טז. מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת, אַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל טְמֵא, וְאַחַת שֶׁל חֲלִין טְהוֹרִין - מִבִּיא שְׁנֵי לִגִּינֵין וּמִמֵּלֵא מִזֶּה כְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עֲלֵיהֶן, וּמִזֶּה כְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עֲלֵיהֶן, הוֹלֵךְ אֶצֶל הָרֹאשׁוֹן וְאוֹמַר: 'אִם זֶה

¹⁶ בְּהַגְהוֹת הַגֵּר"א מוֹבָאֵת בְּאֵן גִּירְסָא נִסְפָּת

בְּשֵׁם 'כְּתַב יד': מֵאָה טָבֵל וְתְשִׁיעִים טָבֵל - נוֹטֵל תְשִׁיעִים וְאֶחָד חֶסֶר עֲשׂוֹר אֶחָד. מֵאָה טָבֵל וְשְׂמוֹנִים טָבֵל - נוֹטֵל שְׂמוֹנִים וְאֶחָד.

וכלאים עם הרמוצה. חמשה דברים נאמרו בדלעת יונית: אסורה לספך על גבי זרעים. עקצה טפח. אוסרת כל שהיא. ומביאה את הטמאה וחוצצת בפני הטמאה. והגודר מן הדלועין - אין אסור אלא בדלעת יונית בלבד:

ה. תרנגול טוס, ותרנגול פסאני, אף על פי שדומין זה לזה - כלאים זה בזה. רבי יהודה אומר: פודה שתבעה זכר - אין מרביעין עליה, לא מן הסוס ולא מן החמור, אלא מן הפר. שור ושור הבר, חמור וחמור הבר, חזיר וחזיר הבר, אף על פי שדומין זה לזה - כלאים זה בזה:

ו. חמשה דברים נאמרו בשור הבר: אסור משום "אותו ואת בנו". וחלבו אסור. וקרב לגבי מזבח. וחיב במתנות. ונקח בכסף מעשר לזבחי שלמים אבל לא לבשר תאנה. והרי הוא כבהמה לכל דבר. רבי יוסי אומר: זהו "תאו" האמור בתורה. ומתיר משום "אותו ואת בנו", וחלבו מתיר, ופסול לגבי מזבח, ופטר מן המתנות, ונקח בכסף מעשר לבשר-תאנה, אבל לא לזבחי שלמים. והרי הוא כחיה לכל דבר. וחכמים אומרים: תאו - בריה לעצמו. שור הבר - בריה לעצמו:

ז. אין נוטעין שרכיט של רמון, ולא עקצים של רמון בתוך סדן של שקמה. ואין נוטעין זמורה בין שתי קורות כדי שתרכע ביניהן. ואין נוטעין שני מינין בשפופרת אחת כדי שיבלעו זה מזה. ואין מרביבין זיתים ברכב של תמרה, מפני שהוא אילן באילן. ואין מרביבין קשות על גבי האיזמא, ולא תרד על גבי ירבוז, מפני שהוא ירק בירק:

ח. אין מרביבין פשות על גבי האיגא, מפני שהוא ירק באילן. רבי יהודה מתיר ירק באילן. אילן בירק - רבן שמעון בן גמליאל מתיר משום רבי יהודה בן אגרא איש כפר עכו:

מין טמא - אין בדברי כלום, ואם זה מין טהור - עשוי כדי תרומת מעשר עליה'. והולך אצל השני ואומר: 'אם זה מין טמא - אין בדברי כלום. ואם זה מין טהור - עשוי כדי תרומת מעשר עליה'. קורא שם לראשון, וחוזר וקורא שם לשני. נמצאו חביות מתקנות, והלגנין, אחד של מעשר טבל טמא, ואחד של חלין טהורים, שותה מזה וטובל, ושותה מזה וטובל; דברי רבי. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: שותה משניהם כאחד, וטובל באחרונה:

מסכת כלאים פרק ראשון

א. כל הזוגות שמנו חכמים מין במינו - אינן כלאים זה בזה, ושאר ירקות השדה וירקות הגנה, מין במינו - אינן כלאים זה בזה:

ב. השבת והגופנין, הכסבר והכרפס, אף על פי שדומין זה לזה - כלאים זה בזה. הקשואין, והדלועין, והאבטיחין והמלפפונות - אינן כלאים זה בזה, ותורמין ומעשרין מזה על זה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים: כלאים זה בזה, ואין תורמין ומעשרין מזה על זה. הוסיף רבי עקיבה: השום והשומנית, והבצל והבצלול, והתורמוס והפלוסלוס. אמר רבי שמעון: לא היה רבי עקיבא שונה בזוגות אלו, אלא התורמוס והפלוסלוס - אינן כלאים זה בזה:

ג. בתחום ארית, היו מרביבין תפוח על גבי חורד. מצאן תלמיד אחד, אמר להם: אסורין אתם. הלכו וקצצום, וכאו ושאלו ביבנה, אמרו: יפה אמר אותו תלמיד. בשוקי של צפורי היו מרביבין קריסתמין על גבי אגסים. מצאן תלמיד אחד, אמר להן: אסורין אתם. הלכו וקצצום, וכאו ושאלו ביבנה, אמרו: מי שפגע בכם, אינו אלא מתלמידי שמאי:

ד. רבי נחמיה אומר: דלעת ארמית, ומצרית, ויונית - כלאים עם היונית,

ט. הנותן מינה של תורמוס בצד מינה של דלעת כדי שתבקע הארץ מפניה - ח'ב. הזורע דבר המצמיח על גבי בצים, ועל גבי חילת - ח'ב. על גבי סלע, ועל גבי אמת המים - פטור:

י. הזורע, והמנכש, והחופה - עובר בלא תעשה. רבי עקיבא אומר: אף המקיים - עובר בלא תעשה. וזרעין זרע וזרעוני אילן כאחת. הזורע חרצנים עם החטים - הרי זה לוקה את הארבעים:

יא. כל סאה שיש בה רבע זרע ממין אחר - ימעט. במה דברים אמורים? בדברים הנופלים שלשה וארבע קבין בבית סאה. זרעוני הגנה - מצטרפין אחד מעשרים וארבעה; בנופל למינו. בין שנפל לתוך אחרים, בין שנפלו אחרים לתוכה:

יב. היתה שדהו זרועה חטין, ונמלך לזרעה שעורין - לא יזרע עד שיופך. לא יפוך - עד שתתלע. עד כמה היא מתלעת? עד שיששה שלשה ימים במקום הצנה, אבל לא במקום הגריד, ומקצת היום ככלו. אין מחיבין אותו להיות חורש דק, אלא חורש חריש גסה כתלמי הרביעה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: 'זנב הסוס' היתה נקריית. סוף עפרה של זו נוגע בעפרה של זו, אם צמחה והוריד לתוכה בהמה ולקטתו - הרי זה מתר:

יג. נטועה ונמלך לזרעה - גומם עד פחות מטפח, וזורע, ואחר כך משריש. גומם עד פחות מטפח, ובא ומצא עליו על גבי תבואה - מתר לשעבר, ואסור לעתיד לבא. עוקר איזה מהן שירצה, ומקים איזה מהן שירצה:

יד. שדה שעלו בו עשבים - אין מחיבין אותו להפך, אלא חורש ומחפה ומכסח, ונוטל את הגס מלפני פועליו, ואין בזה משום מקיים:

8 Dec	ראשון Sunday	ז 7	בבלי: בבא בתרא אסו ירושלמי: תענית יט תוספתא: דמאי ג נ"ך: נחמיה ד-ח רמב"ם: טומאת מת טז	נץ החמה..... 7:08 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:27 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:14 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:41	עלות השחר..... 5:55 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:51 סו"ז תפלה - מג"א ... 9:50 שקיעה..... 4:28
9 Dec	שני Monday	ח 8	בבלי: בבא בתרא אסו ירושלמי: תענית כ תוספתא: דמאי ד נ"ך: נחמיה ט-י רמב"ם: טומאת מת יז	נץ החמה..... 7:09 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:28 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:15 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:41	עלות השחר..... 5:56 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:52 סו"ז תפלה - מג"א ... 9:51 שקיעה..... 4:28
10 Dec	שלישי Tuesday	ט 9	בבלי: בבא בתרא אסח ירושלמי: תענית כא תוספתא: דמאי ה נ"ך: נחמיה יא-יב רמב"ם: טומאת מת יח	נץ החמה..... 7:10 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:29 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:15 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:41	עלות השחר..... 5:57 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:53 סו"ז תפלה - מג"א ... 9:51 שקיעה..... 4:28
11 Dec	רביעי Wednesday	י 10	בבלי: בבא בתרא אסט ירושלמי: תענית כב תוספתא: דמאי ו נ"ך: נחמיה יג - דברי הימים א א רמב"ם: טומאת מת יט	נץ החמה..... 7:10 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:29 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:16 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:41	עלות השחר..... 5:57 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:53 סו"ז תפלה - מג"א ... 9:52 שקיעה..... 4:28
12 Dec	המישי Thursday	יא 11	בבלי: בבא בתרא אקע ירושלמי: תענית כג תוספתא: דמאי ז נ"ך: דברי הימים א ב-ג רמב"ם: טומאת מת כ	נץ החמה..... 7:11 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:30 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:16 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:41	עלות השחר..... 5:58 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:54 סו"ז תפלה - מג"א ... 9:52 שקיעה..... 4:28
13 Dec	ששי Friday	יב 12	בבלי: בבא בתרא אקא ירושלמי: תענית כד תוספתא: דמאי ח נ"ך: דברי הימים א ד-ה רמב"ם: טומאת מת כא	נץ החמה..... 7:12 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:30 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:17 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:42	עלות השחר..... 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:54 סו"ז תפלה - מג"א ... 9:53 שקיעה..... 4:28
14 Dec	הפטרה: חזון עבודיה שב"ק Shabbos	יג 13	בבלי: בבא בתרא אקעב ירושלמי: תענית כה תוספתא: כלאים א נ"ך: דברי הימים א ו-ז רמב"ם: טומאת מת כב	נץ החמה..... 7:13 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:31 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:17 צה"כ לשיטת ר"ת..... 5:42	וישלח עלות השחר..... 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:55 סו"ז תפלה - מג"א ... 9:53 שקיעה..... 4:29

דורך שוחטים רשעים וואס געבן צו עסן טריפות פאר אידן, דורך דעם ווערט פארמערט גזילות אויף דער וועלט.

(ספר המדות אות שוחט סימן ג')